

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ

ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Διπλωματική Εργασία

**«Η διαδικασία της αποαποικιοποίησης. Αίτια, αποτελέσματα και
επιμέρους περιπτώσεις 1945 - 1970»**

ΤΟΥ

Χρήστου Γεωργαντή

Επιβλέπων Καθηγητής: Θεοδόσιος Καρβουναράκης

Αθήνα, Ιανουάριος 2020

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι, όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία, τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω, σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Χρήστος Γεωργαντής

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σημαντικοί όροι: Αποικία, Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Αποαποικιοποίηση, Εθνικοαπελευθερωτικά Κινήματα, Ψυχρός Πόλεμος.

Η ανά χείρας διατριβή έχει ως σκοπό να αναφερθεί στη διαδικασία της αποαποικιοποίησης κρατών που έλαβε χώρα μετά το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και έως το 1970, υπό τη σκιά του Ψυχρού Πολέμου μεταξύ ΗΠΑ και ΕΣΣΔ. Με την παρούσα μελέτη ερευνώνται τα αίτια που οδήγησαν στη διαδικασία της αυτοδιάθεσης των κρατών και γίνεται αναφορά στα αποτελέσματα αυτής, τόσο στα ανεξάρτητα κράτη που δημιουργήθηκαν μετά την αποαποικιοποίησή τους, όσο και στις μέχρι τότε μεγάλες αποικιακές δυνάμεις, αλλά και στο διεθνές σύστημα, γενικότερα.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω ερευνητικοί στόχοι επιλέχθηκε ο διαχωρισμός της παρούσας μελέτης σε επτά κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια εισαγωγή στη διαδικασία της αποαποικιοποίησης και παρουσιάζεται εν συντομία η πορεία της αποαποικιοποίησης των κρατών κατά τον 20ο αιώνα, ενώ γίνεται συνάμα αναφορά σε βασικές έννοιες που θα μας απασχολήσουν σε όλη τη μελέτη. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται το ιστορικό υπόβαθρο των αποικιοποιήσεων, ερευνώντας ξεχωριστές περιπτώσεις κλασικών αποικιοκρατικών δυνάμεων του παρελθόντος. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στον αποικιακό επεκτατισμό και στη σημασία των ανακαλύψεων νέων περιοχών, όπως αυτές αντιμετωπίστηκαν από τους εποίκους. Το τέταρτο κεφάλαιο πραγματεύεται το τέλος της αποικιοκρατίας, τη δημιουργία της «νέας τάξης πραγμάτων» και του «Τρίτου κόσμου». Τέλος, στο πέμπτο και έκτο κεφάλαιο εξετάζονται επιμέρους περιπτώσιολογικές μελέτες αποαποικιοποίησης κρατών, οι οποίες αυτοδιαθέσεις διεξήχθησαν μετά το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Συμπεράσματα της παρούσας μελέτης παρουσιάζονται στο έβδομο κεφάλαιο.

Η παρούσα μελέτη στηρίχθηκε τόσο σε ξενόγλωσση όσο και σε ελληνόγλωσση βιβλιογραφία, αλλά και σε επιστημονικά άρθρα που αναρτήθηκαν στο διαδίκτυο. Αποτελεί την ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών μου σπουδών, οι οποίες μου προσέφεραν μια ευκαιρία για νέες γνώσεις και προβληματισμούς πάνω σε εξόχως σημαντικά και ενδιαφέροντα ζητήματα αλλά και μια εξαιρετική εκπαιδευτική εμπειρία.

ABSTRACT

Important terminology: Colony, World War I, World War II, decolonisation, national movements, Cold War.

The purpose of this thesis is to refer to the process of states' decolonisation that took place after the end of World War II and until 1970, under the shadow of the Cold War between the USA and the USSR. This study researches the causes that led to the process of states' self-determination and references to the results of this, both in the independent states created after their decolonisation, and in the hitherto large colonial forces, but also in the international system, in general.

In order to achieve the above research objectives, the separation of the present study into seven chapters was chosen. The first chapter is an introduction to the decolonisation process and briefly presents the course of the decolonisation of the states in the 20th century, while reference is made to key concepts that will occupy us throughout the study. The second chapter presents the historical background of decolonisation, researching separate cases of classical colonial powers of the past. The third chapter makes reference to Colonial expansiveness and the importance of discovering new regions as they were addressed by the settlers. The fourth chapter deals with the end of colonialism, the creation of the "New World Order" and the "Third World". Finally, the fifth and sixth sections examine individual case studies of states' decolonisation, which self-dispositions were conducted after the end of World War II. Conclusions of this study are presented in chapter seven.

This study was based on both foreign and Greek literature, as well as on scientific articles posted on the Internet. It is the completion of my postgraduate studies, which offered me an opportunity for new knowledge and reflections on extremely important and interesting issues but also an excellent educational experience.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τη σύζυγό μου Βάγια και τα παιδιά μου, Στέλιο και Γιάννη, για την αμέριστη συμπαράσταση και καρτερία τους, σε όλες τις μέχρι σήμερα ακαδημαϊκές αναζητήσεις μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : ΕΙΣΑΓΩΓΗ	- 1 -
1.1 ΓΕΝΙΚΑ.....	- 1 -
1.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	- 2 -
1.3 ΣΚΟΠΟΣ.....	- 4 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΩΝ ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΕΩΝ	- 5 -
2.1 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ.....	- 5 -
2.2 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ.....	- 7 -
2.3 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΑΣ	- 8 -
2.4 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ	- 9 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο:ΟΙ ΝΕΕΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΣ ΕΠΕΚΤΑΤΙΣΜΟΣ	- 11 -
3.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΝ.....	- 11 -
3.2 ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΙΚΙΩΝ	- 12 -
3.3 ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΥ ΕΠΕΚΤΑΤΙΣΜΟΥ.....	- 13 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο : ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ	- 16 -
4.1 ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΑΔΕΣΜΕΥΤΩΝ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΗΠΑ & ΕΣΣΔ.....	- 16 -
4.2 ΒΑΣΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΦΗΣ ΑΠΟΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗΣ	- 18 -
4.3 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ «ΤΡΙΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ».....	- 18 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο : Η ΑΠΟΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ	- 20 -
5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	- 20 -
5.2 Η ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ.....	- 21 -
5.2.1 Η Άφιξη των Βρετανών στην Ινδία	- 21 -
5.2.2 Η Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών,η Βρετανική διείσδυση& πρώτες αντιδράσεις	- 22 -
5.2.3 Η Αντιμετώπιση των Ινδών από τους Ευρωπαίους	- 24 -
5.3 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ	- 26 -
5.3.1 Διοικητικές Ρυθμίσεις.....	- 26 -
5.3.2 Πολιτικές Ρυθμίσεις	- 26 -
5.3.3 Νομοθετικές Ρυθμίσεις	- 28 -
5.3.4 Οικονομική Πολιτική	- 28 -

5.4	Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ	- 32 -
5.4.1	Το Κίνημα Ανεξαρτησίας από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.....	- 32 -
5.4.2	Η Δημιουργία του Κόμματος του Κογκρέσου.....	- 32 -
5.4.3	Η Προσωπικότητα του Μαχάτμα Γκάντι	- 33 -
5.4.4	Το Όραμα του Γκάντι : Ένα Εθνικό Κίνημα, Σε Ένα Ενιαίο Εθνικό Κράτος, Χωρίς Θρησκευτικές Διαιρέσεις.....	- 33 -
5.4.5	Ο Δρόμος για την Ανεξαρτησία.....	- 35 -
5.4.6	Η «Δι(Τρι)χοτόμηση» της Ινδίας	- 36 -
5.5	ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	- 38 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο : Η ΑΠΟΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΙΝΔΟΚΙΝΑΣ.....		- 45 -
6.1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	- 45 -
6.2	Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΣΤΗΝ ΙΝΔΟΚΙΝΑ..	- 46 -
6.2.1	Ο Διοικητικός Διαχωρισμός.....	- 46 -
6.2.2	Η Αντιμετώπιση της Γαλλίας στην Ινδοκινεζική Αποικία της.....	- 48 -
6.3	Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜΕΖΙΚΟΥ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΥ	- 50 -
6.3.1	Η Απαρχή του Εθνικισμού στην Ινδοκίνα	- 50 -
6.3.2	Η Εξέλιξη του Ινδοκινεζικού Εθνικισμού	- 51 -
6.3.3	Ο Ινδοκινεζικός Εθνικισμός Μεταξύ των δύο Παγκοσμίων Πολέμων	- 52 -
6.4	Η ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ.....	- 54 -
6.4.1	Η Επίδρασή του Β΄ ΠΠ στη Γαλλική Ινδοκίνα.....	- 54 -
6.4.2	Η Μεταπολεμική Κατάσταση στην Ινδοκίνα.....	- 56 -
6.4.3	Η Δράση της Βιέτ Μινχ.....	- 57 -
6.5	Α ΙΝΔΟΚΙΝΕΖΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ	- 58 -
6.5.1	Η Μαζική Κινητοποίηση του Ινδοκινεζικού Λαού	- 58 -
6.5.2	Ο «Πόλεμος του Λαού»	- 62 -
6.5.3	Ο Ρόλος της Κίνας	- 64 -
6.6	Η ΗΤΤΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ.....	- 66 -
6.6.1	Η Μάχη στο Dien Bien Phu.....	- 66 -
6.6.2	Η Διάσκεψη της Γενεύης (1954)	- 68 -
6.7	ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	- 69 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^ο : ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
ΕΠΙΛΟΓΟΣ		- 77 -

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» : Η ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟ-ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΧΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	- 79 -
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» : ΧΑΡΤΕΣ ΑΠΟΙΚΙΑΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΙΝΔΙΑΣ.....	- 85 -
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ» : ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ, ΤΗΣ 2ας ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1945.....	- 89 -
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ.....	- 92 -
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	- 93 -

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Κανείς δεν πρέπει να αρχίζει έναν πόλεμο αν δεν έχει ξεκαθαρίσει τους στόχους του, τι επιδιώκει με τον πόλεμο, πώς θα τον διεξάγει και τι θα κάνει αν τον κερδίσει. Κυρίως, δεν πρέπει να ξεκινήσει έναν πόλεμο εάν δεν είναι βέβαιος ότι θα τον κερδίσει».

Καρλ Φον Κλαούσεβιτς

1.1 ΓΕΝΙΚΑ

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, οι περισσότερες περιοχές του κόσμου βρισκόντουσαν υπό τον έλεγχο ή την επιρροή ξένων εξουσιών. Οι εξουσίες αυτές εκμεταλλεύονταν τους ανθρώπινους και φυσικούς πόρους των αποικιών, προς όφελος της μητρόπολής τους. Από το 1870 μέχρι το 1914, οι ευρωπαϊκές αποικιακές δυνάμεις προέβησαν σε έναν ιδιότυπο ανταγωνισμό μεταξύ τους, ο οποίος θεωρήθηκε και ως μια από τις κυριότερες αιτίες του Α Παγκοσμίου Πολέμου.¹

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, λόγω της δυναμικότητας και της έκτασής του, είχε ως αναπόφευκτο επακόλουθο την εμπλοκή και των αποικιών, με διάφορους τρόπους. Από τη μια οι Σύμμαχοι αναζήτησαν από τις αποικίες επιπλέον ανθρώπινους πόρους αλλά και υλικά και μέσα για την υποστήριξη και ανεφοδιασμό των μαχόμενων τμημάτων και από την άλλη οι δυνάμεις του Άξονα επεδίωξαν να αποκτήσουν και αυτοί αποικίες.² Ο τερματισμός του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου σηματοδότησε την απώλεια της ηγεμονικής θέσης της Ευρώπης και την έναρξη της διάλυσης των μεγάλων αποικιακών σχηματισμών του 19^{ου} αιώνα.

Ο Ψυχρός Πόλεμος μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών λειτούργησε ως μοχλός επιτάχυνσης της όλης διαδικασίας αποαποικιοποίησης. Η πολιτική για την εξάλειψη των αιτιών του Ψυχρού Πολέμου άγγιζε άμεσα την αποικιοκρατία. Τον ιμπεριαλιστικό ανταγωνισμό των ευρωπαϊκών δυνάμεων θεωρούσαν τόσο οι ΗΠΑ όσο και η Σοβιετική Ένωση, για τους δικούς της ιστορικούς και στρατηγικούς λόγους η καθεμία, βασικό μοχλό των παγκόσμιων συρράξεων και ιδεολογικά ασυμβίβαστο με την αρχή της αυτοδιάθεσης που θα υποστήλωνε ο νεοσυσταθής Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. Η ευθυγράμμιση Ρούσβελτ-Στάλιν και αργότερα Τρούμαν-Στάλιν στο θέμα αυτό υπήρξε εντυπωσιακά σταθερή. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι

¹ Φλιτούρης Λ., Αποικιακές Αυτοκρατορίες, σελ. 265.

² ο.π., σελ. 279 - 280.

δύο κυρίαρχες υπερδυνάμεις συμπράξανε άτυπα κατά τη διάρκεια της κρίσης στο Σουέζ το 1956. Εκεί, θέλοντας να διευθετήσουν το θέμα της αποαποικιοποίησης στην προβληματική περιοχή της Εγγύς Ανατολής, παραμέρισαν προσωρινά τις διαφορές τους. Ο Ψυχρός Πόλεμος μεταξύ του δίπολου ΗΠΑ – ΕΣΣΔ κλιμακώθηκε επικίνδυνα την δεκαετία του 1960 σε πρώην αποικιακά εδάφη, με χαρακτηριστικότερη περίπτωση όλων τον πόλεμο στο Βιετνάμ. Φανέρωσε, όμως, ότι, δεν θα υπάρξει περίπτωση επιστροφής στο παλαιό καθεστώς της ευρωπαϊκής αποικιακής κυριαρχίας.³

Η αποαποικιοποίηση των κρατών σηματοδότησε την αλλαγή που επήλθε στο διεθνές σύστημα. Σύμφωνα με τον Adam Watson «η αποαποικιοποίηση ήταν μια τεράστια πολιτική αποκέντρωση και μια σημαντική ταλάντωση του εκκρεμούς προς το άκρο των πολλαπλών ανεξαρτησιών του φάσματος».⁴ Το μέχρι πρότινος σύστημα με τις δύο υπερδυνάμεις να έχουν ουσιαστικά τον ηγεμονικό έλεγχο, προσέφερε τη σταθερότητα που χρειαζόταν το διεθνές σύστημα, όπως επίσης διασφαλιζόταν και η πυρηνική ισορροπία σε αυτό.⁵ Η νέα παγκόσμια κοινωνία με την πληθώρα κρατών που ζητούσαν ή απέκτησαν την ανεξαρτησία τους και την αυτοκυριαρχία τους, δεν δημιουργήθηκε ξέχωρα από το παρελθόν της, αλλά είναι μια συνέχεια όπου οι επιπτώσεις των εξελίξεων πρέπει να εναρμονιστούν σε συνάρτηση με την ιστορική τους εξέλιξη.

1.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Αποικία : Έδαφος που έχει καλυφθεί και ελέγχεται από μια ξένη δύναμη η οποία εκμεταλλεύεται τους κατοίκους και τους φυσικούς πόρους της χώρας ενώ ταυτόχρονα διατηρείται μια διαφορετική αντιμετώπιση μεταξύ των κυβερνόντων και των αποικουμένων, οι οποίοι αντιμετωπίζονται ως υποδεέστεροι.

Αποικιοκρατία : Η δημιουργία και διατήρηση δικτύου αποικιών σε περιοχές όπου παραδοσιακά δεν κατοικούνται από πληθυσμούς της μητροπολιτικής αρχής που τις δημιουργεί και η οποία αρχή ασκεί άμεσα κυριαρχικά δικαιώματα σε αυτές καθορίζοντας την κοινωνική δομή, την διακυβέρνηση και τις οικονομικές λειτουργίες.

Αποαποικιοποίηση : Η απαλλαγή μιας χώρας από το αποικιακό καθεστώς στο οποίο βρισκόταν και η μετατροπή της σε ανεξάρτητο κράτος.

³ Ήφαιστος Π., Κολιόπουλος Κ., Χατζηβασιλείου Ε., Η Έναρξη του Ψυχρού Πολέμου, σελ. 23 - 24.

⁴ Watson Adam, Η Εξέλιξη της Διεθνούς Κοινωνίας, σελ. 515.

⁵ Κουσκουβέλης Η., Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική, σελ. 15 - 19.

Αποαποικιοκρατία : Η ειρηνική ή με βίαιες εξεγέρσεις και ένοπλο αγώνα μετατροπή αποικιών σε ανεξάρτητα κράτη.

Εθνική αυτοδιάθεση : Το δικαίωμα ενός έθνους ή λαού να αποφασίζει αυτοδύναμα για τη διεθνή υπόσταση της επικράτειάς του και για τα ζητήματα που σχετίζονται άμεσα με αυτό.

Εθνικός αυτοπροσδιορισμός : Το δικαίωμα ενός έθνους ή λαού να προσδιορίζει την ταυτότητά του.

Αυτοκρατορία : Γεωγραφικά εκτεταμένη, ενίοτε και πολυεθνική ομάδα κρατών και ανθρώπων (εθνοτήτων), ενωμένων κάτω από την κυριαρχία ενός αυτοκράτορα ή μιας ολιγαρχίας, οι οποίοι ασκούν απόλυτο εξωτερικό και εσωτερικό έλεγχο στο κράτος.

Εθνικισμός : Ιδεολογία που επικεντρώνεται γύρω από την έννοια του έθνους έχοντας ως βασική παραδοχή τη διάκριση ανάμεσα σε κατώτερα και ανώτερα έθνη. Υπερασπίζεται την επιβολή των ανώτερων εθνών στα κατώτερα όπως και την πλήρη κυριαρχία επάνω σε μια γεωγραφική περιοχή, ιστορικής συνήθως σημασίας.

Ιμπεριαλισμός : Πολιτική επέκτασης του ελέγχου ή της εξουσίας που ασκείται σε ξένες οντότητες ως μέσο απόκτησης και/ή διατήρησης μιας αυτοκρατορίας, είτε μέσω άμεσης εδαφικής κατάκτησης ή εποικισμού είτε διαμέσου έμμεσων μεθόδων άσκησης ελέγχου στα πολιτικά και/ή τα οικονομικά πράγματα άλλων κρατών.

Καπιταλισμός : Οικονομικό σύστημα όπου η ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής και διακίνησης των προϊόντων, όπως και οι επενδύσεις σε οικονομικά αγαθά, παραγωγή, κατανομή, το εμπόριο και άλλες υπηρεσίες, κατέχονται από ιδιώτες, με κυρίαρχο κίνητρο/στόχο το κέρδος.

Κομμουνισμός : Πολιτική ιδεολογία και οικονομικό σύστημα σύμφωνα με την οποία οι άνθρωποι πρέπει να μοιράζονται εξίσου την κυριότητα των πόρων της κοινωνίας τους, να συνεισφέρουν στο έργο της σύμφωνα με τις ικανότητές τους και να εφοδιάζονται μόνο με όσα προβλέπονται, βάσει των αναγκών τους. Οι κύριες ιδέες της περιλαμβάνουν την κατάργηση της ιδιωτικής ιδιοκτησίας, τον κυβερνητικό έλεγχο των εθνικών φυσικών πόρων και την εξάλειψη των τάξεων.

Μερκαντιλισμός (Εμποροκρατία ή Εμποροκρατισμός ή Εμποροκρατικό σύστημα): Οικονομικό σύστημα που πρεσβεύει ότι μόνο με κυβερνητικές ρυθμίσεις εθνικιστικού χαρακτήρα μπορεί να εξασφαλιστεί η οικονομική ευημερία του κράτους.

Φονταμενταλισμός (θεμελιωτισμός): Τυπολατρική τάση εμμονής στην παράδοση, η δυναμική απαίτηση για κάθαρση και αποκατάσταση και η επιστροφή σε άκρως συντηρητικά θρησκευτικά βιώματα του παρελθόντος, τα οποία λειτουργούν ως μέσο αντίστασης σε κάθε ενδεχόμενη αλλαγή ή θρησκευτική μεταρρύθμιση.

1.3 ΣΚΟΠΟΣ

Ο σκοπός της εργασίας είναι η έρευνα της διαδικασίας της αποαποικιοποίησης των κρατών που έλαβε χώρα μετά το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και έως τις αρχές της δεκαετίας του 1970, εξετάζοντας τις αιτίες που οδήγησαν τα αποικούμενα κράτη να προβούν σε ενέργειες που κατέληξαν στην τελική αυτοδιάθεσή τους. Επίσης, θα αναφερθούν συγκεκριμένα αποτελέσματα της όλης διαδικασίας της αποαποικιοποίησης, κάνοντας αναφορά σε τρεις ξεχωριστές περιπτώσιολογικές μελέτες κρατών που απέκτησαν την ανεξαρτησία τους μετά από πολεμικές συγκρούσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΩΝ ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

2.1 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑΣ

Η Πορτογαλία αποτέλεσε την πρώτη χώρα στην Ευρώπη που οργάνωσε συστηματικά αποστολές, αρχικά με σκοπό την ανακάλυψη νέων περιοχών και ακολούθως την εκμετάλλευση αυτών. Αρωγός στην προσπάθεια αυτή ήταν η πολιτική σταθερότητα που υπήρχε στη χώρα από τα τέλη του 14^{ου} μέχρι και τις αρχές του 15^{ου} αιώνα, που της παρείχε τη δυνατότητα να προγραμματίζει και να υλοποιεί στόχους σχετικούς με την επεκτατική πολιτική της. Αρχικά, οι αποστολές που οργανώθηκαν είχαν διπλό ρόλο. Περιλάμβαναν τόσο την ενίσχυση της εμπορικής θέσης της χώρας αλλά και τη θρησκευτική της επέκταση. Εκείνη την περίοδο, οι Ιταλοί έλεγχαν τις θαλάσσιες αρτηρίες της Μεσογείου, οι Άραβες τις περιοχές βορείως των ακτών της Αφρικής και οι Οθωμανοί τις οδούς που οδηγούσαν στην Ασία. Οι Πορτογάλοι επεδίωξαν την αποφυγή αυτών και την επέκτασή τους δυτικά. Ταυτόχρονα, επεδίωξαν την εξάπλωση του χριστιανισμού ακόμα και σε εδάφη που είχαν προσαρτηθεί στο παρελθόν σε μουσουλμάνους.⁶

Η επεκτατική πολιτική της Πορτογαλίας συνεχίστηκε επιτυχημένα μέχρι τον 20^ο αιώνα δημιουργώντας εμπορικούς σταθμούς οι οποίοι στην ουσία λειτουργούσαν για τον στρατιωτικό και οικονομικό έλεγχο των εμπορικών κόμβων στους οποίους συγκέντρωναν προϊόντα από τις αποικίες (ζάχαρη, μπαχαρικά, χρυσό και ασήμι αλλά και σκλάβους) πριν την προώθησή τους στη μητρόπολη. Το δουλεμπόριο αποτέλεσε την πιο κερδοφόρα επιχείρηση για περισσότερο από δύο αιώνες, κυρίως προς την Αμερική.⁷

Κατά την εξέλιξη της αποικιοκρατίας σημαντικός ήταν ο ρόλος της θρησκείας. Η αποστολή καθολικών μισιονάριων (μοναχών) τελούσε υπό τις «ευλογίες» του Πάπα. Εκτός της ανάγκης επιστροφής των εδαφών που κατέχονταν από μουσουλμάνους, σε χριστιανούς, εφαρμόστηκε μια πολιτική προσηλυτισμού νέων λαών στον Χριστιανισμό βασισμένη στην αντίληψη ότι οι όποιες προσπάθειες τελούσαν υπό την καθοδήγηση του Θεού.⁸

Παρά ταύτα, η Πορτογαλία είχε να αντιμετωπίσει δύο σημαντικά ζητήματα. Από τη μία ο μικρός πληθυσμός της που αριθμούσε στα μέσα του 16^{ου} αιώνα μόλις

⁶ Φλιτούρης Λ., Αποικιακές Αυτοκρατορίες, σελ. 31-32.

⁷ ο.π, σελ. 37.

⁸ ο.π, σελ. 38.

το ένα εκατομμύριο και από την άλλη η εξάρτηση του εμπορίου αυτής από τις αποικίες, αποτέλεσαν τα σημαντικότερα μειονεκτήματά της τα επόμενα χρόνια. Ουσιαστικά, δεν πραγματοποιήθηκαν επενδύσεις για την ανανέωση και βελτίωση του στόλου και των τεχνικών ναυσιπλοΐας, εκμεταλλευόμενοι τα έσοδα από τις αποικίες σε Ασία και Αφρική, με αποτέλεσμα να στραφούν σε νέους εμπορικούς δρόμους σε Κίνα, Ιαπωνία και αργότερα στη Βραζιλία χωρίς όμως να θέτουν ως σκοπό την ανάπτυξη των εμπορικών και κατ' επέκταση οικονομικών μεγεθών της χώρας. Η στροφή αυτή δεν έφερε το επιθυμητό αποτέλεσμα. Οι αποικίες με τους εμπορικούς σταθμούς δεν απέδιδαν τα επιθυμητά έσοδα στη μητροπολιτική χώρα, η οποία είχε να αντιμετωπίσει τα αυξημένα και δυσβάστακτα έξοδα για τη συντήρηση αυτών.⁹

Αποτέλεσμα της αποτυχημένης αποικιακής πολιτικής της Πορτογαλίας ήταν *«η πτώση της λεγόμενης πρώτης αποικιακής αυτοκρατορίας»*.¹⁰ Ακολούθησε η σταδιακή αφομοίωση των Πορτογαλικών κτήσεων από την Ολλανδία και παρά την αυτονόμηση του βασιλείου από την Ισπανία το 1640, η κατάσταση δεν άλλαξε με αποτέλεσμα να τερματιστεί η πορτογαλική πρωτοκαθεδρία στην περιοχή της Ασίας¹¹ και να στραφεί η χώρα προς τη Νότιο Αμερική και συγκεκριμένα τη Βραζιλία. Βάση του πορτογαλικού αποικιακού εμπορίου υπήρξε η καλλιέργεια και εμπορία της ζάχαρης σε συνδυασμό με την εξαγωγή στη μητρόπολη του πολύτιμου Brazilwood ή Pernambuco, ενός δέντρου που χρησιμοποιούταν στην υφαντουργία για την παρασκευή του βελούδου.¹² Η Πορτογαλία, αν και αποίκησε τη Βραζιλία μετά την Αφρική και την Ασία, εκμεταλλεύτηκε στο έπακρο τις άφθονες πλουτοπαραγωγικές της πηγές εμπορευόμενη κυρίως ξυλεία, μπαχαρικά, κακάο, ζάχαρη και πολύτιμους λίθους. Πλέον αυτών, η Βραζιλία αποτέλεσε για τους Πορτογάλους προορισμός όπου χιλιάδες εξ' αυτών αναζήτησαν μια καλύτερη ποιότητα ζωής ευελπιστώντας στην προσωπική οικονομική τους βελτίωση, μακριά από την μητρόπολη.¹³

⁹ Φλιτούρης Λ., Αποικιακές Αυτοκρατορίες, σελ. 38 - 39.

¹⁰ ο.π, σελ. 39.

¹¹ ο.π, σελ. 40.

¹² ο.π, σελ. 43.

¹³ ο.π, σελ. 47 - 48.

2.2 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

Μετά την αποικιακή επέκταση της Πορτογαλίας, ακολούθησε χρονικά η Ισπανία, η οποία κατάφερε να αναδειχθεί ως η σπουδαιότερη αποικιακή δύναμη, από τον 15^ο έως τον 17^ο αιώνα.¹⁴ Η ανακάλυψη αρχικά των Μπαχάμων από τον Κολόμβο, ο οποίος στη συνέχεια έφτασε σε Αϊτή και Δομινικανή Δημοκρατία, στην περιοχή της Καραϊβικής και της Κεντρικής Αμερικής, οδήγησε στην υπογραφή της συνθήκης της Τορδεσίγια μεταξύ Ισπανίας και Πορτογαλίας προκειμένου να διασφαλιστούν τα συμφέροντα και των δύο χωρών στην Αμερικανική ήπειρο.¹⁵

Η κατάληψη των Φιλιππίνων από τον Πορτογάλο εξερευνητή Μαγγελάνο στις αρχές του 16^{ου} αιώνα, επ' ωφελεία των Ισπανών, αποτέλεσε τη σημαντικότερη αποικία της Ισπανίας στην Ασία και τον Ειρηνικό.¹⁶ Ταυτόχρονα, ο Νιούνεζ ντε Μπαλμπόα διέσχισε τη στενή λωρίδα γης στον Παναμά και βρέθηκε από τον Ατλαντικό στον Ειρηνικό Ωκεανό, ενώ Ισπανοί εξερευνητές όπως ο Χερνάντεζ ντε Κόρδοβα, ο Χουάν ντε Γκριγιάλβα και ο Χερνάν Κορτές ήρθαν σε επαφή με τους προκολομβιανούς πληθυσμούς της αμερικανικής ηπείρου, τους Μάγια και τους Αζτέκους, τους οποίους καθυπόταξαν με συνεχείς βίαιες επιχειρήσεις.¹⁷

Μέχρι τα τέλη του 16^{ου} αιώνα η Ισπανία είχε υπό τον έλεγχό της μια τεράστια περιοχή, που ξεκινούσε από τον Κόλπο του Μεξικού και εκτεινόταν έως τα νησιά της Καραϊβικής, τις ακτές της Φλόριντα, την Κεντρική Αμερική, τις ακτές της Κολομβίας και της Βενεζουέλας και τις ακτές του Ειρηνικού, από τον Παναμά έως τη Νότια Χιλή. Η κατάκτηση του χώρου, η οποία *«πραγματοποιούνταν ταυτόχρονα στο όνομα του Βασιλιά και του Θεού»*¹⁸, προσδιορίστηκε εκ των υστέρων καθώς τα αρχικά ταξίδια του Κολόμβου δεν είχαν χαρακτήρα αναζήτησης αποικιών, εξουσιοδοτημένος από το επίσημο κράτος αλλά κυρίως χαρακτηριζόντουσαν από μια ιδιωτική πρωτοβουλία που αποσκοπούσε κυρίως στην εξερεύνηση και ανακάλυψη νέων εδαφών.¹⁹

¹⁴ Φλιπούρης Λ., Αποικιακές Αυτοκρατορίες, σελ. 51.

¹⁵ ο.π., σελ. 55.

¹⁶ ο.π., σελ. 57.

¹⁷ ο.π., σελ. 58 - 59.

¹⁸ ο.π., σελ. 67.

¹⁹ ο.π., σελ. 60 - 62.

2.3 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΑΣ

Σε αντίθεση με τις χώρες της Ιβηρικής Χερσονήσου που εφάρμοσαν την αποικιακή τους πολιτική με σκοπό τη δημιουργία εμπορικών και οικονομικών αυτοκρατοριών, η Αγγλία και η Γαλλία οργάνωσαν μάλλον περισσότερο εξερευνητικές αποστολές, παρά μόνιμες εγκαταστάσεις.²⁰ Αποτέλεσμα του εγχειρηματός τους ήταν ότι μετά το 1600 οι αποικιακές κτήσεις των χωρών αυτών να έχουν ξεπεράσει σε οικονομική και πολιτική σπουδαιότητα αυτές της Πορτογαλίας και Ισπανίας.

Κατά τον 16^ο αιώνα η Αγγλία και η Γαλλία έστρεψαν την προσοχή τους στη Βόρεια Αμερική, περιοχή που μέχρι τότε δεν απασχολούσε ούτε την Πορτογαλική ούτε την Ισπανική κυβέρνηση. Πρώτα η Αγγλία έφτασε στον Καναδά, στη σημερινή περιοχή της Νέας Γης.²¹ Κατά το τελευταίο τέταρτο του 16^{ου} αιώνα, η Αγγλία με το θαλασσοπόρο και κουρσάρο Φράνσις Ντρέηκ ολοκλήρωσε πετυχημένα τον πρώτο περίπλου του κόσμου. Πρωτοπόρησε διασχίζοντας τη Γη του Πυρός και ακολουθώντας πορεία παραπλεύρως των δυτικών ακτών του Καναδά, διέσχισε τον Ειρηνικό και ακολούθως τον Ινδικό Ωκεανό, αφικνούμενος στην Αγγλία αφού ενδιάμεσα διήλθε από το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας.²² Ακολούθησαν οι Γάλλοι, με τον Ζακ Καρτιέ (Jacques Cartier), ο οποίος προσπαθούσε να ανακαλύψει έναν εναλλακτικό δρόμο προς την Ασία. Κατάφερε να φτάσει στη σημερινή Νέα Σκωτία και τον κόλπο του Αγίου Λαυρεντίου στον Καναδά και από εκεί, διασχίζοντας τον ποταμό του Αγίου Λαυρεντίου, στο Κεμπέκ και στο Μόντρεαλ.²³

Τόσο η αγγλική όσο και η γαλλική αποικιακή επεκτατική πολιτική απέδωσαν τα μέγιστα στην εμπορική και οικονομική ανάπτυξη των χωρών. Εταιρείες και των δύο χωρών που δραστηριοποιούνταν κυρίως στο εμπόριο αναπτύχθηκαν και επεκτάθηκαν στη νέα Ήπειρο, δημιουργώντας ουσιαστικά τις δύο αποικιακές αυτοκρατορίες. Η αγγλική αποικιακή αυτοκρατορία είχε το κέντρο των επιχειρηματικών της δραστηριοτήτων στη Βόρεια Αμερική και η γαλλική αποικιακή αυτοκρατορία είχε το κέντρο βάρους της στο Κεμπέκ του Καναδά.²⁴

²⁰ Φλιπούρης Λ., Αποικιακές Αυτοκρατορίες, σελ. 67.

²¹ ο.π., σελ. 96.

²² ο.π., σελ. 100.

²³ ο.π., σελ. 97 - 98.

²⁴ ο.π., σελ. 108.

Η αγγλική αποικιακή κυριαρχία συνεχίστηκε στην Καραϊβική, στη Δυτική Αφρική και στην Ασία, με την Ινδία να καθίσταται ως η κορωνίδα των αποικιών του στέμματος, χώρα στην οποία δραστηριοποιήθηκε η Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών.²⁵

Εκτός του Καναδά, όπου στην ουσία εδραιώθηκε η γαλλική αποικιακή αυτοκρατορία, αποικίες δημιουργήθηκαν στην Ασία, στην Καραϊβική (Μαρτινίκα, Γουαδελούπη, Αϊτή, Τομπάγκο, Γρενάδα, Άγιος Χριστόφορος), στη Λατινική Αμερική (Γουιάνα) και στον Βόρειο Ατλαντικό όπου οι αποικίες στα νησιά Σαν Πιερ, Μικελόν και Αγίου Βαρθολομαίου κατέχονται μέχρι τις ημέρες μας. Ωστόσο, ένα από τα μελανά σημεία της γαλλικής αποικιακής πολιτικής ήταν η επαναφορά από τον Ναπολέοντα της δουλείας. Η απόφασή του αυτή οδήγησε στην έναυση πολλών εξεγέρσεων, κυρίων από τους δέσμους της Καραϊβικής, οι οποίες οδήγησαν τελικά στην ανεξαρτησία της Αϊτής, καθιστώντας το τμήμα αυτό της νήσου ως «*το πρώτο κράτος απελεύθερων στον κόσμο*».²⁶

2.4 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ

Η Ολλανδία, βρισκόμενη σε ναυτικό έλεγχο από τον ισπανικό στόλο, αναζήτησε βορειότερα άλλους θαλάσσιους δρόμους.²⁷ Η πολιτική σταθερότητα της χώρας, η αστικοποίηση του κράτους και η μορφή του πολιτεύματος θεμελίωσαν το αποικιακό εμπόριο στη χώρα καθιστώντας το λιμάνι του Άμστερνταμ ως το σημαντικότερο λιμάνι της ηπειρωτικής Ευρώπης. Ακολούθως, η δημιουργία στο Άμστερνταμ ενός ολοκληρωμένου χρηματιστηρίου μετέτρεψε το λιμάνι σε ένα απόλυτα επιτυχημένο εμπορικό και οικονομικό σημείο αναφοράς, τη συγκεκριμένη εποχή. Αποτέλεσε δε και υπόδειγμα για την αντίστοιχη οργάνωση και ανάπτυξη των αγγλικών λιμανιών.²⁸

Αρχικά, οι Ολλανδοί έποικοι σεβάστηκαν τις πολιτισμικές και θρησκευτικές παραδόσεις του τοπικού πληθυσμού και επεδίωξαν τη συνεργασία με τους ντόπιους φυλάρχους. Στην ουσία, αυτό που επεδίωκαν τεχνηέντως οι Ολλανδοί ήταν να παραγκωνίσουν τους Πορτογάλους από τους αποικιακούς εμπορικούς τους σταθμούς και να θέσουν υπό τον δικό τους έλεγχο τις θαλάσσιες εμπορικές οδούς που διέρχονταν από τον Περσικό Κόλπο με προορισμό την Ινδία και από εκεί στην

²⁵ Φλιπούρης Λ., Αποικιακές Αυτοκρατορίες, σελ. 108 - 113.

²⁶ ο.π., σελ. 114 - 117.

²⁷ ο.π., σελ. 101.

²⁸ ο.π., σελ. 101.

Κίνα και την Ινδονησία, μιας και ήδη είχαν διαπιστώσει την αδυναμία των Πορτογάλων αποικιοκρατών να διατηρήσουν τη θέση τους. Με τον τρόπο αυτό πέτυχαν τη σταδιακή μείωση του πορτογαλικού ναυτικού εμπορίου και την άνοδο του αντίστοιχου ολλανδικού.²⁹ Τον 17^ο αιώνα δημιούργησαν την Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών, η οποία υπήρξε, στην ουσία, *«η πρώτη πολυεθνική εταιρεία στην ιστορία»*.³⁰ Ακολούθησε η ίδρυση της Εταιρείας Δυτικών Ινδιών η οποία πρωτοστάτησε στις προσπάθειες οργάνωσης των πρώτων αποικιακών εγκαταστάσεων Ολλανδών στην Αμερική, τον 17^ο αιώνα.

²⁹ Φλιτούρης Λ., Αποικιακές Αυτοκρατορίες, σελ. 102 - 103.

³⁰ ο.π, σελ. 104.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο:ΟΙ ΝΕΕΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΣ ΕΠΕΚΤΑΤΙΣΜΟΣ

3.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΝ

Οι νέες ανακαλύψεις επέφεραν σημαντικές αλλαγές σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο αλλά και στις διεθνείς σχέσεις μεταξύ των κρατών. Κατά τη διάρκεια των αποικιακών χρόνων ανανεώθηκε και άλλαξε μορφή η οικονομία στη Γηραιά Ήπειρο. Σε αυτό συνέβαλε η ανακάλυψη και η εμπορία πολύτιμων μετάλλων, νέων αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων καθώς και η εκμετάλλευση των άφθονων πρώτων υλών που ανακαλύφθηκαν σε Αφρική, Ινδία και Αμερική. Παρά ταύτα, κατά τον 16^ο αιώνα στην Ευρώπη, δημιουργήθηκε ένα ανεπανάληπτο κύμα ακρίβειας το οποίο ήταν αποτέλεσμα του πληθωρισμού στην οικονομία αυτής, συνέπεια της υπερβολικής συσσώρευσης πολύτιμων μετάλλων στις αγορές.³¹

Η επέκταση του εμπορίου και η διεύρυνση της οικονομίας ουσιαστικά οδήγησαν στη δημιουργία των πρώτων πολυεθνικών εταιρειών από οικογενειακές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν ταυτόχρονα στο εμπόριο και στις τραπεζικές συναλλαγές. Η δραστηριοποίηση αυτών των εταιρειών και η διακίνηση των κεφαλαίων τους ξεπερνούσε πολλές φορές τα κρατικά όρια. Έτσι, ο τρόπος με τον οποίο οι ευρωπαϊκές αγορές εκμεταλλεύτηκαν το εμπόριο με τις αποικίες οδήγησε, στην ουσία, στην «*πρώτη παγκοσμιοποιημένη οικονομία*».³²

Η ανακάλυψη της Αμερικής και η επέκταση του εμπορίου δια μέσου των αποικιακών κατακτήσεων επέφερε τη δημιουργία ενός νέου κέντρου οικονομικών και εμπορικών συναλλαγών, μεταφέροντας την ήδη προϋπάρχουσα ευρωπαϊκή οικονομική δραστηριότητα από τη λεκάνη της Μεσογείου, δυτικά. Συνακόλουθο της νέας οικονομικής δραστηριότητας ήταν η δημιουργία νέων οικονομικών, εμπορικών, ναυτιλιακών και εμπορικών κέντρων σε πόλεις της Ευρώπης όπως η Αμβέρσα, η Σεβίλλη, το Μπρίστολ και η Λισαβόνα. Πλέον αυτών, η αμερικανική ήπειρος αποτέλεσε προορισμό μεγάλου αριθμού μεταναστών από όλες τις χώρες της Ευρώπης, οιοδήποτε κοινωνικού καθεστώτος, διαφόρων επαγγελμάτων, θρησκειών αλλά και ανειδίκευτων και ανεπάγγελτων εργατών που αναζητούσαν μια

³¹ Φλιπούρης Λ., Αποικιακές Αυτοκρατορίες, σελ., 77 - 78.

³² ο.π., σελ. 78 - 80.

καλύτερη τύχη στις νέες και πολλά υποσχόμενες και αναπτυσσόμενες αγορές της Αμερικής.³³

Η ώσμωση που δημιουργήθηκε μεταξύ των ευρωπαίων στην Αμερική, τόσο με τους γηγενείς όσο και μεταξύ τους είχε ως αποτέλεσμα τη στενότερη επαφή διαφορετικών πολιτισμών με διάφορες μορφές που οδήγησε ένθεν κακείθεν, στην πρόοδο της τεχνολογίας, της ναυσιπλοΐας, της χαρτογραφίας και κυρίως της γεωγραφίας. Σε πολλές, όμως, περιπτώσεις η προσπάθεια εκπολιτισμού δεν είχε πάντα τα επιθυμητά αποτελέσματα μιας και χρησιμοποιήθηκαν βίαιοι μέθοδοι που στηρίχθηκαν στον εξαναγκασμό και τις φυλετικές διακρίσεις. Ο πολιτισμός και οι κοινωνίες της Αμερικής κυρίως και δευτερευόντως της Αφρικής και της Ασίας επηρεάστηκαν σημαντικά μιας και οι ευρωπαίοι έποικοι αντιμετώπισαν τους τοπικούς πολιτισμούς ως υποδεέστερους, παρά την εντυπωσιακή γραφειοκρατική δομή τους.³⁴

Όπως προαναφέρθηκε, οι νέες αποικίες και γενικά η πολιτική των ανακαλύψεων είχε επίδραση και στον τομέα των διεθνών σχέσεων. Η ανακάλυψη του Νέου Κόσμου ουσιαστικά σηματοδότησε την απαρχή δημιουργίας νέων δεδομένων στις σχέσεις μεταξύ των κρατών. Ένας από τους σημαντικότερους σταθμούς στην ιστορία των διεθνών σχέσεων αποτέλεσε η Συνθήκη της Τορδεσίγια όπου ο κόσμος χωρίστηκε σε ζώνες ισπανικής και πορτογαλικής επιρροής. Σκοπός αυτής της συνθήκης ήταν ο καθορισμός συγκεκριμένων ορίων που αφορούσαν στον ανταγωνισμό μεταξύ των κυρίαρχων αυτών αποικιακών αυτοκρατοριών ώστε να αποφευχθούν οι συγκρούσεις μεταξύ τους αλλά κυριότερα να μπορούν αυτές να εκμεταλλεύονται χωρίς προβλήματα τις περιοχές που κατείχαν.³⁵

3.2 ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΙΚΙΩΝ

Ο τρόπος με τον οποίο οι αποικιακές δυνάμεις διοίκησαν τις αποικίες τους διέφερε ανά την υφήλιο. Ήταν κυρίως εξαρτώμενος από τη χρονική περίοδο που αυτές αφίχθηκαν στα νέα εδάφη σε συνάρτηση και με την κατάσταση που αντιμετώπισαν στις αποικίες τους από τους τοπικούς πληθυσμούς.

Η Γαλλία εφάρμοσε ένα πολυλειτουργικό σύστημα διοίκησης στις αποικίες της. Έτσι, ενώ ενσωμάτωσε την Αλγερία λίγο καιρό μετά την κατάκτησή της,

³³ Φλιτούρης Λ., Αποικιακές Αυτοκρατορίες, σελ. 80 - 81.

³⁴ ο.π., σελ., 81 - 83.

³⁵ ο.π., σελ. 83 - 84.

κάνοντάς την στην ουσία μια υπερπόντια περιφέρεια υπαγόμενη στο Υπουργείο Εσωτερικών, δεν εφάρμοσε την ίδια μέθοδο διοίκησης στην Ινδοκίνα, την Τυνησία ή τη Συρία και τον Λίβανο. Το Υπουργείο Αποικιών ασκούσε διοίκηση στις αποικίες της υποσαχάριας Δυτικής Αφρικής, στη Σενεγάλη, τη Μαδαγασκάρη και την Ινδοκίνα. Σε άλλες περιπτώσεις, όπως της Τυνησίας και του Μαρόκου, η Γαλλία είχε τοποθετήσει Γάλλο τοπικό Διοικητή, ο οποίος είχε ως προϊστάμενη αρχή το Υπουργείο Εξωτερικών της Γαλλίας. Ξεχωριστή περίπτωση αποτέλεσαν η Συρία και ο Λίβανος καθώς, στο πλαίσιο μετάβασής τους από επαρχίες που ελέγχονταν στο παρελθόν από την Οθωμανική Αυτοκρατορία σε Ανεξάρτητα κράτη, η Γαλλία είχε λάβει εντολή (mandat) ελέγχου – διοίκησης αυτών από την Κοινωνία των Εθνών.

Αντίστοιχα, η Αγγλία εφάρμοσε και αυτή ένα πολυλειτουργικό μοντέλο διοίκησης των αποικιών της. Διοικητικές βρετανικές αποικίες αποτέλεσαν η Ινδία, η Χρυσή Ακτή (σημερινή Γκάνα) και οι βρετανικές αποικίες της Ανατολικής Αφρικής. Διαφορετικά διοικήθηκαν το Μπαχρέιν και το Κατάρ που αποτέλεσαν προτεκτοράτα της Αγγλίας ενώ, κατ' αντιστοιχία με τη Γαλλία, η Αγγλία, λαμβάνοντας εντολή από την Κοινωνία των Εθνών, διοικούσε – έλεγχε το Ιράκ και την Παλαιστίνη.

Πλέον των προαναφερομένων μορφών διοίκησης, οι ισχυρές αποικιακές δυνάμεις υιοθέτησαν, κατά περίπτωση, ένα μοντέλο ελέγχου μιας περιοχής αντί της κλασικής μορφής διοίκησής της. Διαπιστώνοντας ότι η επιρροή των διπλωματικών αρχών της ήταν εξόχως σημαντική αλλά και των ιδιωτών που λόγω της ισχύς τους και της επίδρασης που είχαν στην τοπική κοινωνία και τις τοπικές αρχές μπορούσαν να επηρεάσουν τα τεκταινόμενα, κατάφεραν να διατηρήσουν υπό τον έλεγχό τους περιοχές, ακόμα και μετά την ανεξαρτησία τους, όπως την Αίγυπτο.³⁶

3.3 ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΥ ΕΠΕΚΤΑΤΙΣΜΟΥ

Το φαινόμενο του βρετανικού αποικισμού ενισχύθηκε, σύμφωνα με τον βρετανό οικονομολόγο Τζον Χόμπσον (John Hobson), εξαιτίας των παρακάτω τριών λόγων. Πρώτον, για να εξυπηρετηθούν συγκεκριμένα οικονομικά, βιομηχανικά και εμπορικά συμφέροντα τα οποία επειδή διέθεταν τεράστια δυναμική αναζητούσαν νέους επενδυτικούς προορισμούς για να διοχετεύσουν το πλεονάζον κεφάλαιό τους μιας και η εγχώρια αγορά αδυνατούσε να τους καλύψει. Δεύτερον, λόγω της πολιτικής φιλοδοξίας συγκεκριμένων προσώπων και τρίτον λόγω του

³⁶ Νταλαχάνης Α., 1956, Σουέζ, 69 - 79.

ακραίου πατριωτισμού που διακατείχε τόσο πολιτικά πρόσωπα όσο και μεγάλο μέρος του λαού.

Διαφορετική ήταν η ερμηνεία του φαινομένου της αποικιοκρατικής εξάπλωσης που δόθηκε από τους υποστηρικτές της μαρξιστικής θεωρίας οι οποίοι υποστήριξαν ότι η αποικιοκρατία ήταν το μέσο της καπιταλιστικής ανάπτυξης αλλά και μια πολιτισμική προοπτική αλλοτρίωσης των μητροπολιτικών τάξεων από την ένταξή τους σε μια παγκόσμια αυτοκρατορία. Ο Λένιν, επιχειρώντας μια δική του ερμηνεία του όρου «ιμπεριαλισμός», υποστήριξε ότι η δημιουργία αποικιών και η αποικιακή εξάπλωση αποτέλεσε ουσιαστικά την εφαρμογή συγκεκριμένης πολιτικής σύμφωνα με την οποία δημιουργούνται ζώνες επιρροής του μονοπωλίου.

Για τις χώρες τις Ευρώπης, η αποικιακή εξάπλωση συνδυάστηκε με την οικονομική ανάταση. Νέα δεδομένα εμφανίστηκαν με την ανακάλυψη του Νέου Κόσμου, του περίπλου της Αφρικής και του δρόμου προς τις Ινδίες. Δεδομένα που θα βοηθούσαν τις χώρες της Γηραιάς Ηπείρου να αναπτύξει της εμπορικές και οικονομικές δραστηριότητές της.

Η ανάγκη για την κτήση νέων εδαφών στα οποία θα μπορούσαν να εγκατασταθούν, βασιζόταν στην ευρύτερη αντίληψη ότι με τον τρόπο αυτό εκπολίτιζαν «πρωτόγονες» κοινωνίες και μετέδιδαν τον Χριστιανισμό σε αυτές. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις αυτής της «μεταλαμπάδευσης πολιτισμού» αποτελούν η κατάκτηση της Αμερικής από τους Ίβηρες, η καταστροφή των προκολομβιανών πολιτισμών, ο αποικισμός της Βραζιλίας, το δουλεμπόριο καθώς και η νέα κοινωνική οργάνωση του αποικιακού χώρου.

Τον 15^ο αιώνα, η Ευρώπη βρέθηκε ουσιαστικά «αναγκασμένη» να υπερκεράσει το θαλάσσιο εμπόδιο του Ατλαντικού και να στραφεί προς τη Δύση αφού η επεκτατική διέξοδος προς την Ανατολή δυσχεραινόταν από την παρουσία των Οθωμανών. Πλέον αυτών, η γεωμετρική αύξηση του πληθυσμού, η οικονομική παρακμή των ιταλικών πόλεων, η περαιτέρω διάσπαση των γερμανικών κρατών, ο έλεγχος των Βορείων θαλασσών από τους Σουηδούς και η επέκταση των Οθωμανών μέχρι την Ουγγαρία και την Αυστρία υποχρέωσαν την Ευρώπη να μεταφέρει το κέντρο βάρους της στη Δύση. Για την επίτευξη των στόχων τους, τα κράτη της Ευρώπης αναζήτησαν την εσωτερική νομιμοποίηση των δράσεών τους προτού ξεκινήσουν αυτές αλλά και κατά τη διάρκεια αυτών. Έτσι, η εντατικοποίηση ανάδειξης της μεσσιανικής αντίληψης περί διάδοσης του Χριστιανισμού, η επιστροφή του χριστιανικού ελέγχου στους Αγίους Τόπους και η διάδοση του

καθολικισμού στη μουσουλμανική και ορθόδοξη Ανατολή αποτέλεσαν τους τρόπους με τους οποίους επιζητούσαν τα κράτη την πολυπόθητη νομιμοποίηση των πράξεων τους. Επίσης, ενισχυτικά της προσπάθειας αυτής αποτέλεσε η διάδοση της εικόνας του ένδοξου και έντιμου στρατιώτη, ο οποίος αναζητούσε την περιπέτεια και τα ανώτερα ιδανικά ενός ξεχωριστού χριστιανικού, δυτικού πολιτισμού. Αρωγός στην προσπάθεια απαγκίστρωσης των χωρών της Ευρώπης από αυτήν αποτέλεσε η τεχνολογική ανάπτυξη αυτών. Επιστήμες όπως η αστρολογία, η μετεωρολογία αναπτύχθηκαν σε τέτοιο βαθμό που συμπαρέσυραν και άλλες επιστήμες όπως η ναυσιπλοΐα και η γεωγραφία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

4.1 ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΑΔΕΣΜΕΥΤΩΝ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΗΠΑ ΚΑΙ ΕΣΣΔ

Μετά το πέρας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου σημαντικά γεγονότα άρχισαν να λαμβάνουν χώρα σχετικά με τις αλλαγές που επρόκειτο να γίνουν στην υφήλιο, λόγω της ήδη υπάρχουσας από τα χρόνια του Μεσοπολέμου τάσης για αυτονομία και αυτοκυριαρχία αποικιοκρατούμενων περιοχών. Διάφορα εθνικιστικά κινήματα που πρωτοεμφανίστηκαν τα χρόνια μεταξύ των δύο Παγκοσμίων Πολέμων εντατικοποίησαν τη δράση τους αμέσως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Σε αυτό συνετέλεσε η όλο και αυξανόμενη ανταγωνιστική σχέση μεταξύ ΗΠΑ και ΕΣΣΔ.

Νέα κράτη δημιουργήθηκαν σε όλες της ηπείρους. Οι εντολές ελέγχου που είχαν λάβει Αγγλία και Γαλλία από την Κοινωνία των Εθνών για τη μετάβαση παλαιών Οθωμανικών επαρχιών οδήγησαν στη δημιουργία ανεξάρτητων κρατών και το 1948 του κράτους του Ισραήλ, που επηρέασε σημαντικά την εξέλιξη των πραγμάτων στη Μέση Ανατολή. Αντίστοιχα, στην Ασία, η αποχώρηση των ηττημένων Ιαπώνων από εδάφη που κατείχαν οδήγησε στην ανακήρυξη της Δημοκρατίας της Ινδοκίνας και αργότερα, στη δημιουργία της Δημοκρατίας του Βιετνάμ, ενώ η Αγγλία απώλεσε την σπουδαιότερη αποικία της, την Ινδία. Αντίστοιχα, στην Αφρική, η Γαλλία απώλεσε την αποικία της Αλγερίας ενώ στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, η Αγγλία ήρθε αντιμέτωπη με την εξέγερση εναντίον του Στέμματος στην Κύπρο.

Τον Απρίλιο του 1955, τριάντα ηγέτες μετα-αποικιακών κρατών συναντήθηκαν στο Μπαντούνγκ (Bandung) της Ινδονησίας με διττό σκοπό. Αφενός ήθελαν να εκφράσουν την καταδίκη τους σχετικά με την αποικιοκρατία και αφετέρου να δημιουργήσουν έναν τρίτο πόλο στο ήδη δημιουργηθέν διπολικό ψυχροπολεμικό μοντέλο μεταξύ ΗΠΑ και ΕΣΣΔ, εκφράζοντας με αυτόν τον τρόπο την αποστασιοποίησή τους από το δίλημμα, ΗΠΑ ή ΕΣΣΔ. Μετά από σειρά συζητήσεων, το 1961 δημιουργήθηκε το Κίνημα των Αδεσμεύτων στο οποίο συμμετείχαν μετα-αποικιακά κράτη όπως η Αίγυπτος, η Αλγερία, η Γκάνα, η Ινδία και η Ινδονησία. Αποτέλεσε ένας πολιτικός τρόπος σκέψης και έκφρασης των κρατών που είχαν χαρακτηριστεί ως Τρίτος Κόσμος, τα οποία δεν είχαν την ευχέρεια της δημιουργίας μιας ανεξάρτητης πολιτικής όσο καιρό τελούσαν υπό αποικιακό καθεστώς. Η δραστηριότητα των Αδεσμεύτων έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα της

ανακατανομής των πόρων του πλανήτη και οδήγησε, τις δεκαετίες του 1970 και του 1980, σε έναν διάλογο Βορρά - Νότου, με σκοπό τη μείωση των ανισοτήτων, χωρίς όμως να διαθέτει την απαραίτητη ισχύ ή και συνοχή, ώστε να επιτύχει τους φιλόδοξους στόχους του.

Οι ΗΠΑ, μετά το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, εφάρμοσαν μια πολιτική απέναντι στις περιοχές που επιθυμούσαν την απο-αποικιοποίησή τους που επιδέχεται διαφορετική ερμηνεία ως προς το ρόλο τους. Από τη μία, δεν επιθυμούσαν να δημιουργηθούν μετα-αποικιακά κράτη που θα είχαν στηριχθεί από τη Σοβιετική Ένωση και από την άλλη τηρούσαν μια πολύ προσεκτική στάση σχετικά με την παροχή βοήθειας στις αποικιακές δυνάμεις για τη διατήρηση των αποικιών τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η περίπτωση της παρουσίας της Γαλλίας στο Βιετνάμ όπου οι ΗΠΑ ναί μεν αναγνώριζαν τη Γαλλία ως κυρίαρχη αποικιακή δύναμη στην περιοχή, παράλληλα όμως έθεταν τις αμφιβολίες τους ως προς τη δυνατότητα και την αναγκαιότητα της Γαλλίας να διατηρεί αποικίες. Αντιλαμβανόμενες, αργότερα, οι ΗΠΑ το ρόλο της ΕΣΣΔ στα μετα-αποικιακά κράτη προσπάθησαν, μέσω παροχής νέων τεχνολογιών και ιδιωτικών επενδύσεων, να προσελκύσουν αυτά τα κράτη, χωρίς να το πετυχαίνουν αυτό σε όλες τις περιπτώσεις.

Από την άλλη, η ΕΣΣΔ, αρχικά δεν επιδίωξε να ασχοληθεί με τις μεταπολεμικές αυτοκυριαρχικές τάσεις αποικιοκρατούμενων περιοχών. Ο Ιωσήφ Στάλιν επεδίωξε να ισχυροποιήσει τη θέση του καθεστώτος του, τόσο στο εσωτερικό όσο και στην Ευρώπη. Η στάση του αυτή οφειλόταν στην πεποίθησή του ότι τα ανεξάρτητα κράτη που θα προέκυπταν από την απο-αποικιοποίησή τους δεν θα είχαν, ουσιαστικά, αυτοκυριαρχικό ρόλο αλλά θα παρέμεναν υποχείρια του καπιταλιστικού συστήματος.³⁷ Μετά την ανάληψη της ηγεσίας της ΕΣΣΔ από τον Νικήτα Χρουτσώφ, διαφοροποιήθηκε η στάση της χώρας. Αναγνώρισε, επίσημα, τη σπουδαιότητα της απο-αποικιοποίησης και συνάμα, πρόσφερε οικονομική στήριξη σε μετα-αποικιακές χώρες με σκοπό να τις προσεταιρίσει στην κομμουνιστική ιδεολογία και γενικότερα στο σοβιετικό πόλο.

³⁷ Katsakioris Constantin, «The Soviet-South Encounter, σελ. 134-165.

4.2 ΒΑΣΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΦΗΣ ΑΠΟΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι ποτέ άλλοτε κραταιές αποικιακές αυτοκρατορίες δέχτηκαν ισχυρά πλήγματα τον 20^ο αιώνα. Αρχικά, πρόδρομος των σημαντικών εξελίξεων στη μεταπολεμική διεθνή κοινότητα ήταν η παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929, όπου οι τιμές των αγροτικών προϊόντων που παρήγαγαν οι αποικίες επλήγησαν σε τέτοιο βαθμό που πυροδοτήθηκαν οικονομικές και κοινωνικές αναταραχές στους κόλπους τους.

Ακολούθως, η συμμετοχή των περισσότερων εκ των αποικιοκρατικών χωρών στους δύο Παγκόσμιους Πολέμους και η οικονομική, στρατιωτική και ιδεολογική εξασθένηση που προκλήθηκε σε αυτές εξαιτίας των πολέμων, έδωσαν ώθηση στο αίτημα για εθνική ανεξαρτησία των αποικιοκρατούμενων λαών τους καθώς ήταν πλέον φανερό ότι οι μητροπόλεις αδυνατούσαν να ελέγξουν επαρκώς τις αποικίες τους.

Επίσης, λόγω των δύο Παγκοσμίων Πολέμων και της μαζικής κινητοποίησης των αποικιών και συμμετοχής ποικιλοτρόπως σε αυτούς, οργανώθηκαν αποτελεσματικότερα οι κοινωνίες αυτών, τόσο σε οικονομικό όσο και σε στρατιωτικό και διοικητικό επίπεδο, μη κάνοντας πλέον αποδεκτή την υποταγή τους στους μικρούς και ανεπαρκείς αποικιακούς στρατούς, όπως συνέβαινε έως τότε.

Τέλος, το φαινόμενο της αποικιοκρατίας δεν βρήκε πρόσφορο έδαφος για να διατηρηθεί ή να εξελιχθεί σε καμία από τις δύο υπερδυνάμεις της μεταπολεμικής εποχής. Οι ΗΠΑ που ουσιαστικά ήταν η πρώτη αποικία που απέκτησε την ανεξαρτησία της και η σοσιαλιστική και μετέπειτα κομμουνιστική ΕΣΣΔ ήταν αντίθετες προς τη διατήρηση του φαινομένου και επιζητούσαν την απορρόφηση στην δική τους σφαίρα επιρροής των χωρών που σταδιακά προέκυπταν από την αποαποικιοποίησή τους.

4.3 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ «ΤΡΙΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»

Τα νέα κράτη που ανέκυψαν από τη διαδικασία της αποαποικιοποίησης, κυρίως στην Ασία και στην Αφρική, συγκρότησαν τον Τρίτο Κόσμο. Οι χώρες αυτές αντιμετώπιζαν στην πλειονότητά τους τεράστιες οικονομικές δυσχέρειες. Επιπλέον, έπρεπε να διαχειριστούν προβλήματα, όπως η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού τους καθώς και οι εσωτερικές αναταραχές που συχνά οδηγούσαν σε σκληρότατους εμφύλιους πολέμους. Κύριες επιδιώξεις τους ήταν η οικονομική τους ανάπτυξη και

η κατοχύρωση της εθνικής ανεξαρτησίας τους ώστε να μη συνεχιστεί ο αποικιακός έλεγχος με άλλα μέσα, κυρίως οικονομικά. Το βασικό πλεονέκτημά τους ήταν ο αριθμός τους. Ήδη από τη δεκαετία του 1960 διέθεταν την πλειοψηφία στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, η οποία όμως δεν λάμβανε δεσμευτικές αποφάσεις. Οι χώρες του Τρίτου Κόσμου επομένως δεν διέθεταν ούτε τις οικονομικές ούτε τις θεσμικές προϋποθέσεις για να αμφισβητήσουν τις πραγματικότητες του διπολικού κόσμου.

Πάντως, στον Τρίτο Κόσμο εντάσσονταν και ορισμένες χώρες με σημαντικές πλουτοπαραγωγικές πηγές, όπως το πετρέλαιο, καθώς και η ισχυρή Ινδία, η οποία, παρά τις διαρκείς διαμάχες της με το γειτονικό Πακιστάν, εξελίχτηκε σε αξιόλογη ασιατική δύναμη υπό την ηγεσία του Τζαβάχαρλαλ («Παντίτ») Νεχρού και της κόρης του, Ίντιρα Γκάντι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : Η ΑΠΟΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ

«Χεί Ράμα» (Ω θεέ!) Δυο λέξεις κι η Μεγάλη Ψυχή σωριάστηκε στο έδαφος.³⁸ **Mahātmā Mohandas Karamchand Gandhi**

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα, η Μεγάλη Βρετανία έστρεψε το «αποικιακό της βλέμμα» προς την Ασία. Ήδη είχε απωλέσει δεκατρείς αποικίες της στη Βόρειο Αμερική με αποτέλεσμα η περιοχή των Ινδιών και γενικότερα της Ασίας να αποτελεί ευκαιρία για το Στέμμα τουλάχιστον να διατηρήσει, αν όχι να αυξήσει, την ισχύ της θέσης της ανάμεσα στις αποικιακές μεγάλες δυνάμεις. Σταδιακά, πριν το τέλος του 18^{ου} αιώνα και κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, η θέση της Βρετανίας στην Ινδική Χερσόνησο εδραιώθηκε και ισχυροποιήθηκε θέτοντας ως απλούς παρατηρητές στην περιοχή τις λοιπές αποικιακές δυνάμεις όπως τη Γαλλία, Πορτογαλία, Δανία και Ολλανδία. Έτσι, η Ινδία έγινε ο σπουδαιότερος πυλώνας της βρετανικής αποικιακής αυτοκρατορίας με ακρογωνιαίο λίθο την ίδια την βασίλισσα Βικτωρία η οποία αυτοανακηρύχθηκε Αυτοκράτειρα των Ινδιών. Πλέον, οι παραθαλάσσιες περιοχές πέριξ του Ινδικού Ωκεανού και οι πόλεις – σταθμοί της Ανατολικής Αφρικής παρείχαν προστασία και έλεγχαν τη διακίνηση των βρετανικών εμπορευμάτων από και προς την Ινδία.³⁹

Για περίπου ενάμιση αιώνα, οι Βρετανοί ήταν οι απόλυτοι πρωταγωνιστές στην Ινδική Χερσόνησο. Πολύ σύντομα διαπίστωσαν την αφθονία σε πρώτες ύλες που υπήρχαν στην περιοχή των Ανατολικών Ινδιών, καθιστώντας τις αποικίες αυτές ως τις σημαντικότερες του Στέμματος. Εγκαθιστώντας εμπορικούς σταθμούς κατά μήκος των ακτών της Ινδίας και χρησιμοποιώντας στρατιωτικά μέσα επέβαλαν τη θέλησή τους και κατέκτησαν πολλές περιοχές. Πλέον αυτών, ιδιοποίησαν την εξουσία πολλών βασιλείων με τη χρήση νομοθετημάτων αλλά κυρίως αλλοτρίωσαν τον πολιτισμό των γηγενών με απώτερο σκοπό την επιβολή της κυριαρχίας τους.

Σκοπός της βρετανικής διακυβέρνησης ήταν η οικονομική εκμετάλλευση των αποικιών της. Για να το πετύχει αυτό έλαβε μέτρα με τα οποία θα εξασφαλιζόταν η

³⁸ Ο Μοχάντας Καραμτσάντ Γκάντι, πλέον Μαχάτμα Γκάντι (2 Οκτωβρίου 1869 - 30 Ιανουαρίου 1948) ήταν Ινδός πολιτικός, στοχαστής και επαναστάτης ακτιβιστής. Υπήρξε η κεντρική μορφή του εθνικού κινήματος για την ινδική ανεξαρτησία και εμπνευστής της μεθόδου παθητικής αντίστασης χωρίς τη χρήση βίας έναντι των καταπιεστών.

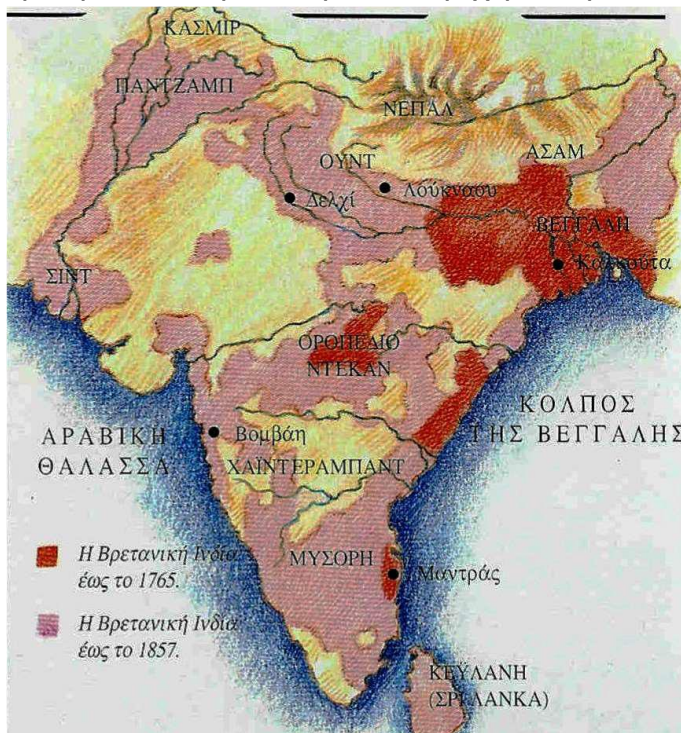
³⁹ Κιτρομηλίδης Π., <https://www.tovima.gr/2018/04/05/books-ideas/i-aneksartisia-tis-indias/>

κυριαρχία της στην περιοχή. Ιδιαίτερο βάρος δόθηκε στον εξευρωπαϊσμό της χώρας. Έτσι, κρίθηκε ζωτικής σημασίας η επαφή με τον δυτικό πολιτισμό ώστε αφενός οι ίδιοι οι Ινδοί να αισθάνονται ευγνώμονες για τον διαφωτισμό που τους μεταλαμπαδεύουν οι «καλοί καγαθοί» Άγγλοι και αφετέρου μέσω της επαφής με τον δυτικό πολιτισμό και την ανάπτυξη αμφίδρομων εμπορικών σχέσεων να δημιουργηθεί η απαραίτητη κοινωνική πρόοδος η οποία θα οδηγούσε στην αύξηση των κερδών στους αποικιοκράτες. Η ευρωπαϊκή εκπαίδευση που λάμβαναν οι Ινδοί και η λογοτεχνία αποτέλεσε τους φορείς των δυτικών ιδεών που χειραγώγησαν τους Ινδούς, φτάνοντάς τους στο σημείο να περιφρονούν, ακόμα και να νιώθουν ντροπή για τον δικό τους πολιτισμό και τη δική τους παράδοση.

5.2 Η ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ

5.2.1 Η Άφιξη των Βρετανών στην Ινδία

Κατά τη διάρκεια της βασιλείας της Ελισάβετ δημιουργήθηκαν τα πρώτα εμπορικά κέντρα στην Ινδική χερσόνησο στις πόλεις Μαντράς, Βομβάη και

Η ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ ΙΝΔΙΑ ΤΟ 1765 & ΤΟ 1857

Καλκούτα. Οι Άγγλοι ήρθαν αντιμέτωποι με τη γαλλική επιθυμία να ανταγωνιστούν τη Βρετανική Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών, οι οποίοι τον 18^ο αιώνα προέτρεψαν πολιτείες της Μογγολικής Αυτοκρατορίας να επιτεθούν στους Άγγλους. Παρά την ήττα των Γάλλων στην κατάληψη του Αρκότ το 1751 από τον Ρόμπερτ Κλάιβ, για τον έλεγχο του Δέλτα του Γάγγη, οι Γάλλοι συνέχισαν τις προσπάθειές τους να

ανταγωνιστούν τους Άγγλους. Ο Γουόρεν Χέιστινγκς, Γενικός Κυβερνήτης των κτήσεων της Εταιρείας Ανατολικών Ινδιών από το 1772 έως το 1785, αντιμετώπισε πολλά προβλήματα ενώ κατηγορήθηκε και για σοβαρά εγκλήματα, τα οποία όπως αποδείχθηκε το 1794 δεν διαπράχθηκαν, καθώς αθωώθηκε όλων των κατηγοριών.

Διαδεχόμενοι τον Γουόρεν Χέιστινγκς, ο Λόρδος Κορνουάλις, ερχόμενος απευθείας από το Γιορκτάουν της Βιρτζίνια και ο Λόρδος Γουέλσλυ, Δούκας του μεγαλύτερου αδελφού του Δούκα του Γουέλινγκτον, σταθεροποίησαν τη Βρετανική κυριαρχία στην περιοχή κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησής τους από το 1786 έως το 1793 και κατεύνασαν τις ανήσυχες ινδικές πολιτείες.⁴⁰

5.2.2 Η Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών, Η Βρετανική Διείσδυση και οι Πρώτες Αντιδράσεις

Η Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών απέκτησε καταστατικό χάρτη το 1600. Στην Ινδία, εγκατέστησε εμπορικούς σταθμούς, αρχικά χωρίς να ελέγχει το έδαφος. Η δημιουργία της Ινδικής Αυτοκρατορίας προέκυψε πολύ αργότερα, στις αρχές του 18ου αιώνα μετά την εξασθένιση της Μογγολικής Αυτοκρατορίας⁴¹. Ανταγωνιστής της Εταιρείας Ανατολικών Ινδιών ήταν στην περιοχή η Γαλλική Εταιρεία Ινδιών. Οι Βρετανοί κατάφεραν σύντομα να ανατρέψουν τις πρώτες επιτυχίες των Γάλλων, χάρη στη στρατιωτική ιδιοφυΐα του Ρόμπερτ Κλάιβ⁴², ο οποίος με τη νίκη του στο Πλάσυ των Ινδιών το 1757 εξασφάλισε στην Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών μεγάλες εκτάσεις γης. Η νίκη αυτή της Βρετανίας ήταν ορόσημο για την κυριαρχία της στην περιοχή καθώς καμία άλλη ευρωπαϊκή δύναμη δεν μπορούσε πλέον να την απειλήσει⁴³.

ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΒΙΚΤΩΡΙΑ

Ο 18^{ος} αιώνας χαρακτηρίστηκε από πολλούς Ευρωπαίους ιστορικούς και μελετητές ως «μεσαίωνας» για την Ινδία. Προσπαθώντας να εξηγήσουν και άλλοτε να δικαιολογήσουν τη βρετανική αποικιακή πολιτική και την κατάκτηση της Ινδίας, ανέφεραν την ύπαρξη μιας προ-αποικιακής πολιτικής αστάθειας, την πνευματική στασιμότητα και την πολιτισμική καθυστέρηση των κατοίκων της περιοχής, σε αντίθεση με την «πρόοδο και ανάπτυξη» που θα υφίστατο υπό τη βρετανική προστασία⁴⁴. Πλέον αυτής της υποτιθέμενης «πνευματικής ανάτασης του κόσμου», το εμπόριο και η εθνική ασφάλεια αποτέλεσαν κίνητρα για

⁴⁰ www.victorianweb.org the Victorian web, British India, David Cody, associate professor of English, Hartwick College.

⁴¹ Πάπυρος Larousse Britannica, τόμος 15, Βρετανική αυτοκρατορία, σελ. 314-315.

⁴² Πολιτικός και στρατηγός. Ένας από τους ιδρυτές της Βρετανικής αυτοκρατορίας των Ινδιών.

⁴³ Πάπυρος Larousse Britannica, τόμος 15, Βρετανική αυτοκρατορία, σελ. 316-317.

⁴⁴ Panikkar K.N., "Culture, ideology, 2002, p.34.

τη Βρετανική διείσδυση στην Ινδία. Η δύναμη του εμπορίου οδήγησε τελικά στην κατάκτηση ή προσάρτηση των εδαφών στα οποία παράγονταν μπαχαρικά, βαμβάκι και όπιο. Στη συνέχεια, εξωτερικοί κίνδυνοι, άλλοτε πραγματικοί και άλλοτε φανταστικοί, όπως οι Ναπολεόντειοι Πόλεμοι (1796 - 1815) και η εξάπλωση των Ρώσων στο Αφγανιστάν τη δεκαετία του 1830, σε συνδυασμό με την επιθυμία για εσωτερική σταθερότητα, οδήγησε τελικά στην προσάρτηση περισσότερων εδαφών της Ινδίας στη Μεγάλη Βρετανία.

Οι πρώτες αντιδράσεις στη μητροπολιτική χώρα ήταν μικτές. Στην αρχή, οι πολιτικοί αναλυτές φάνηκαν διστακτικοί σχετικά με τον υπολογισμό των ζημιών και των ωφελημάτων της διεξαγωγής των αποικιακών πολέμων στην Ινδία. Αργότερα,

Η ΑΦΙΞΗ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ ΣΤΗ ΒΟΜΒΑΗ

στις αρχές του 19ου αιώνα, καθόσον άρχισαν να διαφαίνονται τα οφέλη αυτής της επεκτατικής αποικιακής πολιτικής, η κοινή γνώμη τάχθηκε υπέρ και επικρότησε την όλη προσπάθεια προσάρτησης των νέων εδαφών. Στο Βρετανικό Κοινοβούλιο υπήρχαν συχνά έντονες

αντιγνώμιες σχετικά με το θέμα, όμως η επιχειρηματολογία που στηριζόταν στη δικαιολόγηση των στρατιωτικών επιχειρήσεων για λόγους εθνικής ασφάλειας, πάντα κέρδιζε την υποστήριξη ακόμα και τον πιο σκληροπυρηνικών επικριτών.

Οι Βρετανοί έβαλαν στην άκρη την αντιπαλότητα που είχαν με τους Γάλλους και τους Πορτογάλους, επιτρέποντάς τους να διατηρήσουν τις παραθαλάσσιες αποικίες τους, ακόμα και μετά την Ανεξαρτησία των Ινδιών, το 1947. Εν τούτοις, οι Βρετανοί συνέχισαν την επεκτατική αποικιακή πολιτική τους και τη δεκαετία του 1850⁴⁵. Η Ινδία ήταν το μέρος στο οποίο πολλοί δευτερότοκοι υιοί τιτλούχων οικογενειών, οι οποίοι δεν θα κληρονομούσαν την οικογενειακή περιουσία και έτσι θα έπρεπε είτε να καταταγούν στο στρατό είτε να ενσωματωθούν στην εκκλησία, μετοίκησαν για να βρουν την τύχη τους κατέχοντας κάποιο στρατιωτικό αξίωμα.

Μέχρι την Ανταρσία του 1857-58 στο Μεερούτ και τη δολοφονία Άγγλων Αξιωματικών, οι Άγγλοι έτυχαν γενικά καλής υποδοχής. Ο φαινόμενος λόγος της

⁴⁵ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+0022\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+0022)).

ανταρσίας ήταν τα φυσίγγια του νέου επαναληπτικού όπλου Lee Enfield τα οποία για να χρησιμοποιηθούν θα έπρεπε πρώτα να ξεσχισθούν με τα δόντια των οπλιτών. Τότε, διαδόθηκε μια φήμη ότι τα φυσίγγια ήταν επικαλυμμένα με ένα στρώμα λίπους αγελάδας και λαρδιού γουρουνιού. Καθώς η αγελάδα θεωρείται ιερή για τους Ινδουιστές και το γουρούνι ακάθαρμο ζώο για τους μουσουλμάνους, η ενέργεια αυτή των Βρετανών επιμελητών θεωρήθηκε και από τις δύο αυτές θρησκευτικές ομάδες ως προσβολή. Τα αγγλικά στρατεύματα κατέστειλαν την ανταρσία ένα χρόνο μετά βοηθούμενα από τους Sikhs⁴⁶ και τους Gurkas⁴⁷. Τα βαθύτερα όμως αίτια της ανταρσίας στο Μεερούτ συναντώνται στην απόφαση για αντίσταση στη δυτικοποίηση της Ινδίας και στην αίσθηση του φόβου που προκαλούσε η ιδέα της απώλειας των τοπικών ηθών, εθίμων και παραδόσεων, η αλλοίωση της θρησκευτικής τους ταυτότητας όπως και αυτής των κοινωνικών δομών. Παρά τη μεταβίβαση της εξουσίας από την Εταιρεία των Ανατολικών Ινδιών απευθείας στα χέρια του Στέμματος, εκπροσωπούμενου από τη βασίλισσα Βικτώρια, οι φόβοι αυτοί ουδέποτε εξαλείφθηκαν. Απόδειξη αυτού ήταν το γεγονός ότι μέχρι το 1853, η Ινδία διοικούνταν από την Ινδική Πολιτική Υπηρεσία και οι Ινδοί μπορούσαν μόνο περιστασιακά και αποσπασματικά να συμμετέχουν στις δομές διακυβέρνησης, από τους Βρετανούς.

5.2.3 Η Αντιμετώπιση των Ινδών από τους Ευρωπαίους

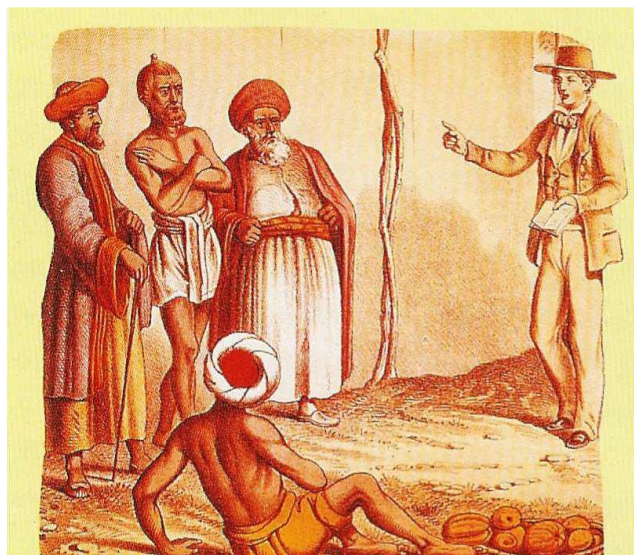
Αρχικά, οι Βρετανοί και γενικά οι Ευρωπαίοι αμφέβαλαν για την πολιτιστική κουλτούρα του Ινδικού λαού. Αργότερα, διαποτισμένοι από μια εθνοκεντρική αίσθηση ανωτερότητας, οι Βρετανοί υπήκοοι μετέτρεψαν αυτή την εκτίμηση σε μια ευρύτατη αποδοκιμασία. Βρετανοί διανοούμενοι και Χριστιανοί ιεραπόστολοι ποδηγέτησαν ένα κίνημα που επεδίωκε να μεταλαμπαδεύσει τις δυτικές πνευματικές και τεχνολογικές καινοτομίες στους Ινδούς. Δόθηκαν πολλές ερμηνείες για την πνευματική και πολιτισμική καθυστέρηση της Ινδίας και προτάθηκαν αντίστοιχες λύσεις συμπεριλαμβανομένης της αντίληψης περί ηθικής υποχρέωσης της Ευρώπης να εκπολιτίσει την Ινδία ασκώντας διακυβέρνηση στη χώρα μέχρι οι Ινδοί να αποδείξουν ότι είναι ικανοί να διοικήσουν την ίδια τη χώρα τους⁴⁸. Έτσι, οι Βρετανοί εδραίωσαν την κυριαρχία τους στην περιοχή ως ηγεμόνες της Ινδίας

⁴⁶ Οπαδοί της μονοθεϊστικής θρησκείας του Σιχισμού.

⁴⁷ Νεπαλέζοι στρατιώτες που στρατολογήθηκαν στον βρετανικό και τον ινδικό στρατό.

⁴⁸ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+0022\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+0022)).

κατασκευάζοντας ένα σύστημα κανόνων συμπεριφοράς που θα τους απομάκρυνε όλο ένα και περισσότερο από τους υπηκόους τους. Οι Βρετανοί έποικοι, παρά το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της παρουσίας τους στην περιοχή εξαρτώντουσαν σε μεγάλο βαθμό από τους τοπικούς άρχοντες για την ασφάλειά τους, από τους τοπικούς εμπόρους για τις γνώσεις και τις ικανότητές τους με σκοπό την εξασφάλιση των κερδών τους και από τους ντόπιους υπηρέτες για την εξασφάλιση της υγείας και της ευημερίας τους, εν τούτοις με το ντύσιμο και τη συμπεριφορά τους συνεχώς επεδείκνυαν τη διαφορετικότητά τους από τους Ινδούς, είτε αυτοί ήταν ανώτεροί τους, είτε ίσοι ή ακόμα είτε κατώτεροί τους, ταξικά. Οι Βρετανοί, ντύνονταν με τον δικό τους ξεχωριστό τρόπο ακόμα και όταν βρισκόντουσαν στο σπίτι τους ή στην εργασία τους ή ακόμα και στο κυνήγι, καθώς επιθυμούσαν με τον τρόπο αυτό να επιδείξουν την εξουσία και την υποτιθέμενη διαφορετικότητα και ανωτερότητά

ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟΣ

τους.⁴⁹

Το αίσθημα αυτό της ανωτερότητας είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την εντατικοποίηση του ιεραποστολικού έργου στην ινδική χερσόνησο. Αρχικά οι ιεραπόστολοι μετέφρασαν τη Βίβλο στις τοπικές διαλέκτους και δίδαξαν αυτή στους υπαλλήλους της Εταιρείας. Ακολούθως, τους δόθηκε άδεια να ασκούν προσηλυτισμό στα εδάφη της Εταιρείας⁵⁰. Η κατήχηση αυτή

εξελίχθηκε στην πορεία σε μια προπαγανδιστική ενέργεια που ασκούνταν δια μέσου εφημερίδων, περιοδικών και σχολικών βιβλίων⁵¹. Η προσπάθεια προσηλυτισμού των Ινδών στο χριστιανισμό δεν απέφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα καθώς ήταν περιορισμένος ο αριθμός αυτών που ασπάστηκε τον Χριστιανισμό. Σε αυτούς συγκαταλέγονται κυρίως ινδουιστές κατωτέρων κοινωνικών τάξεων αλλά και άποροι

⁴⁹ Cohn Bernard S., "Colonialism, p. 111-112.

⁵⁰ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+0022\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+0022)).

⁵¹ Panikkar K.N., "Culture, p.116.

μουσουλμάνοι που αναζητούσαν στη νέα γη' αυτούς θρησκεία ένα διέξοδο από τα προβλήματά τους.⁵²

5.3 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ

5.3.1 Διοικητικές Ρυθμίσεις

Οι Βρετανοί διατήρησαν τη διοικητική διαίρεση των Μογγόλων. Μετέτρεψαν το *sarkar*⁵³ σε *district* (διοικητικό διαμέρισμα) και έθεσαν επικεφαλής της περιοχής έναν εκ των υπαλλήλων, υπεύθυνο για τη φορολογία, τη δικαιοσύνη και την αστυνόμευση της περιοχής ευθύνης του. Ακολουθώντας, για την εξασφάλιση της καλύτερης διοίκησης της περιοχής, ιδρύθηκε το 1858 η *Indian Civil Service – ICS*, γνωστή και ως *Imperial Civil Service*, τα μέλη της οποίας είχαν την τελική ευθύνη για την εποπτεία όλων των κυβερνητικών δραστηριοτήτων στις 250 περιοχές που περιλάμβαναν τη Βρετανική Ινδία. Τα πρώτα μέλη της εταιρείας ήταν Βρετανοί διορισμένοι από τους διευθυντές της Εταιρείας όπου στο σύνολό τους επέδειξαν ακεραιότητα και ικανότητα στην ενάσκηση των καθηκόντων τους. Η, έστω και περιορισμένη, είσοδος Ινδών υπηκόων στην Εταιρεία, έκανε πιο εύκολη τη μεταβίβαση των εξουσιών από την μητρόπολη στην αποικία, το 1947⁵⁴, σε θέματα που αφορούσαν τη διοίκηση.

5.3.2 Πολιτικές Ρυθμίσεις

Πρωταρχικός στόχος της Κυβέρνησης των Ινδιών αποδείχθηκε να είναι η διάδοση του Δυτικού Πολιτισμού. Ένα καθόλα δύσκολο εγχείρημα καθόσον δεν υπήρχε μια ενιαία διοίκηση σε όλη την ινδική υποήπειρο, στα παλαιά κυβερνεία της Βεγγάλης, του Μαντράς και της Βομβάης. Επίσης, τοπικοί δικαστές και φοροεισπράκτορες ασκούσαν κατευθυνόμενη και ελεγχόμενη εξουσία, ενώ στις υπόλοιπες περιοχές, ντόπιοι πρίγκιπες κυβερνούσαν κάτω από τις οδηγίες των Βρετανών αποίκων.

Η είσπραξη των έγγειων φόρων από τους ντόπιους χωρικούς αποτελούσε ένα σημαντικό μέρος των συνολικών ενεργειών της κυβέρνησης. Οι Βρετανοί έποικοι, θέλοντας να έχουν με το μέρος τους την υποστήριξη αντρών με κύρος και επιρροή στην ινδική κοινωνία ανέθεσαν την είσπραξη των φόρων σε ντόπιους

⁵² Γκανέρι Α., Εξερευνώντας την Ινδία, σελ .41.

⁵³ Διοίκηση από συγκεκριμένο άτομο που κατείχε ιδιοκτησιακούς τίτλους γης.

⁵⁴ Πάπυρος Larousse Britannica, τόμος 29, σελ. 218-219.

ιδιοκτήτες γης, τους Zamindras και τους Talugdars. Αποτέλεσμα αυτού του τρόπου διοίκησης, μιας διοίκησης παρεμφερούς με αυτήν πριν την βρετανική κατοχή, ήταν η ελεγχόμενη από την Εταιρεία ενίσχυση της δύναμης της ανώτατης τάξης των Ινδών ενώ ταυτόχρονα διατηρήθηκε η βασική δομή με εμφανή οικονομικά αποτελέσματα.

Η Βρετανική Αυτοκρατορία στην Ινδία βασιζόταν στην ικανότητα των υπαλλήλων της να παίρνουν τα μικρά κέρδη των φτωχών χωρικών αφήνοντάς τους να επιβιώσουν μόνο με ότι περίσσευε από τη γεωργική συγκομιδή τους. Τα κέρδη αυτά παρείχαν τα κεφαλαία για το σχεδιασμό και υλοποίηση σχεδίων πάνω στην αναδόμηση και ουσιαστικά στην αναγέννηση της χώρας. Με τους εισπραχθέντες φόρους για την εκμετάλλευση της γης ιδρύθηκαν σχολεία, δημιουργήθηκε ένα δίκτυο τηλεγραφικών καλωδίων και κατασκευάστηκαν σιδηρόδρομοι που συνέδεσαν τα μεγαλύτερα εμπορικά και διοικητικά κέντρα, όπως την Καλκούτα με το Δελχί, το Δελχί με το Πεσαβάρ και τη Βομβάη με το Νάγκπουρ.

Οι Βρετανοί διοικητές είδαν τις γνώσεις και την τεχνολογία τους να διαχέεται στην Ινδική κοινωνία. Οι Ινδοί, παρότι προσπάθησαν να κατανοήσουν αυτές τις καινοτόμες αλλαγές και εξελίξεις, δεν έπαψαν να διακατέχονται από αισθήματα αμφισβήτησης και ανασφάλειας. Καθώς αυξανόταν ο ρυθμός ανάπτυξης και τα αποτελέσματα επηρέαζαν πλέον πολλούς τομείς της καθημερινότητάς τους, ο παλαιός, άσβηστος φόβος ενός βίαιου προσηλυτισμού γινόταν μεγαλύτερος. Στην κορυφή της λίστας των δυσαρεστημένων βρίσκονταν οι ντόπιοι κατέχοντες των οποίων οι περιουσίες είχαν επιταχθεί από τους Άγγλους. Σε αυτούς συγκαταλέγεται ο Βαχίντ Άλι Σαχ, τέως βασιλιάς του Αγουάντ (Awadh), παραγκωνισμένος στην Καλκούτα, όπου αυτός και οι λιγοστοί αυλικοί του είχαν εξοριστεί μετά την εκθρόνισή του κατηγορούμενος από τον Γενικό Κυβερνήτη, Λόρδο Νταλχάουζι (Dalhousie) για κακή διακυβέρνηση και ένας ευγενής των Μαραθά που κυβερνούσε στο Μπιθούρ (Bithur) στον οποίο αρνήθηκαν τον τίτλο του μετά από δικαστική διαμάχη έξι ετών καθώς δεν κατάφερε να διασφαλίσει το ποσό των 80.000 λιρών ετησίως που η κυβέρνηση είχε παραχωρήσει στον πατέρα του⁵⁵.

Το πρώτο τέταρτο του εικοστού αιώνα εμφανίστηκε στην Ινδία η διαρχία. Το νέο αυτό πολιτικό σύστημα περιελάμβανε δύο κυβερνήσεις στη χώρα. Ο ρόλος του κυβερνήτη σε κάθε επαρχία της χώρας ήταν διπλός. Σε θέματα σχετικά με την

⁵⁵ www.victorianweb.org.

οικονομία και την αστυνόμευση λειτουργούσε όπως παλαιότερα ο αποικιακός κυβερνήτης πλαισιωμένος από ένα συμβούλιο Βρετανών ενώ στα υπόλοιπα κοινωνικού χαρακτήρα θέματα (υγείας, εκπαίδευσης κλπ) λειτουργούσε ως μονάρχης που δεχόταν τις συμβουλές Ινδών υπουργών, οι οποίοι, με τη σειρά τους, λογοδοτούσαν στο εκλογικό σώμα. Το 1935, κατά τη σύνταξη της «Ινδικής Πράξης»⁵⁶, έντεκα επαρχίες της Ινδίας απέκτησαν αυτόνομο κυβερνήτη, ο οποίος λογοδοτούσε μόνο σε ένα εκλεγμένο κοινοβούλιο.

5.3.3 Νομοθετικές Ρυθμίσεις

Αρχικά οι Βρετανοί σεβάστηκαν σε γενικές γραμμές την ιδιαιτερότητα των νόμων. Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα άλλαξαν στάση υιοθετώντας μια αντίληψη ότι πολλοί θεσμοί και έθιμα των Ινδών ήταν αρχαϊκά, αποκρουστικά και ξεπερασμένα, στοιχεία που ταίριαζαν με το ευρωπαϊκό πνεύμα και πολιτισμό που ήθελαν να μεταδώσουν. Για την εδραίωση της θέσης τους εφάρμοσαν μια σειρά μέτρων που σε ορισμένες περιπτώσεις δημιούργησαν προβλήματα όπως η κατάργηση της σάτι, αγώνας κατά της βρεφοκτονίας αλλά και αποκατάσταση των ινδουιστών και των μουσουλμάνων που θα ασπαζόντουσαν τον χριστιανισμό⁵⁷.

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις που επιβλήθηκαν από τους Βρετανούς, παρά το γεγονός ότι αναμένονταν να έχουν έναν περισσότερο διαλλακτικό χαρακτήρα απέναντι στις τοπικές επιδράσεις, ουσιαστικά οδήγησαν στην επιβολή των Βρετανικών αντιλήψεων και προθέσεων, οι οποίες απέκλειαν από τις μέχρι τότε τοπικές συνθήκες και συνήθειες, σχετικές με την κοινωνική συνοχή και λειτουργικότητα αυτής. Ακόμα και στη σύγχρονη ινδική κοινωνία, οι βρετανικές παρακαταθήκες παραμένουν ανεξίτηλες και προβληματικές.⁵⁸

5.3.4 Οικονομική Πολιτική

Οι πλούσιες σε πρώτες ύλες περιοχές της Ινδίας, η πληθώρα των αγαθών και η μοναδικότητα ορισμένων από αυτών κατέστησαν ήδη από τις αρχές του 17^{ου} αιώνα την Ινδία ως σημαντική πηγή εμπορεύσιμων προϊόντων για την Ευρώπη. Τα υφαντά, τα μπαχαρικά, το αλάτι, το τσάι και το όπιο αποτέλεσαν προϊόντα που εμπορεύθηκαν σε τεράστιες ποσότητες στις χώρες της Ευρώπης. Έτσι, με την

⁵⁶ Η «Πράξη Κυβέρνησης της Ινδίας» αποτέλεσε διοικητικό έγγραφο της Ινδίας, έναν τροποποιημένο νόμο της Αποικιακής Κυβέρνησης της Ινδίας.

⁵⁷ Πάπυρος Larousse Britannica, τόμος 29, σελ. 219 - 220.

⁵⁸ Cohn Bernard S., "Colonialism, p. x.

εδραίωση της Βρετανικής κυριαρχίας στην περιοχή, άνοιξε ο δρόμος για νέες ευκαιρίες προς εκμετάλλευση και διάθεση αυτών⁵⁹

Η οικονομική πολιτική που άσκησε η Βρετανία στην Ινδία άλλαξε στην ουσία ριζικά την ινδική κοινωνία. Ο τρόπος που ασκήθηκε αυτή η πολιτική τέθηκε υπό αμφισβήτηση καθώς πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι η Μεγάλη Βρετανία λεηλάτησε συστηματικά την Ινδία. Άλλοι υποστήριξαν ότι η οικονομική αφαίμαξη της Ινδίας χρηματοδότησε τη βιομηχανική επανάσταση στην Αγγλία ενώ πολλοί συγγραφείς και ιστορικοί θεωρούν τον βρετανικό αποικισμό την κύρια, αν όχι τη μοναδική, αιτία υπανάπτυξης της Ινδίας τον 20^ο αιώνα. Φυσικά, οι υπέρμαχοι της αποικιοκρατίας υποστηρίζουν, χωρίς να αρνούνται τις υπερβολές που συνοδεύουν κάθε αποικιοκρατική πολιτική, ότι η δράση των Άγγλων στην Ινδία ήταν, αν μη τι άλλο, δράση αρωγής και ευδοκίμησης, ειδικά σε μια χώρα με απαρχαιωμένες κοινωνικοοικονομικές δομές⁶⁰.

Την εποχή της βρετανικής κυριαρχίας, η Ινδία θα μπορούσε να συγκριθεί με την Αγγλία ως προς τη βιομηχανική ανάπτυξη. Ενώ, όμως, η μητροπολιτική χώρα συνεχώς αναπτυσσόταν, η ινδική βιομηχανία καταστρεφόταν από τις βρετανικές μεταρρυθμίσεις. Τα μέτρα που πάρθηκαν, αν και είχαν αναγνωριστεί ως σκληρά, κρίθηκαν ως αναγκαία. Η τρομακτική καταπίεση και τα μονοπώλια των Βρετανών κατακτητών αφάνισαν τον αγροτικό πλούτο αρχικά της Βεγγάλης, της πρώτης πόλης που αποικήθηκε και αργότερα και άλλων περιοχών, καταστρέφοντας παράλληλα την υφαντουργία της, μετατρέποντας την ευημερία σε φτώχεια, την έλλειψη βασικών αγαθών σε λιμό και τα εύφορα χωράφια σε τόπους παραγωγής οπίου (Ανταμ Σμίθ). Η ιδιωτικοποίηση της γης επέφερε τεράστια κέρδη στους αποικιοκράτες και στους υποστηρικτές αυτών, ενώ το Σύμφωνο Μόνιμης Εγκατάστασης, συντεταγμένο με φροντίδα και προσοχή, οδήγησε τις κατώτερες τάξεις στην ανέχεια και τη δυστυχία. Αξιοσημείωτη παραμένει η παραδοχή του διευθυντή της Εταιρείας των Ανατολικών Ινδιών σύμφωνα με τον οποίο «η ένδεια και η δυστυχία του λαού της αποικίας μας ξεπερνά κάθε προηγούμενο στην ιστορία του εμπορίου. Οι πεδιάδες της Ινδίας ασπρίζουν απ' τα κόκκαλα των εργατών που υφαίνουν το μπαμπάκι»⁶¹. Εκατομμύρια εργαζόμενοι που απασχολούνταν στη βαριά φορολογούμενη ινδική υφαντουργική βιομηχανία, έχασαν τη θέση τους στην

⁵⁹ Cohn Bernard S., "Colonialism. p. xv.

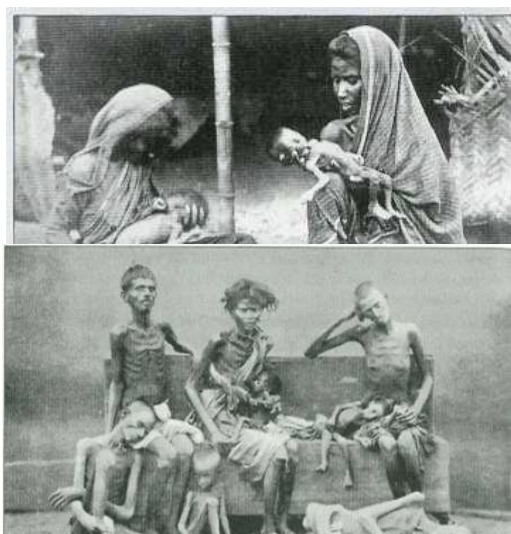
⁶⁰ Πάπυρος Larousse Britannica, τόμος 29, σελ. 220.

⁶¹ Chomsky Noam, «παλιές και νέες, σελ. 271-273.

αγορά καθώς δεν μπορούσαν να ανταγωνιστούν τα φθηνότερα υφάσματα που παράγονταν στο Lancashire από ινδικές πρώτες ύλες⁶².

Τον 19^ο αιώνα η Ινδία κάλυπτε περισσότερα από τα δύο πέμπτα του βρετανικού εμπορικού ελλείματος παρέχοντας αγορά στους Βρετανούς κατασκευαστές, εξασφαλίζοντας ανθρώπινο πολεμικό δυναμικό στα κατακτητικά στρατεύματα της Αγγλίας για τη συνέχιση των αποικιακών της αγώνων και παράγοντας όπιο, το βασικό εμπορεύσιμο προϊόν μεταξύ Βρετανίας και Κίνας. Βιομηχανίες και βιοτεχνίες που μπορούσαν να συγκριθούν με εκείνες που υπήρχαν στην χώρα την εποχή της κατάκτησής της από τους Βρετανούς, καταστράφηκαν σε τέτοιο βαθμό που ήταν αδύνατη οποιαδήποτε προσπάθεια ανάπτυξης στο μέλλον. Ακόλουθο των ενεργειών αυτών ήταν η Ινδία να βουλιάξει ξανά στη μιζέρια της αγροκαλλιέργειας.

Οι οικονομικές συνέπειες του αγγλικού αποικισμού στην Ινδία εξηγούν εν ολίγοις την μεταστροφή του ινδικού εμπορίου από πλεονασματικό σε ελλειμματικό και την μετέπειτα οικονομική εξασθένηση της χώρας. Αρχικά, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η εισπραξη του έγγειου φόρου. Τη συγκεκριμένη εποχή, αυτός που εισέπραττε τους φόρους δεν ήταν στην πράξη και ο πραγματικός κύριος της κατάστασης. Η Αγγλία τροποποίησε το υπάρχον μοντέλο εισπραξης φόρων με απώτερο σκοπό να εισπράττει τους φόρους σε χρήμα ακόμα και αν η αγροτική παραγωγή δεν ήταν η αναμενόμενη. Η Εταιρεία και αργότερα η κυβέρνηση με τους υπαλλήλους της όλους Βρετανούς έλεγχαν με ακρίβεια όλο τον φοροεισπρακτικό μηχανισμό.

ΜΕΓΑΛΟΣ ΛΙΜΟΣ ΙΝΔΙΑΣ

Επίσης, απόλυτος ήταν ο έλεγχος της γεωργίας η οποία κατευθύνθηκε αποκλειστικά μόνο προς κερδοφόρες καλλιέργειες. Για την επίτευξη αυτής της πολιτικής γεγονός ήταν η αυθαίρετη κατάσχεση μικρών κλήρων για τη δημιουργία μεγάλων μονάδων που στη συνέχεια δίνονταν είτε σε ιθαγενείς μεγαλογαιοκτήμονες είτε σε συνταξιούχους Βρετανούς δημοσίους υπαλλήλους ή

⁶² [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+0022\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+0022)).

στρατιωτικούς. Τα είδη διατροφής μειώθηκαν αναγκαστικά λόγω της μειωμένης καλλιέργειάς τους και οι λιμοί έπληξαν πολλές περιοχές της χώρας, δημιουργώντας έτσι ένα τεράστιο αριθμό εξαθλιωμένων εργατών στις φυτείες. Οι λιμοί που έπληξαν την Ινδία, σε συνδυασμό με τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, εξηγούν έως ένα βαθμό, γιατί η πληθυσμιακή ανάκαμψη στην Ινδία δεν ήταν η αναμενόμενη παρά μόνο μετά την απογραφή του 1921. Έτσι, για παράδειγμα, οι νεοκατασκευασθέντες σιδηρόδρομοι στη χώρα, που ενώ διαφημιζόνταν ως δικλείδα ασφαλείας κατά των λιμών, στην ουσία χρησιμοποιήθηκαν από τους εμπόρους για τη μεταφορά αποθεμάτων σιτηρών στις απομακρυσμένες περιοχές που υπέφεραν από ανομβρία.

Η εξαντλητική οικονομική και φορολογική πολιτική της Αγγλίας στην Ινδία δεν εμπόδισε τους Βρετανούς αποικιοκράτες να εκμεταλλεύονται την κυριαρχία τους στην περιοχή προβάλλοντας τα πλούτη του στέμματος. Ακόμα και οι νεότερες γενιές των Ινδών δεν λησμονούν την ιστορία της δεξίωσης που οργάνωσε ο Κυβερνήτης Λόρδος Lytton στο Δελχί, «ο σύγχρονος Νέρωνας για πολλούς Ινδούς», με αφορμή την ανακήρυξη της βασίλισσας Βικτωρίας ως Αυτοκράτορας της Ινδίας. Κατά τη διάρκεια της δεξίωσης, «το ακριβότερο γεύμα για 68.000 αξιωματούχους, σατράπηδες και μαχαραγιάδες στην παγκόσμια ιστορία», οδήγησε στο θάνατο λόγω πείνας 100.000 υπηκόων της αυτοκρατορίας στο Μαντράς και τη Μυζόρη.⁶³

Εκτός από τις εκατόμβες των νεκρών λόγω των λιμών, της χολέρας, της ξηρασίας και των μουσώνων που έπλητταν τις περιοχές της Ινδίας, οι Ινδοί του Νότου είχαν και άλλον ένα λόγο να δυσανασχετούν χάρη στην εκμετάλλευση των εξουθενωμένων και πεινασμένων που χρησιμοποιήθηκαν για να συγκεντρωθούν ολόκληρες στρατιές, πάνω από 480.000 μόνο από το Μαντράς, οι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν σαν σκλάβοι υπό εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες σε βρετανικές φυτείες στην Κεϋλάνη, τη Γουιάνα και το Νατάλ.⁶⁴

Η Ινδία, όταν απέκτησε στα μέσα του 20^{ου} αιώνα την ανεξαρτησία της, είχε συμβάλει επί σειρά αιώνων στην ευημερία και τον πλούτο της Βρετανίας. Ανεξάρτητη, αυτοκυριαρχούμενη και αυτοδιοικούμενη χώρα, πάμπτωχη όμως, αγροτική που στο μεγαλύτερο μέρος της ο λαός της είχε περάσει «κάθε όριο ανέχειας και εξαθλίωσης», ενώ οι δείκτες θνησιμότητας βρίσκονταν μεταξύ των «υψηλότερων στον κόσμο» (Ντένις Μέρι).⁶⁵

⁶³ Davis Mike, "Late Victorian, p.28.

⁶⁴ ο.π, p.110-113.

⁶⁵ Chomsky Noam, «παλιές και νέες, σελ. 271-273.

5.4 Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ

5.4.1 Το Κίνημα Ανεξαρτησίας από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Το Κίνημα Ανεξαρτησίας άρχισε να οργανώνεται ενεργά στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Ήδη από τις απαρχές του 20^{ου} αιώνα είχε αποκτήσει μια ισχυρή δομή συνεπικουρούμενη από μια συμπαγή υποστηρικτική μάζα που θα το ενίσχυε όλο και περισσότερο τα επόμενα χρόνια. Όλο και περισσότεροι άνθρωποι γινόντουσαν μέλη του και μαζί με τους ηγέτες του αλλά με και το Κογκρέσο διεκδικούσαν όλο και εντονότερα το δικαίωμα για αυτοδιοίκηση των Ινδιών. Με την πάροδο των ετών, το Κίνημα, μέσω των ηγετών του όπως ο συγγραφέας Lala Lajpat Rai, ο δάσκαλος Bal Gangadhar Tilak, ο συγγραφέας Bipin Chandra Pal και ο δικηγόρος V.O. Chidambaram Pillai, άρχισε να εντατικοποιεί τις διαμαρτυρίες έναντι της βρετανικής κυβέρνησης.

Παρότι το Indian National Congress εξακολουθούσε να υποστηρίζει τη σημασία της βρετανικής κυριαρχίας, πλήθος λαού είχε αρχίσει να συμμετέχει σε όλο και περισσότερες μαζικές κινητοποιήσεις, οι οποίες, με την πάροδο του χρόνου, ενέπνεαν και άλλους. Στο μεταξύ, πριν την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η βρετανική κυβέρνηση είχε υποσχεθεί ειδικά οφέλη στην Ινδία ως αντάλλαγμα για την υποστήριξή τους κατά τον Πόλεμο. Κατά τη διάρκεια του Πολέμου, έως και 1,3 εκατομμύρια Ινδοί στρατιώτες στάλθηκαν σε μέρη όπως η Μέση Ανατολή, η Ευρώπη και η Αφρική για να πολεμήσουν στο πλευρό των βρετανικών δυνάμεων. Παράλληλα, πολλοί ανεξάρτητοι τοπικοί κυβερνήτες διαφόρων πριγκιπικών κρατιδίων υποστήριξαν τους Βρετανούς στέλνοντας σε αυτούς μεγάλες ποσότητες τροφίμων, πυρομαχικών, χρημάτων και διαφόρων άλλων πολύτιμων ειδών.⁶⁶

5.4.2 Η Δημιουργία του Κόμματος του Κογκρέσου

Η οργάνωση Indian National Congress τέθηκε επικεφαλής του ινδικού εθνικού κινήματος. Από τις απαρχές της ίδρυσής του είχε να υπερκεράσει σημαντικά ζητήματα που προέκυπταν λόγω της διαφορετικότητας και πολυμορφικότητας πάνω σε εθνολογικά, κοινωνικά και θρησκευτικά θέματα που αναδύοντουσαν στην αχανή γεωγραφική περιοχή των Ινδιών, έχοντας όμως ως κοινό παρονομαστή την επιθυμία για αυτοκυριαρχία και επίτευξη ανεξάρτητης υπόστασης.

⁶⁶ <https://www.culturalindia.net/indian-history/modern-history/indian-independence.html>

Η αρχικές εντάσεις κυρίως μεταξύ διαφορετικών θρησκευτικών παρατάξεων, κυρίως Μουσουλμάνων και Ινδουιστών, κλιμακώθηκαν με την πάροδο του χρόνου σε βίαιες συγκρούσεις με πολλά θύματα, φθάνοντας το αποκορύφωμά τους τα τελευταία, προ της ανεξαρτησίας της Ινδίας, έτη.⁶⁷

5.4.3 Η Προσωπικότητα του Μαχάτμα Γκάντι

Ο ΜΑΧΑΤΜΑ ΓΚΑΝΤΙ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

Ο Μαχάτμα Γκάντι ηγήθηκε του ινδικού εθνικού κινήματος. Υπήρξε υποστηρικτής και κληρονόμος των πνευματικών και ηθικών παραδόσεων του Ινδουισμού ενώ παράλληλα, λόγω των νομικών σπουδών του στην Αγγλία κατάφερε να αφογκραστεί και τα διδάγματα της νεωτερικότητας. Πλέον αυτών, σημαντική επίδραση είχε στον τρόπο σκέψης του η παραμονή του στις φυλακές της Νοτίου Αφρικής λόγω της πολιτικής του δράσης. Κατά τη διάρκεια της φυλάκισής του μελέτησε διάφορους συγγραφείς από τους οποίους και επηρεάστηκε, όπως ο Thoreau, ο John Ruskin

και ο Tolstoy. Παρά τα θρησκευτικά του πιστεύω, θαύμαζε την Καινή Διαθήκη, μιας και επειδή, όπως ο ίδιος είχε ισχυριστεί, η ηθική διδασκαλία του Χριστού θύμιζε εκείνη της ιερής Gita του Ινδουισμού.⁶⁸ Ο Ινδός πολιτικός ήταν υπέρμαχος της παθητικής αντίστασης και της μη βίας έναντι στην αποικιακή εξουσία. Κύρια χαρακτηριστικά του αγώνα του ήταν η μη συνεργασία με τις βρετανικές αποικιακές αρχές και το μποϊκοτάζ των βρετανικών προϊόντων.

5.4.4 Το Όραμα του Γκάντι : Ένα Εθνικό Κίνημα, Σε Ένα Ενιαίο Εθνικό Κράτος, Χωρίς Θρησκευτικές Διαιρέσεις

Ο Γκάντι γνώρισε τις μεθόδους της πολιτικής ανυπακοής με μη βίαια μέσα στη Νότιο Αφρική, όπου εργάστηκε ως δικηγόρος. Το 1914, πολλοί πολιτικοί κρατούμενοι απελευθερώθηκαν από τον στρατηγό Jan Smuts, χάρη στις, μη βίαιες, διαμαρτυρίες του Γκάντι. Εντυπωσιασμένος από τις μεθόδους του, ένας εξέχων

⁶⁷ Κιτρομηλίδης Π., <https://www.tovima.gr/2018/04/05/books-ideas/i-aneksartisia-tis-indias/>

⁶⁸ ο.π.

ηγέτης του Ινδικού Εθνικού Κογκρέσου, ο Γκόπαλ Κρίσνα Γκόκχαϊ (Gopal Krishna Gokhale) ζήτησε από τον Γκάντι να επιστρέψει στην Ινδία και να συμμετάσχει στο εθνικό κίνημα ανεξαρτησίας. Κατά την άφιξή του, ο Γκάντι εντάχθηκε στο Ινδικό Εθνικό Κογκρέσο και αποδέχτηκε τον Γκόπαλ Κρίσνα Γκόκχαϊ ως μέντορά του. Στη συνέχεια, εγκαταστάθηκε στο Sabarmati Ashram όπου και ηγήθηκε του αγώνα του, από το 1917 μέχρι το 1930. Τα πρώτα τρία χρόνια, ο Γκάντι οδήγησε πολλές μη βίαιες διαδηλώσεις που περιλάμβαναν τη Satyagraha και τη νηστεία. Η Kheda Satyagraha και η Champaran Satyagraha ήταν μερικές από τις πρώτες κινήσεις όπου εφάρμοσε την έννοια της Satyagraha για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων των αγροτών και άλλων χωρικών.

Στις 13 Απριλίου 1919, ο Ταξίαρχος Reginald Dyer διέταξε πυροβολισμούς σε μια ειρηνική συγκέντρωση πλήθους στην περιοχή Jallianwala Bagh. Άντρες, γυναίκες και παιδιά είχαν συγκεντρωθεί για να γιορτάσουν τη θρησκευτική εορτή Baisakhi αλλά και να καταδικάσουν τη σύλληψη του Dr. Saifuddin Kitchlew και της Satya Pal. Αυτή η πράξη των Βρετανών προκάλεσε κλονισμό σε ολόκληρη την Ινδία με αποτέλεσμα την ισχυρή κριτική αλλά και την εκδήλωση έντονων διαμαρτυριών σε όλη την Ινδία. Ο ίδιος ο Μαχάτμα Γκάντι κατήγγειλε αυτή την πρωτοφανή συμπεριφορά την οποία και καταδίκασε έντονα.

Το εθνικό κίνημα ανεξαρτησίας ανερχόταν σταδιακά και το περιστατικό στη Jallianwala Bagh διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο για την υπόστασή του, στην έναρξη του «Κινήματος μη Συνεργασίας». Ήταν το πρώτο μεγάλο κίνημα της Satyagraha, υπό την ηγεσία του Γκάντι. Ακολούθως, ο Γκάντι ζήτησε την υποστήριξη άλλων πολιτικών και θρησκευτικών ηγετών και κάλεσε τους Ινδούς να σταματήσουν να χρησιμοποιούν βρετανικά προϊόντα.

Ο Γκάντι υποστήριξε τη χρήση του χειροποίητου υφάσματος Khadi αντί των βρετανικών υφασμάτων. Ζήτησε επίσης από τους κυβερνητικούς υπαλλήλους να σταματήσουν τη δουλειά τους και να επιστρέψουν τους βρετανικούς τίτλους και τις δοθείσες τιμητικές διακρίσεις. Πολλοί Ινδοί αρνήθηκαν να πληρώσουν φόρους και πολλοί δάσκαλοι και δικηγόροι εγκατέλειψαν το αντίστοιχο επάγγελμά τους. Το Κίνημα μη Συνεργασίας απέκτησε τεράστια απήχηση σε όλη την Ινδία μέχρι την κατάργησή του από τον Γκάντι, υπέρμαχο της μη χρήσης βίας, λόγω των αιματηρών γεγονότων που έλαβαν χώρα στις 12 Φεβρουαρίου του 1922 στην περιοχή Chauri

Chaura, όπου σκοτώθηκαν τρεις άμαχοι και 22 αστυνομικοί.⁶⁹ Ο ίδιος ανέφερε ότι οι άνθρωποι δεν ήταν ακόμη έτοιμοι για μαζικές κινήσεις αυτού του είδους. Η απόφασή του αυτή να αποσύρει το Κίνημα μη Συνεργασίας άφησε πολλούς απογοητευμένους και επικρίθηκε από αρκετούς ηγέτες.

5.4.5 Ο Δρόμος για την Ανεξαρτησία

Ενώ το ινδικό εθνικό Κογκρέσο, με επικεφαλής ηγέτες όπως ο Γκόπαλ Κρίσνα Γκόκχαϊ και ο Μαχάτμα Γκάντι, υποστήριζε την πολιτική ανυπακοή και τις μη βίαιες διαμαρτυρίες, πολλοί ηγέτες των τζίνγκραντ πίστευαν στην ανατροπή των Βρετανών με τη χρήση βίας. Το επαναστατικό κίνημα είχε αρχίσει ήδη να υφίσταται από τα τέλη της δεκαετίας του 1850. Κάτω από την ηγεσία του Barin Ghosh, πολλοί επαναστάτες άρχισαν να συλλέγουν όπλα και εκρηκτικά. Ακόμη, άρχισαν να κατασκευάζουν βόμβες και αρκετοί από αυτούς στάλθηκαν σε ξένες χώρες για να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την κατασκευή εκρηκτικών μηχανισμών αλλά και πάνω σε άλλες στρατιωτικές πρακτικές.

Μέχρι το 1924, δημιουργήθηκε ο Ινδουιστικός Δημοκρατικός Σύνδεσμος Hindustan Republican Association (HRA) και τα μέλη - επαναστάτες του όπως ο Chandrashekar Azad, ο Bhagat Singh, ο Ashfaqullah Khan, ο Ramprasad Bismil, ο Shivaram Rajguru, ο Surya Sen άρχισαν να εμπλέκονται σε διάφορες επαναστατικές δράσεις όπως η συνωμοσία των βόμβων του Alipore, η επιδρομή εναντίον του Τσιταγκόνγκ, η ληστεία αμαξοστοιχίας Kakori, η περίπτωση συνωμοσίας του Δελχί-Λαχόρ κ.α. Ο Subhas Chandra Bose εγκατέλειψε το ινδικό εθνικό Κογκρέσο και ταξιδεύοντας ανά τον κόσμο, ζήτησε βοήθεια για την ανεξαρτησία της Ινδίας. Ο Μποσέ ήθελε να δημιουργήσει έναν ινδικό στρατό για να πολεμήσει τους Βρετανούς. Βασιζόμενος στις συμβουλές του Χίτλερ, πήγε στην Ιαπωνία και σχημάτισε τον Ινδικό Εθνικό Στρατό. Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο Ινδός Εθνικός Στρατός, με τη βοήθεια του ιαπωνικού στρατού, κατάφερε να καταλάβει τα νησιά Andaman και Nicobar. Ωστόσο, η αποτυχία της Ιαπωνίας κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο επηρέασε τις προοπτικές του Ινδικού Εθνικού Στρατού, η πορεία του οποίου ανακόπηκε στα σύνορα όπου πολλοί στρατιώτες και αξιωματικοί του συνελήφθησαν.

Καθώς ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος εξελισσόταν, ο Μαχάτμα Γκάντι ενίσχυσε τις διαμαρτυρίες του με σκοπό την πλήρη ανεξαρτησία της Ινδίας. Συνέταξε ένα

⁶⁹ "Haunted by memories". India Today newspaper. 20 October 2003. Retrieved 5 January 2017.

ψήφισμα καλώντας τους Βρετανούς να εγκαταλείψουν την Ινδία. Το «Κίνημα Εγκατάλειψης της Ινδίας» ή το «Quit India Movement» ήταν το πιο επιθετικό κίνημα που ξεκίνησε το ινδικό εθνικό Κογκρέσο. Ο Γκάντι συνελήφθη στις 9 Αυγούστου 1942 και φυλακίστηκε για δύο χρόνια στο παλάτι Aga Khan της πόλης Πούνε. Το Quit India Movement σταμάτησε τις κινητοποιήσεις του στα τέλη του 1943, όταν οι Βρετανοί έδωσαν υποσχέσεις ότι πλήρης εξουσία θα μεταφερθεί στο λαό της Ινδίας. Ο Γκάντι ανακάλεσε το κίνημα με αποτέλεσμα την απελευθέρωση 100.000 πολιτικών κρατουμένων.

Αν και εξέχοντες ηγέτες όπως ο Μαχάτμα Γκάντι και ο Τζαβαχαρλάλ Νεχρού δεν ήταν δεκτικοί στο να δεχτούν το διαχωρισμό με βάση τη θρησκεία, κοινοτικές συγκρούσεις μεταξύ θρησκευτικών ομάδων έσπευσαν τη δημιουργία του Πακιστάν. Η πρόταση για την κατάτμηση ανεξαρτησίας που προσέφερε η Βρετανική Αποστολή του Υπουργικού Συμβουλίου το 1946 έγινε δεκτή από το Κογκρέσο. Ο Σαρντάρ Πάτελ έπεισε τον Γκάντι ότι ήταν ο μόνος τρόπος για να αποφύγει τον εμφύλιο πόλεμο και ο Μαχάτμα Γκάντι απρόθυμα έδωσε τη συγκατάθεσή του. Το Βρετανικό Κοινοβούλιο ψήφισε το περίφημο Ινδικό Νόμο περί Ανεξαρτησίας του 1947 και στις 14 Αυγούστου το Πακιστάν κηρύχθηκε ελεύθερο έθνος. Λίγα λεπτά αργότερα, στις 12:02 π.μ. της 15^{ης} Αυγούστου, η Ινδία έγινε ανεξάρτητο δημοκρατικό έθνος.

Μετά την ανεξαρτησία της Ινδίας, ο Γκάντι επικεντρώθηκε στην ειρήνη και την ενότητα μεταξύ των ινδουιστών και των μουσουλμάνων. Ξεκίνησε έναν ταχύτατο αγώνα στο Δελχί, ζητώντας να σταματήσει όλη η θρησκευτική βία. Στο τέλος, όλοι οι πολιτικοί ηγέτες παραδέχθηκαν τις επιθυμίες του. Η Συντακτική Συνέλευση ανέλαβε την ευθύνη για τη δημιουργία του Συντάγματος. Με επικεφαλής τον Δρ BR Ambedkar, το Σύνταγμα εγκρίθηκε στις 26 Νοεμβρίου 1949, ενώ τέθηκε σε ισχύ στις 26 Ιανουαρίου 1950.

5.4.6 Η «Δι(Τρι)χοτόμηση» της Ινδίας⁷⁰

Ένα στοιχείο της αντιπαλότητας μεταξύ ινδουιστών και μουσουλμάνων ήταν ότι η μουσουλμανική πλευρά προσήλθε δια του εκπροσώπου της Μοχάμεντ Τζίνα με χάρτες, στους οποίους παρουσίαζε αποκοπή εδαφών της Ινδίας και δημιουργία ανεξάρτητου μουσουλμανικού κράτους. Οι ινδουιστές πανικοβλήθηκαν, ανταπάντησαν και αυτοί με χάρτες, ενεπλάκησαν σε αυτό και οι Βρετανοί και τελικά, όταν τελείωσε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, ήδη υπήρχαν βιαιότητες μεταξύ

⁷⁰ Ευθυμίου Μ., Παγκόσμια Ιστορία 3 : Ο άνθρωπος απέναντι στον εαυτό του.

ινδουιστών και μουσουλμάνων, σε τοπικό επίπεδο, διότι όπως είχαν σκεφτεί, μόλις αποκτούσαν ανεξαρτησία, θα υπήρχε διχοτόμηση ή τριχοτόμηση της Ινδίας και ο κάθε ένας θα προσπαθούσε να αποδείξει ότι η περιοχή που επικαλούταν είχε είτε μουσουλμανική είτε ινδουιστική πλειοψηφία, οπότε ακόμα και αν δεν την είχαν ήδη, προσπαθούσαν να την πετύχουν σφαγιάζοντας ο ένας τον άλλον. Έτσι άρχισε μια περίοδος ανήκουστης βίας, σε τοπικό επίπεδο, μεταξύ των πρώην συνυπαρχόντων ανθρώπων, οι οποίοι για αιώνες είχαν ζήσει κοντά και που ήταν Ινδοί που όμως είχαν άλλο θρήσκευμα, είχαν άλλες νοοτροπίες και άλλες στάσεις ζωής.

Η ανεξαρτησία της Ινδίας το 1947, συνοδεύτηκε από τη δι(τρι)χοτόμησή της. Από τη χώρα αποκόπηκε μια πολύ μεγάλη έκταση στα δυτικά της, το σημερινό Πακιστάν και μια ακόμη περιοχή στα ανατολικά της (το σημερινό Μπαγκλαντές), που μάλιστα στην πρόβλεψη του 1947 είναι κράτος (το Δυτικό Πακιστάν και το Ανατολικό Πακιστάν). Η παραδοξότητα της τριχοτόμησης εμφανίζεται στο γεγονός ότι η μια περιοχή του Πακιστάν από την άλλη απέιχαν αρκετά χιλιόμετρα μεταξύ τους. Η διχοτόμηση της Ινδίας συνοδεύτηκε από μια περίοδο τρομερής βίας και σφαγών, ένθεν και ένθεν, καθώς απελπισμένοι ινδουιστές, εγκλωβισμένοι στις περιοχές του Πακιστάν, προσπαθούσαν να βρουν τρόπο να φύγουν από το Πακιστάν για να βρεθούν στην Ινδία όπου αισθάνονταν ασφαλείς αλλά και το αντίστροφο, μουσουλμάνοι επιθυμούσαν να φύγουν από την Ινδία για να πάνε στο δυτικό ή στο ανατολικό σημείο του Πακιστάν. Τα θύματα των σφαγών υπολογίστηκαν σε κάποια εκατομμύρια χωρίς να δύναται να αναφερθεί με ακρίβεια.

Η διχοτόμηση της Ινδίας συνοδεύτηκε με ανταλλαγή πληθυσμών, διότι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών⁷¹ πληροφορούμενος την έκταση της βίας στην Ινδία, επικαλέστηκε την ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, με το τέλος του πολέμου του 1919-1922 στη Μικρά Ασία. Είχε θεωρηθεί, ότι αυτή η λύση τότε είχε διασώσει περί τα δύο εκατομμύρια ανθρώπους από τη σφαγή, άρα θεωρήθηκε πρόσφορη και γι' αυτή την περίπτωση και έτσι πραγματοποιήθηκε ανταλλαγή των πληθυσμών. Αντηλλάγησαν περί τα δεκαπέντε εκατομμύρια άνθρωποι, όμως κατά τη διάρκεια των μεταφορών, οι σφαγές που έλαβαν χώρα ήταν τρομακτικές. Αποτέλεσμα αυτών των γεγονότων ήταν η καθιέρωση συνεχόμενων προστριβών μεταξύ των δύο αυτών μερών που, αναπόφευκτα, οδήγησαν σε δύο μεταξύ τους πολέμους, το 1965 και το 1971. Ως κυριότερος λόγος ύπαρξης αυτών των διαφορών

⁷¹ Η διχοτόμηση της Ινδίας και η δημιουργία του Πακιστάν έγινε με απόφαση του ΟΗΕ.

επικαλέστηκε και εξακολουθεί να υφίσταται το καθεστώς στην περιοχή του Κασμίρ όπου, αν και το μεγαλύτερο μέρος αυτού υπάγεται διοικητικά στην Ινδία, η πλειοψηφία των κατοίκων του είναι μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα.⁷²

Η δολοφονία του Μαχάτμα Γκάντι από φανατικό ινδουιστή⁷³ ο οποίος δεν επιθυμούσε τη συνύπαρξη μουσουλμάνων και ινδουιστών και ο θάνατος του Μοχάμεντ Τζίνα⁷⁴ από σοβαρή ασθένεια, των δύο αρχιτεκτόνων των εξελίξεων μεταξύ Ινδίας, Πακιστάν και Αγγλίας είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια μεγάλων εκτάσεων για την Ινδία, τη δημιουργία του κράτους του Πακιστάν, διαχωρισμένο σε δύο απομακρυσμένες μεταξύ τους περιοχές, χωρίς ενιαία διοίκηση, τη διεξαγωγή πρωτοφανών βιαιοτήτων και ακολούθως τη δημιουργία ενός τρίτου κράτους, του σημερινού Μπαγκλαντές, προερχόμενο από το Ανατολικό Πακιστάν.

Ο λαός του Μπαγκλαντές δεν αισθανόταν καμία συνάφεια με τους ανθρώπους του άλλου κομματιού της ενιαίας χώρας του Πακιστάν. Έτσι το 1971 επαναστάτησαν εναντίον του Δυτικού Πακιστάν με σκοπό της ανεξαρτητοποίησής τους. Η Ινδία έσπευσε να τους βοηθήσει καθώς άσβεστο μίσος και διαχρονική αντιπαλότητα διακατείχαν τα αισθήματα του λαού της, τα οποία εξακολουθούν ως και τις μέρες μας. Έτσι, η Ινδία βοήθησε το Ανατολικό Πακιστάν να αποσχιστεί από το Δυτικό Πακιστάν, παρότι είναι μουσουλμάνοι και έτσι μπόρεσε το Ανατολικό Πακιστάν να ανεξαρτητοποιηθεί και η σημερινή ανεξάρτητη χώρα του Μπαγκλαντές να διατηρεί φιλικές σχέσεις με την Ινδία.

5.5 ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Βρετανική κυριαρχία στην Ινδία χρονολογείται από τον 17^ο αιώνα έως το 1947. Αρχικά, η Αγγλική Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών ίδρυσε εμπορικούς σταθμούς στα λιμάνια της Βομβάης και του Μαντράς έχοντας ως ανταγωνιστές τους Ολλανδούς και τους Γάλλους. Με την ήττα του κυβερνήτη της Βεγγάλης στο Πλάσει το 1757 άρχισε η κυριαρχία της Εταιρείας Ανατολικών Ινδιών στη Βεγγάλη, με τους Βρετανούς να αντικαθιστούν τους μουσουλμάνους ως η ηγετική ομάδα της Βεγγάλης⁷⁵. Τα κίνητρα για τη Βρετανική διείσδυση ήταν το εμπόριο, η εθνική

⁷² Χριστοδουλίδης Ν., Η ανεξαρτησία της Ινδίας, Καθημερινή, 31/12/2011.

⁷³ Ο Μαχάτμα Γκάντι δολοφονήθηκε στις 30 Ιανουαρίου 1948.

⁷⁴ Ο Μοχάμεντ Τζίνα ίδρυσε τη Μουσουλμανική Ένωση, στη δεκαετία του 1910, με στόχο την εκδίωξη των Αγγλων και την κυρίαρχη πολιτική θέση των μουσουλμάνων Ινδών. Πέθανε στις 11 Σεπτεμβρίου 1948.

⁷⁵ Novak, James Jeremiah. Bangladesh, p. 140.

ασφάλεια καθώς και ο εκπολιτισμός του τοπικού πληθυσμού. Η Ινδία έγινε για πολλούς Βρετανούς τυχοδιώκτες η Γη της Επαγγελίας. Σημαντική ήταν η αντίσταση που επέδειξαν οι Ιθαγενείς με την «Ανταρσία» του 1857 να θεωρείται ως την πρώτη σοβαρή αντίδραση στη Βρετανική κυριαρχία. Φαινομενικά, αφορμή στάθηκε η χρήση του νέου όπλου τύπου Enfield, όμως βαθύτερα αίτια αποτέλεσαν η αντίσταση στα δυτικά πρότυπα καθώς και ο φόβος να μην αλλοιωθούν τα ήθη και τα έθιμα, η θρησκεία και οι κοινωνικές δομές της ινδικής κοινωνίας.

Οι Βρετανοί αντιμετώπιζαν τους Ινδούς με ένα υπεροπτικό αίσθημα ανωτερότητας. Τηρούσαν αποστάσεις με τον τοπικό πληθυσμό, επιθυμούσαν να ξεχωρίζουν από τους ντόπιους, ενώ πίστευαν και υποστήριζαν με σθένος ότι είχαν ως αποστολή τον εκπολιτισμό του λαού της Ινδίας. Αρωγός στην αυτή προσπάθεια στάθηκαν οι ιεραποστολές που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο με τον προσηλυτισμό και την προπαγάνδα που ασκούσαν.

Η πολιτική των Άγγλων στην Ινδία είχε ως πρωταρχικό σκοπό τη διάδοση του δυτικού πολιτισμού. Έτσι, σε συνδυασμό με την εφαρμοζόμενη φοροεισπρακτική πολιτική, την υλοποίηση σχεδίων για την ανοικοδόμηση και τον εκσυγχρονισμό της χώρας καθώς και την προσπάθεια διατήρησης της δημόσιας τάξης και της εθνικής ασφάλειας, οι Βρετανοί με πολιτισμικές τομές εισήγαγαν νέες έννοιες όπως η ατομική ιδιοκτησία, η σύγχρονη εκπαίδευση, η λογοτεχνία, η ιατρική, η βρετανική δικαιοσύνη αλλά και η απολυταρχική γραφειοκρατία. Ταυτόχρονα, ευοδώθηκαν οι προσπάθειές τους να δημιουργήσουν μια νέα κοινωνική ελίτ Ινδών που ήταν γαλουχημένη με στοιχεία δυτικής παιδείας.

Στην όλη προσπάθεια εκπολιτισμού των Ινδιών από τους Άγγλους σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν «οι τρεις μηχανές της κοινωνικής προόδου», ο σιδηρόδρομος, ο τηλεγράφος και το εθνικό ταχυδρομείο. Αυτές οι τρεις μηχανές κοινωνικής προόδου, παρόλα τα θετικά στοιχεία που προσέφεραν όπως η ευκολία στις μετακινήσεις, η μεταφορά πρώτων υλών και προϊόντων, η ανταλλαγή πληροφοριών, διατήρησαν τον κοινωνικό διαχωρισμό στα βαγόνια των τρένων ενώ έδωσαν και τη δυνατότητα συντονισμένης εκτόξευσης των τιμών μεταφοράς και αποθήκευσης των αποθεμάτων σιτηρών σε κεντρικές αποθήκες. Σημαντική ήταν επίσης η παρέμβαση των Άγγλων στο νομοθετικό σύστημα με κυριότερες

επεμβάσεις την κατάργηση αναχρονιστικών θεσμών όπως η Σάτι⁷⁶, η βρεφοκτονία και η θέσπιση του δικαιώματος της ανεξιθρησκίας.

Πριν την κυριαρχία των Βρετανών στην Ινδία, οι καλλιεργητές της γης είχαν μια σχετική οικονομική αυτάρκεια και οι βιοτέχνες ευημερούσαν με την παραγωγή και το εμπόριο των προϊόντων τους. Οι Βρετανοί χρηματοδότησαν τη βιομηχανική ανάπτυξη της μητροπολιτικής Αγγλίας αντλώντας κεφάλαια από την Ινδία. Τα κεφάλαια αυτά προέρχονταν είτε από την επιβολή εμπορικών μονοπωλίων είτε από την επιβολή βαριάς φορολογίας. Η διαφορετικότητα στην παραγωγή οφειλόταν στο γεγονός ότι οι φόροι που επιβάλλονταν από τους Άγγλους έπρεπε να πληρώνονται σε χρήμα και όχι σε είδος. Αυτή η κατάσταση ανάγκασε τους ντόπιους καλλιεργητές να αντικαταστήσουν τις καλλιέργειές τους, με σκοπό την εξεύρεση χρήματος, από καλλιέργειες που κάλυπταν μέχρι τότε τις διατροφικές τους ανάγκες σε πιο εμπορικές, όπως το όπιο. Η οικονομική κατάσταση των χωρικών γίνονταν όλο ένα και δυσχερέστερη λόγω την υποχρεωτικής πληρωμής των φόρων ανεξάρτητα από την επαρκή ή μη παραγωγή των προϊόντων. Έτσι, ακόμα και σε χρονιές που η παραγωγή ήταν χαμηλή, οι χωρικοί όφειλαν να πληρώσουν τους φόρους που τους αναλογούσαν, χωρίς οποιαδήποτε έκπτωση ή διευκόλυνση.

Σημαντικές δυσκολίες παρουσίασε και ο κλάδος των βιοτεχνών. Τα μονοπώλια και η βαριά φορολογία ουσιαστικά κατέστρεψαν τον κλάδο αυτό με αποτέλεσμα πολλοί εξ αυτών να στραφούν στην καλλιέργεια της γης. Αποτέλεσμα αυτών των ενεργειών ήταν το εμπόριο από πλεονασματικό να γίνει ελλειμματικό. Οι Βρετανοί, ακολουθώντας μια φιλελεύθερη οικονομική πολιτική ακόμα και την περίοδο των λιμών, αρνήθηκαν να επέμβουν για να συγκρατήσουν τις τιμές. Η παθητική αυτή στάση και η άρνηση της κυβέρνησης να παρέχει οποιοδήποτε είδους βοήθεια στους άπορους και τις ασθενέστερες τάξεις συνέβαλαν κατά πολύ στην εξαθλίωση των μαζών. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης ήταν οι έμποροι να καταφεύγουν σε αισχροκέρδεια, συμμορίες να λεηλατούν και να επιτίθενται σε σπίτια και αποθήκες πλουσίων και η κυβέρνηση να χρησιμοποιεί τρομοκρατικές μεθόδους για να μπορέσει να διατηρήσει τη δημόσια τάξη. Παρά την ίδρυση φτωχοκομείων για την ανακούφιση των πληγέντων, ο λιμός και η πανώλη εξαπλώθηκαν, ενώ η απόκρυψη της πραγματικής εικόνας από τους Βρετανούς, οι

⁷⁶ Έθιμο καύσης των χηρών.

οποίοι υποστήριζαν σθεναρά ότι κυβερνούσαν για το καλό των Ινδών, χειροτέρευε την κατάσταση.

Κατά τη διάρκεια της παρουσίας τους στην Ινδία, οι Βρετανοί έφτιαξαν σύγχρονα αστικά κέντρα για τους διοικητικούς τους υπαλλήλους, ενώ οι ντόπιοι ζούσαν σε άθλιες συνθήκες υγιεινής εντός μικρών διαμερισμάτων πολυκατοικιών. Οι κυβερνώντες παραμέλησαν τα δημόσια έργα, σημαντικές πόλεις όπως η Ντάκα συρρικνώθηκαν, νέα εγγειοβελτιωτικά έργα δεν πραγματοποιήθηκαν ούτε συντηρήθηκαν τα ήδη υπάρχοντα. Αντίθετα, σε πολλές περιπτώσεις, η διεύρυνση του σιδηροδρομικού δικτύου ήταν η αφορμή να καταστραφούν αρδευτικά κανάλια και πλήθος καλλιεργούμενων εκτάσεων να μετατραπούν σε άγονες εκτάσεις ή σε βάλτους. Έτσι, οι λιμοί, η πολύωρη εργασία, τα εξευτελιστικά ημερομίσθια και οι ανύπαρκτες συνθήκες υγιεινής και αξιοπρεπούς διαβίωσης αποδεκάτιζαν τον πληθυσμό. Στα χρόνια της βρετανικής αποικιακής κυριαρχίας στην Ινδία, η πληθυσμιακή αύξηση ήταν εξόχως μικρότερη σε σχέση με την Αγγλία ενώ η φτώχεια πολύ μεγαλύτερη και συνεχώς αυξανόμενη.

Οι Βρετανοί εκτός από τη στρατιωτική επιβολή και την οικονομική διείσδυση στην περιοχή, χρησιμοποίησαν και πολιτισμικές μεθόδους κυριαρχίας με στόχο τη νομιμοποίηση και διατήρηση της κυριαρχίας τους. Η εκπαίδευση, η λογοτεχνία, η εξοικείωση με την ευρωπαϊκή ιστορία, με τους θεσμούς, τις γλώσσες, τις ιδέες περί ελευθερίας, ορθολογισμού και ανθρωπισμού αλλά και η επαναλαμβανόμενη δυσφήμιση του ινδικού πολιτισμού αποτέλεσαν τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν από τους βρετανούς αποικιοκράτες. Αποτέλεσμα αυτών των ενεργειών ήταν οι Ινδοί να γίνουν επικριτικοί απέναντι στους δικούς τους θεσμούς, τα ήθη και τα έθιμά τους και να δημιουργήσουν μια αίσθηση «θεικής αποστολής», ότι δηλαδή ο ίδιος ο Θεός έστειλε τους Βρετανούς στην Ινδία για να φροντίσουν για το καλό των ίδιων των Ινδών.

Οι Βρετανοί ακολούθησαν μια καλά σχεδιασμένη και ελεγχόμενη διαδικασία εκπολιτισμού. Με βάση την εκπαίδευση στόχευαν στη δημιουργία μιας νέας κοινωνικής τάξης Ινδών, μιας «ελίτ» που έχοντας δυτική παιδεία θα ήταν λιγότερο επικίνδυνη πολιτικά για την εξουσία των Βρετανών. Είχαν σκοπό να απαξιώσουν την πολιτισμική κληρονομιά των ιθαγενών, να διαδώσουν τα βρετανικά πολιτισμικά ιδεώδη στον τρόπο συμπεριφοράς, τις συζητήσεις, στον τρόπο ένδυσης, στο φαγητό, το θέατρο, τη λογοτεχνία και τη μουσική. Γι' αυτό το λόγο, η βρετανική γλώσσα αναγνωρίστηκε και στην ουσία επιβλήθηκε ως γλώσσα εκπαίδευσης και το

κράτος αναγνώριζε αποκλειστικά τα βρετανικά διπλώματα. Η ανάπτυξη της τυπογραφίας έκανε δημοφιλή νέα λογοτεχνικά είδη για τους Ινδούς, όπως η νουβέλα. Πολλοί εκπρόσωποι της νέας «ελίτ» λαμβάνοντας τη δυτική παιδεία έχασαν την πολιτισμική τους ταυτότητα και έγιναν ένα υβρίδιο Ινδού-Ευρωπαίου. Παρόλη την εκπαίδευση που προσφέρθηκε στους υπηκόους της Βρετανικής Αυτοκρατορίας στην Ινδία, το ποσοστό αναλφάβητων ήταν κατά πολύ μεγαλύτερο απ' ό τι στην εποχή μετά την ανεξαρτησία.

Η σύγχρονη ιατρική επιστήμη αποτέλεσε αντιπρόσωπο του δυτικού πολιτισμού και πολιτισμικό μοχλό επιρροής για τη Βρετανική Αυτοκρατορία στην Ινδία. Οι ιατρικές σχολές, τα νοσοκομεία και οι κλινικές βοήθησαν τη διάδοση της δυτικής ιατρικής σχολής και παράλληλα εξοστράκισαν την εγχώρια παραδοσιακή ιατρική πρακτική. Η άσκηση της παραδοσιακής ιατρικής κατέστη παράνομη λόγω των νομοθετικών ρυθμίσεων που επέβαλαν οι Βρετανοί όπου αναγνωρίζονταν μόνο τα διπλώματα των εκπροσώπων της δυτικής ιατρικής. Παρά τις όποιες προσπάθειες ανάδειξης της δυτικής ιατρικής σχολής, ο μέσος όρος ζωής των Ινδών μειώθηκε κατά είκοσι τοις εκατό την περίοδο της Βρετανικής κυριαρχίας στη χώρα.

Ο μύθος του «Βρετανού προσάτη της ιστορικής κληρονομιάς του έθνους»

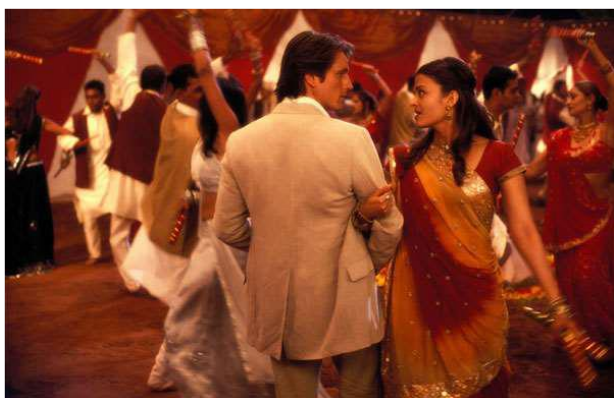
ΙΝΔΙΚΟ ΜΝΗΜΕΙΟ

συντηρείται στην Ινδία μέχρι και σήμερα. Εντούτοις, μνημεία πολιτισμικής κληρονομιάς και ανεκτίμητης αρχιτεκτονικής αξίας όπως φρούρια, ναοί και τύμβοι τεμαχίστηκαν και ξεπουλήθηκαν σε Ευρωπαίους αριστοκράτες. Σε άλλες

περιπτώσεις και υπό τις διαταγές των κυβερνόντων όπως του Τζέιμς (Ιάκωβος) Μπρους, 8ου Κόμη του Έλγιν⁷⁷, λεηλατήθηκαν, κατεδαφίστηκαν ή παραμορφώθηκαν σε τέτοιο σημείο που δεν αναγνωριζόντουσαν πλέον.

⁷⁷ Υιός του Τόμας Μπρους, 7ου Κόμη του Έλγιν, ο οποίος αφαίρεσε πολυάριθμα γλυπτά από τον Παρθενώνα, από τον ναό της Απτέρου Νίκης και από άλλους ελληνικούς αρχαιολογικούς χώρους.

Ένα χαρακτηριστικό δείγμα της σύγχρονης ινδικής κουλτούρας, ο κινηματογράφος, επηρεάστηκε από τη δυτική σκέψη και νοοτροπία που έφεραν και

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΑΙΝΙΑ BOLLYWOOD

επέβαλαν οι Βρετανοί στη χώρα. Οι ταινίες του «Bollywood» έχουν δεχτεί τεράστιες επιρροές από τους Βρετανούς και γενικότερα από το δυτικό πολιτισμό. Επιρροές σχετικές με το θεματολόγιο, τη μουσική αλλά και τη λογοκρισία. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι ερωτικές

σκηνές έγιναν συνηθισμένο θέαμα και στα κυριότερα θέματα επικράτησαν η χλιδή, το γέλιο, οι ερωτικές ιστορίες αντί των υποχρεώσεων, της σκληρής δουλειάς και της φτώχειας.

Η ανεξαρτησία της Ινδίας από τη Βρετανία επέφερε σημαντικές αλλαγές διεθνώς στο όλο φαινόμενο της απο-αποικιοποίησης. Σημαντικότερη ήταν η επίδρασή της και στον ελληνισμό μιας και η ανεξαρτησία της δημιούργησε ελπίδες στον ελληνικό πληθυσμό της Κύπρου, αφορούσε τις προσδοκίες του για μια δική τους αυτοκυριαρχία. Επιχειρηματολογώντας και αφού ήταν ευρέως γνωστή η εξαιρετικά σημαντική θέση που κατείχε η Ινδία στην ευρύτερη βρετανική αποικιακή αυτοκρατορία, ευελπιστούσαν οι Έλληνες της Κύπρου ότι αφού κατάφεραν οι Ινδοί να απομακρύνουν τους Βρετανούς από την περιοχή τους, μια περιοχή ποικιλοτρόπως προσοδοφόρα για τη Βρετανία, θα μπορούσαν και οι ίδιοι να απομακρύνουν τους Βρετανούς από το νησί τους και να επιτύχουν τον εθνικό πόθο της Ένωσης με την Ελλάδα. Πολύ σύντομα όμως, οι προσδοκίες τους διαψεύστηκαν καθώς η Βρετανία, μη θέλοντας να αποχωριστεί ακόμα μια αποικία της, σε συνδυασμό με τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, αναβάθμισαν το ρόλο της Κύπρου καθώς το νησί εξυπηρετούσε τα στρατηγικά συμφέροντα των Βρετανών στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.⁷⁸

Η τριχοτόμηση της Ινδίας δημιούργησε τρία σημαντικά ζητήματα που ακόμα και στις μέρες μας δεν έχουν επιλυθεί. Προβληματική ήταν η αρχική διαίρεση της χώρας σε δύο μέρη, της ινδουιστικής Ινδίας και του μουσουλμανικού Πακιστάν (Δυτικού και Ανατολικού). Το πρόβλημα αυτό οξυνόταν λόγω της απόστασης μεταξύ

⁷⁸ Χριστοδουλίδης Ν., Η ανεξαρτησία της Ινδίας, Καθημερινή, 31/12/2011.

Δυτικού και Ανατολικού Πακιστάν που ενώ τελούσαν υπό την αυτή διοίκησης, μεταξύ τους μεσολαβούσε ινδικό έδαφος. Οι συνεχιζόμενες αιματηρές συγκρούσεις οδήγησαν σε μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών και ταυτόχρονα δημιούργησαν τρία σημαντικά ζητήματα, το Παντζάμπ (η αρχαία Πενταποταμία) που διαιρείται μεταξύ του μουσουλμανικού και του κυρίως Σικ Παντζάμπ, το Κασμίρ, προσχωρημένη στην Ινδία περιοχή με μουσουλμανική πλειοψηφία αλλά Ινδουιστή ηγεμόνα και τη Βεγγάλη η οποία χωρίστηκε σε Ανατολική - μουσουλμανική Βεγγάλη και σε Δυτική - Ινδουιστική.⁷⁹

Το σημερινό Πακιστάν είναι στην ουσία το κράτος των Μουσουλμάνων της Ινδίας. Η θρησκευτική ενότητα είναι αυτή που αντισταθμίζει την αδύναμη εθνική ταυτότητα. Η αδυναμία να διαμορφωθεί ουσιαστική πολιτική κοινότητα ισχυροποίησε το ρόλο του στρατού στη διοίκηση της χώρας αλλά και στην εξωτερική πολιτική, ιδιαίτερα στις σχέσεις της χώρας με την Ινδία, με την οποία οι στρατιωτικές αψιμαχίες και συμπλοκές είναι πολυάριθμες. Από την άλλη, η σημερινή Ινδία αποτελεί τη μεγαλύτερη δημοκρατία στον κόσμο. Ένα ομοσπονδιακό, κοσμικό κράτος που παρουσιάζει διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης με σημαντικές εσωτερικές διαφορές, τόσο λόγω των ιστορικών περιστάσεων, όπως η επιβίωση της κάστας, όσο και λόγω των σύγχρονων εξελίξεων.

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος «κληροδότησε» στη Βρετανία πολλά προβλήματα τα οποία η νεοεκλεγείσα κυβέρνηση των Εργατικών έπρεπε να αντιμετωπίσει. Σκοπός της ήταν η αναστήλωση και ενίσχυση του πληγέντος από τον πόλεμο βρετανικού λαού. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας επιταχύνθηκαν από την κυβέρνηση οι διαδικασίες απο-αποικιοποίησης της Ινδίας ώστε να απομπλέξει τη μητροπολιτική χώρα από την υποχρέωση να συνεχίσει να διοικεί αυτήν την τεράστια περιοχή, ειδικά την περίοδο που και η ίδια η Βρετανία βρισκόταν σε φάση ανασυγκρότησης, λόγω του πολέμου.⁸⁰

Ακόμα και στις μέρες μας, παρά την παρέλευση εβδομήντα και πλέον ετών από την αποαποικιοποίηση της Ινδίας από την Αγγλία, οι δεσμοί με τη Μεγάλη Βρετανία παραμένουν ισχυροί. Η Ινδία παραμένει μέλος της Κοινοπολιτείας και το Βρετανικό εμπόριο και οι επενδύσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία της χώρας. Εξάλλου, η επιρροή της Αγγλίας σε πνευματικό, αθλητικό, εκδοτικό, νομικό και επαγγελματικό τομέα δεν έπαψε ποτέ να είναι αισθητή.

⁷⁹ Παπαγεωργίου Ι., Σύγχρονα θέματα Διεθνούς Πολιτικής, 2014-2015.

⁸⁰ Φλιτούρης, Λ, Αποικιακές Αυτοκρατορίες, σελ. 294.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6° : Η ΑΠΟΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΙΝΔΟΚΙΝΑΣ

«All men are born free and with equal rights, and must always remain free and have equal rights». Ho Chi Minh

6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η Γαλλία προέβη σε μια προσπάθεια επανατοποθέτησης ανάμεσα στις ισχυρές αποικιακές δυνάμεις, προσπαθώντας καθ' αυτό τον τρόπο να αναστηλωθεί εξερχόμενη από τον πόλεμο που της δημιούργησε τεράστια προβλήματα. Η απόφασή της να στραφεί ξανά προς την Ινδοκίνα την οδήγησε σε μια συνεχόμενη σύγκρουση, μόνο που αυτήν τη φορά θα έπρεπε να αντιμάχεται τα ίδια άτομα που στο παρελθόν αποτελούσαν τον κινητήριο μοχλό λειτουργίας της γαλλικής αποικιακής μηχανής στην περιοχή.

Η ηγετική φυσιογνωμία του Χο Τσιν Μιν(χ) (Ho Chi Minh) στην κεφαλή του κομμουνιστικού κινήματος ήταν αυτή που παρακίνησε τον λαό της χερσονήσου στο να στραφεί με έκδηλο μίσος ενάντια στα γαλλικά στρατεύματα⁸¹. Έτσι, η μορφή του αγώνα μεταξύ του ινδοκινεζικού λαού και των γαλλικών δυνάμεων μεταλλάχθηκε από αυτή του ανταρτοπολέμου σε έναν ολοκληρωτικό πόλεμο καθώς ο γαλλικός στρατός δεν είχε να αντιμετωπίσει ένα στρατό ανταρτών αλλά μια οργανωμένη πολιτικοστρατιωτική δομή. Ο «πόλεμος των ανθρώπων», όπως χαρακτηρίστηκε φάνηκε να υπερνικά τελικά τα ισχυρά δυτικά προηγμένα όπλα.

ΓΑΛΛΟΙ ΚΑΤΑΚΤΟΥΝ ΤΟ ΑΝΟΙ, 19ος ΑΙ.

Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, η Ινδοκίνα αποτέλεσε μια από τις σπουδαιότερες αποικίες της γαλλικής αυτοκρατορίας. Η ανακάλυψη σπουδαίων πλουτοπαραγωγικών πηγών στη χερσόνησο αποτέλεσε για τη Γαλλία μια εξόχως σημαντική περιοχή που της απέδιδε τεράστια οικονομικά μεγέθη. Η συνεχιζόμενη γαλλική κυριαρχία στην περιοχή διακόπηκε κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου όπου η Ιαπωνία κατέλαβε τα εδάφη. Το

⁸¹ Βιετναμέζος κομμουνιστής επαναστάτης και πολιτικός. Διατέλεσε πρωθυπουργός (1946 - 1955) και πρόεδρος (1945 - 1969) της Λαϊκής Δημοκρατίας του Βιετνάμ (Βόρειο Βιετνάμ). Ηγήθηκε του κινήματος ανεξαρτησίας των Βιετ Μινχ από το 1941 και μετά, ιδρύοντας την κομμουνιστική Λαϊκή Δημοκρατία του Βιετνάμ το 1945.

τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου βρήκε την Ιαπωνία στην πλευρά των ηττημένων, υποχρεώνοντάς την να αποχωρήσει από τα εδάφη της Ινδοκίνας. Η Γαλλία, στην προσπάθεια να αποκαταστήσει την αποικιακή τάξη στην περιοχή ενεπλάκη σε μια παρατεταμένη διαμάχη με τους γηγενείς, μέχρι το 1954, όπου και αναγκάστηκε να αποδεχθεί την ήττα της. υπήρξε μια σημαντική αποικία της γαλλικής αυτοκρατορίας από τα μέσα του 19ου αιώνα μέχρι την κατάληψή της από την Ιαπωνία κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Μετά την παράδοση της Ιαπωνίας το 1945 και το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η Γαλλία προσπάθησε να αποκαταστήσει την αποικιοκρατική τάξη στην περιοχή. Ωστόσο, αυτό που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια εύκολη κατάκτηση για τη Γαλλία, τελικά οδήγησε σε άλλη μια παρατεταμένη στρατιωτική διαμάχη που διήρκησε έως το 1954 με αποτέλεσμα την ήττα της Γαλλίας.

Αυτός ο Α Ινδοκινεζικός Πόλεμος ήταν στην ουσία μια έκφραση της παγκόσμιας τάσης αυτοκυριαρχίας από τις παλαιές αποικιακές δυνάμεις, δεν δόθηκε η απαραίτητη σημασία στον τρόπο που η κομμουνιστική οργάνωση Βιετ Μιν(χ) (Việt Minh), με επικεφαλής τον Χο Τσιν Μινχ, μπόρεσε να κινητοποιήσει τις μάζες εναντίον της Γαλλίας. Πλέον, οι Γάλλοι αντιμετωπιζόντουσαν από την τοπική κοινωνία ως εισβολείς και η έννοια «Εμείς εναντίον Αυτών» χρησιμοποιούνταν

Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ
ΙΝΔΟΚΙΝΑΣ

ευρέως σε πολιτιστικό πλαίσιο. Αρωγός στον «Πόλεμο των Ανθρώπων» στην Ινδοκίνα στάθηκε η κομμουνιστική Κίνα και η Σοβιετική Ένωση, οι οποίες, χρησιμοποιώντας τις δικές τους νέες τεχνολογίες εξουδετέρωσαν τις αντίστοιχες δυτικές.

6.2 Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΣΤΗΝ ΙΝΔΟΚΙΝΑ

6.2.1 Ο Διοικητικός Διαχωρισμός

Η γαλλική αποικιακή αυτοκρατορία, ήδη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, βρισκόταν ανάμεσα στις ισχυρότερες στην υφήλιο. Κατέχοντες μεγάλες περιοχές σε Αφρική, Νότιο Αμερική αλλά και την Ινδοκινεζική Ένωση που αποτελούνταν από την Καμπότζη, το Λάος και το Βιετνάμ, ισχυροποίησε τη θέση της και την παγκόσμια

επιρροή της, εκμεταλλεούμενη τον πλούτο που της παρείχαν τα αποικιακά της εδάφη.

Οι Γάλλοι προέβησαν σταδιακά στη διοικητική ανασυγκρότηση Ινδοκίνας. Αρχικά στο Βιετνάμ, από το 1850 και έπειτα, δημιούργησαν τρεις περιφέρειες, την περιφέρεια Τονκίν (Tonkin)⁸², την περιφέρεια Αννάμ (An Nam)⁸³ και την περιφέρεια της Κοχινκίνα (Cochinchina)⁸⁴.

Η περιφέρεια της Κοχινκίνα με την πρωτεύουσά της Σαϊγκόν, επονομαζόμενη και ως «το Παρίσι της Ανατολής» καταλήφθηκε από τους Γάλλους το 1862. Διοικήθηκε από Γάλλους κυβερνήτες και εντάχθηκε στη γαλλική κυριότητα ως αναπόσπαστο μέρος της Γαλλίας. Αυτό παρείχε στον τοπικό πληθυσμό το δικαίωμα να αποκτήσει τη γαλλική υπηκοότητα και να μπορεί να εκπροσωπείται πολιτικά στη Γαλλική Εθνοσυνέλευση στο Παρίσι. Η ώσμωση μεταξύ γαλλικού και βιετναμέζικου πληθυσμού στη συγκεκριμένη περιοχή είχε ως επακόλουθο την μετάδοση σε αυτή την περιοχή της Ασίας, ποικίλων πολιτιστικών ερεθισμάτων καθιστώντας τη γαλλική κουλτούρα διάχυτη στην περιοχή.

Σε αντίθεση με την περιφέρεια της Κοχινκίνα, η περιφέρεια Τονκίν με πρωτεύουσα το Ανόι και η περιφέρεια Αννάμ, δεν εντάχθηκαν στη γαλλική αποικιακή κυριαρχία ως αναπόσπαστα μέρη της Γαλλίας. Οι δύο αυτές περιοχές, οι οποίες αποικήθηκαν από τους Γάλλους το 1884, τελούσαν επισήμως υπό γαλλική προστασία αλλά οι κάτοικοί τους δεν είχαν το δικαίωμα να αποκτήσουν γαλλική υπηκοότητα. Την τοπική διοίκηση αυτών των δύο περιφερειών είχαν αναλάβει ντόπιοι κάτοικοι, οι οποίοι όμως δεν είχαν την ελευθερία να διοικούν τις περιοχές αυτές κατά το δοκούν καθώς οι αποφάσεις τους έπρεπε να επικυρωθούν από τη γαλλική.⁸⁵

Η απόφαση της γαλλικής κυβέρνησης να καθιερώσει διαφορετικό διοικητικό καθεστώς και διαφορετικά προνόμια στις παραπάνω περιφέρειες ταυτόχρονα με τη φαινόμενη διαφορετικότητα ανάμεσα σε Γάλλους και Βιετναμέζους με γαλλική υπηκοότητα, υπονόμει σταδιακά την έννοια της ενότητας στη χώρα.

⁸² Το Τονκίν, επίσης Τονκίνο ή Τονγκίγκ, είναι το βορειότερο τμήμα του κράτους του Βιετνάμ, ευρισκόμενο νότια των κινεζικών επαρχιών Γιουνάν και Γκουανξί, ανατολικά του Λάος και δυτικά του κόλπου του Τονκίνο

⁸³ Γεωγραφική περιοχή της ΝΑ Ασίας, στο κεντρικό Βιετνάμ, ευρισκόμενο ανάμεσα στις περιοχές Τονκίνο στα βόρεια και Κοχινκίνα στα νότια.

⁸⁴ Η Κοχινκίνα είναι περιοχή που περιλαμβάνει το νότιο τρίτο του Βιετνάμ με κύρια πόλη τη Σαϊγκόν.

⁸⁵ <https://studylib.net/doc/8184055>.

Στις άλλες δύο χώρες της Ινδοκινεζικής χερσονήσου, την Καμπότζη που αποικήθηκε από τους Γάλλους το 1863 και το Λάος που αποικήθηκε το 1893, η Γαλλία εφάρμοσε ένα παρόμοιο με τις περιφέρειες Τονκίν και Σαϊγκόν μοντέλο έμμεσης άσκησης διοικητικού ελέγχου. Διατήρησε τον θεσμό του αυτοκράτορα στις παραπάνω χώρες, όμως επηρέαζε τις αποφάσεις που λάμβαναν οπότε, σκιωδώς διοικούσε τις περιοχές αυτές και συνολικά όλη την Ινδοκίνα.

6.2.2 Η Αντιμετώπιση της Γαλλίας στην Ινδοκινεζική Αποικία της

Οι Γάλλοι αποικιοκράτες, ενστερνιστές της αντίληψης έτερων αποικιακών δυνάμεων περί ανωτερότητάς τους έναντι του τοπικού πληθυσμού, προέβησαν σε μια εκτενή προσπάθεια εκπολιτισμού των, καθαυτούς, οπισθοδρομικών ιθαγενών. Η ρατσιστική αντιμετώπιση των ντόπιων και οι μέθοδοι «εκπολιτισμού» αυτών οδήγησε στη σταδιακή εξασθένηση των κλασικών ινδοκινεζικών πηγών εξουσίας. Με παρεμβάσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας και παραινήσεις στις ανώτερες ινδοκινεζικές κοινωνικές τάξεις ώστε αυτές να υιοθετήσουν τις γαλλικές πολιτιστικές αξίες, συμπεριφορές και πρακτικές οι Γάλλοι προσπάθησαν να μεταδώσουν τον γαλλικό και πολιτισμό και να εντρυφήσουν τον τοπικό πολιτισμό στα ευρωπαϊκά θέματα. Μεθοδικά, οι Γάλλοι αποικιοκράτες διοχετεύοντας μορφωμένους ομοεθνείς αξιωματούχους στην ανάληψη της ηγεσίας των κοινοτήτων και των χωριών κατάφεραν να επηρεάσουν τις παραδοσιακές κοινωνικές και οικονομικές δομές τους.

Η Ινδοκίνα αποτέλεσε για την Γαλλία μια εξαιρετική πηγή οικονομικής

ΒΙΕΤΝΑΜΕΖΟΣ ΧΩΡΙΚΟΣ ΜΕΤΑΦΕΡΕΙ ΓΑΛΛΟ ΑΞΙΩΜΑΤΟΥΧΟ

ανάτασης. Αυτή η ευχέρεια της προσέδωσε επιπλέον ισχύ στις διεθνείς της σχέσεις καθώς αυξανόταν και ο πλούτος και το κύρος της. Εκμεταλλευόμενη στο έπακρον τις πλουτο-παραγωγικές πηγές της χερσονήσου, εμπορεύθηκε πληθώρα προϊόντων όπως το

καουτσούκ, το μετάξι, το ρύζι κ.α. Δημιούργησε μονοπώλια για τον έλεγχο του

αλατιού και της αλκοόλης, ενώ με τον ίδιο χαρακτήρα εμπορεύθηκε το όπιο που διοχέτευε στην ευρωπαϊκή αγορά σε τεράστιες ποσότητες.

Εκτός από τα προϊόντα που παράγονταν στην Ινδοκίνα και εμπορευόταν η Γαλλία, εξέχουσα σημασία καθίστατο η γεωγραφική θέση της χερσονήσου καθώς επηρέαζε την οργάνωση και διεκπεραίωση των χερσαίων συναλλαγών με τις υπόλοιπες ασιατικές χώρες και κυρίως την Κίνα.

Πλέον αυτών, η Γαλλία εκμεταλλεύτηκε το «φθηνό» εργατικό δυναμικό της Ινδοκίνας που ανερχόταν σε περίπου 25.000.000 άτομα. Αναρίθμητοι εξαθλιωμένοι από τις κακουχίες και την πολύωρη εργασία εργάτες απασχολούνταν στις φυτείες καουτσούκ και ρυζιού ενώ οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών (Montag nards) δελόντουσαν πιέσεις ώστε να επιτύχουν τους στόχους παραγωγής που έθετε η γαλλική κυβέρνηση διαμέσου των τοπικών κυβερνόντων. Παράλληλα, πιέσεις δελόντουσαν και οι κάτοικοι των πεδινών περιοχών ώστε να επιτυγχάνουν τους καθορισμένους στόχους αγοράς των προϊόντων που είχε θέσει η κυβέρνηση.

Οι Γάλλοι άποικοι εφάρμοσαν μια άκρως εγωκεντρική τακτική και συμπεριφορά απέναντι στο λαό της Ινδοκίνας. Θεωρώντας ότι οι προσωπικές τους ανάγκες υπερείχαν έναντι της ανάπτυξης του ντόπιου πληθυσμού, δυσχέραιναν την πρόσβαση αυτών σε προϊόντα που καλλιεργούσαν οι ίδιοι ή σε υπηρεσίες που λειτουργούσαν προς όφελος των αποικιοκρατών, όπως τα αρδευτικά κανάλια, οι νέοι δρόμοι, οι σιδηροδρομικές γραμμές και οι λιμενικές εγκαταστάσεις. Αυτά τα έργα κοινής ωφελείας χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση των γαλλικών εμπορικών συμφερόντων αλλά και ως φόρος λόγω της γαλλικής διοίκησης στη χώρα. Έτσι, παρά την ανάπτυξη των έργων και την οικονομική άνθηση της μητροπολιτικής χώρας, οι ντόπιοι χωρικοί ζούσαν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, έχοντας την υποχρέωση να καταβάλουν υψηλούς φόρους, υψηλά μισθώματα αλλά και να καταβάλουν μεγάλα ποσά σε δανειστές και τοκογλύφους.

Ο υποσιτισμός και οι ασθένειες έπλητταν τους χωρικούς που εργαζόντουσαν υπό άθλιες συνθήκες στις φυτείες καουτσούκ, ρυζιού και οπίου. Η συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση στα ανωτέρω προϊόντα από τις ευρωπαϊκές αγορές επέτειναν το πρόβλημα σε συνάρτηση με την εξάρτηση των εργατών από τους κατόχους γης μιας και οι ίδιοι παρέμειναν άκληροι. Στα τέλη της δεκαετίας του 1930, οι ιδιοκτήτες εκτάσεων γης έλεγχαν το 45 τοις εκατό των περιοχών καλλιέργειας ρυζιού στη Κοχινκίνα ενώ το 60 τοις εκατό των αγροτών δεν είχε καμία ιδιοκτησία γης.

Η γαλλική δραστηριότητα στην Ινδοκίνα εξασφαλιζόταν από υπηρεσίες ασφαλείας που προστάτευαν τα γαλλικά οικονομικο-πολιτικά συμφέροντα στην περιοχή. Γάλλοι κατείχαν τις περισσότερες θέσεις «κλειδιά» στην κυβέρνηση και στη δημόσια διοίκηση, ενώ οι Ινδοκινέζοι που τους είχε παραχωρηθεί κάποια σημαντική κυβερνητική ή αυτοδιοικητική θέση, αμειβόντουσαν μόνο με ένα μικρό ποσοστό στους μισθούς τους, σε σχέση με τους Γάλλους ομολόγους τους⁸⁶.

6.3 Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜΕΖΙΚΟΥ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΥ

6.3.1 Η Απαρχή του Εθνικισμού στην Ινδοκίνα

Η εγκατάσταση των Γάλλων στην Ινδοκίνα δεν πραγματοποιήθηκε με ομαλό τρόπο. Στην προσπάθειά τους οι Ινδοκινέζοι να απωθήσουν τους Γάλλους αποίκους πολέμησαν αυτούς χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του ανταρτοπολέμου. Ομάδες ανταρτών (guerrillas) δραστηριοποιήθηκαν στην περιοχή του Βιετνάμ με σκοπό την

ΒΙΕΤΝΑΜΕΖΟΙ ΑΝΤΑΡΤΕΣ. ΤΕΛΗ 19^{ου} ΑΙΩΝΑ

παρεμπόδιση της βίαιης αρπαγής της γης τους. Έχοντας συνειδητοποιήσει ότι οι Γάλλοι, είχαν σκοπό την αλλοίωση της εθνικής ταυτότητας του λαού, έθεσαν ως πρωταρχικό σκοπό την προσπάθεια διατήρησης της εθνικής κληρονομιάς τους ταυτόχρονα με τη διατήρηση της εδαφικών κληροδοτημάτων τους τα οποία

τελούσαν υπό καθεστώς υποχρεωτικής κυριότητας από τους αποίκους.

Οι εργασιακές αλλαγές που επιβλήθηκαν από τους Γάλλους επέφεραν αντιδράσεις κυρίως στους Βιετναμέζους χωρικούς. Ταυτόχρονα, η ανώτερη τάξη των Βιετναμέζων ηγήθηκε της προσπάθειας των ενόπλων χωρικών παράλληλα με τις όποιες προσπάθειες που διαφαίνονταν για την εδραίωση της εθνικής ταυτότητας του Βιετνάμ.

Οι ένοπλες αντιδράσεις του ντόπιου πληθυσμού αντιμετωπιζόντουσαν εν τη γενέσει τους από τους Γάλλους όπως και κάθε άλλη ριζοσπαστική σκέψη. Οι αιματηρές συγκρούσεις δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα στη γαλλική κυβέρνηση. Η θέληση για δημιουργία της εθνικής ταυτότητας του Βιετνάμ

⁸⁶ <https://studylib.net/doc/8184055>

χαλύβδωνε τα αντάρτικα τμήματα που συνέχιζαν τον αγώνα τους έναντι των Γάλλων αποικιοκρατών. Για την αντιμετώπισή τους, η κυβέρνηση της Γαλλίας παρείχε προνόμια στην ανώτερη τάξη των Βιετναμέζων με σκοπό αφενός να κερδίσει την αφοσίωσή της και αφετέρου να αμβλύνει το χάσμα μεταξύ αυτών και των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων.

6.3.2 Η Εξέλιξη του Ινδοκινεζικού Εθνικισμού

Στη συνολική προσπάθεια δημιουργίας και διατήρησης της εθνικής τους ταυτότητας, πολλοί μορφωμένοι Βιετναμέζοι αρνήθηκαν να συνεργαστούν με τους Γάλλους. Δύο από τους σημαντικότερους ακτιβιστές αυτής της αντι-γαλλικής ομάδας ήταν ο Φαν Μπόι Τσάου (Phan Boi Chau)⁸⁷ και ο Φαν Τσου Τριθ (Phan Chu Trinh)⁸⁸.

Ο Φαν Μπόι Τσάου προσπάθησε να παρακινήσει τους Βιετναμέζους να σκέφτονται, να συμπεριφέρονται και να δρουν ως αμιγώς Βιετναμέζοι μιας και μέχρι εκείνη τη στιγμή, η διοικητική μεταρρύθμιση που είχε επιβάλει το αποικιακό καθεστώς που είχε διαιρέσει το Βιετνάμ σε τρεις περιφέρειες, είχε κατατάξει τους κατοίκους αυτών των περιοχών σε Annamese, Cochinchinese και Tonkinese, απομακρύνοντάς τους από μια ενιαία και συμπαγή εθνοτική οντότητα. Ενεργώντας μεθοδικά, επεδίωξε τη δημιουργία συμμαχιών που θα του παρείχαν την απαραίτητη υποστήριξη στην προσπάθειά του να εκδιώξει βιαίως τους Γάλλους με ευρεία χρήση όπλων και να εγκαταστήσει στην περιοχή μια διάδοχη ηγεσία βασισμένη στο δημοκρατικό πολίτευμα. Από το 1904 έως το 1912, δημιούργησε τρεις διαφορετικές εθνικιστικές οργανώσεις αλλά το 1914 καταδικάστηκε σε φυλάκιση τεσσάρων ετών λόγω τρομοκρατικής δράσης. Έζησε εξόριστος στην Κίνα για τα επόμενα οχτώ χρόνια και ακολούθως σε περιορισμό κατ' οίκο, μετά τη σύλληψή του κατόπιν απαγωγής του από Γάλλους στο Βιετνάμ, μέχρι το θάνατό του το 1940.

Σε αντίθεση με τον Φαν Μπόι Τσάου που πίστευε ότι η αποχώρηση των Γάλλων αποίκων από την ινδοκινεζική χερσόνησο μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με βίαιο τρόπο, ο Φαν Τσου Τριθ, φανατικός υποστηρικτής των Γάλλων φιλοσόφων του 8ου αιώνα Μοντεσκιέ (Montesquieu) και Ρουσσώ (Rousseau), πίστευε ότι η γαλλική αποικιακή κυβέρνηση μπορούσε να παραμείνει ειρηνικά στην περιοχή μόνο

⁸⁷ Πρωτοπόρος του Βιετναμέζικου εθνικισμού τον 20ο αιώνα. Το 1903 σχημάτισε την επαναστατική οργάνωση «Μεταρρυθμιστής».

⁸⁸ Βιετναμέζος εθνικιστής στις αρχές του 20ου αιώνα. Αντιτάχθηκε στη βία ενώ πίστευε στην επίτευξη απελευθέρωσης του Βιετνάμ μέσω της εκπαίδευσης του πληθυσμού και της προσφυγής στις γαλλικές δημοκρατικές αρχές.

εφόσον μεταλλασσόταν σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα. Παρά την ήπια μορφή εθνικιστικής σκέψης, οι Γάλλοι των φυλάκισαν στο νησί Poulo Condore ως πολιτικό κρατούμενο μαζί με πολλούς άλλους εγγράμματους Βιετναμέζους.

Εξόχως σημαντική ήταν η συμβολή του συγγραφέα Νγκουέν Βαν Βιν (Nguyen Van Vinh) ο οποίος ίδρυσε στο Ανόι το 1907 ένα τυπογραφείο στο οποίο τύπωνε βιβλία, περιοδικά και φυλλάδια κάνοντας χρήση της Quoc Ngu⁸⁹. Με τον τρόπο αυτό συνέβαλε στη δημιουργία και προώθηση μιας εθνικής ταυτότητας στο Βιετνάμ μέσω της ανάδειξης της βιετναμέζικης λογοτεχνικής κουλτούρας⁹⁰ και διευκόλυνε την αποδοχή αυτής της εθνικής γλώσσας η οποία, το 1918, αντικατέστησε επισήμως την κινεζική γραφή.

6.3.3 Ο Ινδοκινεζικός Εθνικισμός Μεταξύ των Δύο Παγκοσμίων Πολέμων

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος δημιούργησε αυξημένες απαιτήσεις στη γαλλική κυβέρνηση για πόρους σε ανθρώπινο μαχόμενο δυναμικό και υλικά. Η Γαλλία στράφηκε προς τις αποικίες της για την εξεύρεση του αναγκαίου προσωπικού και των απαραίτητων εφοδίων. Έτσι, στρατολόγησε 50.000 στρατιώτες και 50.000 εργαζομένους για να υπηρετήσουν στην Ευρώπη ενώ παράλληλα αύξησε σημαντικά τους τοπικούς φόρους για να βοηθήσει στην επιδότηση της γαλλικής πολεμικής προσπάθειας.

Οι αυξημένες απαιτήσεις των Γάλλων και η πρωτοφανής αφαίμαξη σε προσωπικό και εφόδια που υπέστη ο βιετναμέζικος λαός, ενίσχυσε τον εθνικισμό στη χώρα και ισχυροποίησε την αντίσταση του πληθυσμού. Στην επαρχία Thai Nguyen του Βόρειου Βιετνάμ, Βιετναμέζοι στρατιώτες εξόπλισαν κρατούμενους και ντόπιους με σκοπό να ξεγερθούν ενάντια των γαλλικών αρχών όμως οι Γάλλοι ανέκτησαν τον έλεγχο και είτε σκότωσαν, είτε φυλάκισαν αυτούς που πολέμησαν εναντίον τους.

Οι εθνικιστικές ιδέες και τα ιδανικά του «Liberté, Égalité και Fraternité» τα οποία ενέπνευσαν τους ίδιους τους Γάλλους κατά τη διάρκεια των αγώνων τους ενάντια στην καταπίεση και την αδικία, ενέπνευσαν πολλούς πλούσιους Βιετναμέζους οι οποίοι είχαν λάβει ακαδημαϊκή εκπαίδευση στη Γαλλία. Μέχρι το 1930, δύο ριζοσπαστικά επαναστατικά κινήματα προσπάθησαν να προκαλέσουν και να αμφισβητήσουν τη γαλλική εξουσία στην περιοχή. Το VNQDD (Vietnamese

⁸⁹ Εθνική γραφή βασισμένη στη ρωμαϊκή, που αντικατέστησε την κινεζική γραφή στο Βιετνάμ.

⁹⁰ <https://studylib.net/doc/8184055>

Nationalist Party) το οποίο, μετά από την αποτυχημένη προσπάθεια το 1930 να αναλάβει την εξουσία, δεν κατάφερε να επανακτήσει τη δύναμη και την αποδοχή που είχε, και το ICP (Indochinese Communist Party), το οποίο, με ιδρυτή τον Χο Τσι Μινχ, ήταν και το πιο πετυχημένο.

Ο Χο Τσιν Μινχ στήριξε την ιδεολογία του πάνω σε δύο πυλώνες, όπως φάνηκε στην ομιλία που εξήγγειλε το σχηματισμό του ICP το 1930. Αυτή η ομιλία του αντανάκλούσε την προσήλωσή του στον κομμουνισμό ως πλαίσιο για την επίτευξη των εθνικιστικών στόχων του. Συνδύασε τον κομμουνισμό με τον εθνικισμό με αποτέλεσμα την ώσμωση των δύο ιδεολογιών, ισχυροποιώντας και μεγιστοποιώντας καθ' αυτό τον τρόπο την επιρροή του. Το ICP αύξησε σταδιακά την δύναμή του και απολάμβανε όλο και περισσότερη υποστήριξη προς το σκοπό του, δηλαδή την ανεξαρτησία ενώ ταυτόχρονα παρείχε το πλαίσιο για μια εναλλακτική λύση απέναντι στη γαλλική κυριαρχία.

Εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης τη δεκαετία του 1930, κατάρρευσε η παγκόσμια αγορά καουτσούκ και ρυζιού. Αποτέλεσμα αυτής της κρίσης ήταν ο λιμός που έπληξε το Βιετνάμ. Οι οικονομικές δυσχέρειες της Παγκόσμιας Οικονομικής Κρίσης του 1929 παρείχαν επιπλέον λόγους στην τοπική κοινωνία να υποστηρίξει τις προσπάθειες του ICP στην αντιμετώπιση των Γάλλων. Κατά τη δεκαετία του 1930, το ICP οργάνωσε διαδηλώσεις ενάντια στους χαμηλούς μισθούς, τις υψηλές τιμές στο αλάτι (βασικό συστατικό ης διατροφής αλλά και της κουλτούρας τους) καθώς και για άλλα προϊόντα που εκμεταλλεύονταν από τους Γάλλους. Οι Γάλλοι αντέδρασαν και φυλάκισαν μεγάλο αριθμό εκ των ηγετών του κόμματος με αποτέλεσμα το κόμμα να συνεχίσει μεν τις προσπάθειές του, αλλά με λιγότερο εμφανείς τρόπους.

Κατά τη διάρκεια της επόμενης δεκαετίας, η πολιτική στάση που ακολούθησε το ICP εξελίχθηκε σε μια μεγαλύτερη επιρροή του εθνικισμού και της ανεξαρτησίας και συνδέθηκε με την ελευθερία του λόγου, την ελευθερία του συνέρχεσθαι και την ελευθερία της οργάνωσης. Σύμφωνα με τον Χο Τσιν Μινχ, για να επιτευχθούν καλύτερα οι παραπάνω στόχοι θα έπρεπε να υπάρχει μια ευρεία, σταθερή, εθνική αντιπολιτευτική των Γάλλων στάση, χρησιμοποιώντας παράλληλα την κομμουνιστική πολιτική ιδεολογία. Οι ιδέες του ήταν διαφορετικές από εκείνες των συντηρητικών Ρώσων κομμουνιστών για δύο λόγους. Πρώτα, έδωσε έμφαση στην επίτευξη της εθνικής ανεξαρτησίας και όχι στην απόκτηση ισότητας για όλους τους ανθρώπους στο Βιετνάμ και δεύτερον, υποστήριξε ότι η κύρια δύναμη για την

αλλαγή που επιζητούσε ήταν οι χωρικοί και όχι οι εργάτες των μεγάλων αστικών κέντρων.⁹¹

6.4 Η ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ

6.4.1 Η Επίδραση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στη Γαλλική Ινδοκίνα

Η έναρξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου το Σεπτέμβριο του 1939 αποτέλεσε μια μοναδική ευκαιρία για να περατωθεί η γαλλική κυριαρχία στη χερσόνησο της Ινδοκίνας. Μετά την κατάληψη της Βόρειας Γαλλία το 1940 από τις ναζιστικές Γερμανικές δυνάμεις, η «καθ' όνομα» ουδέτερη κυβέρνηση του Βισύ (Vichy) που κυβερνούσε τη Νότια Γαλλία επηρεαζόταν άμεσα στη λήψη των αποφάσεών της. Με την παρούσα, εκείνη την εποχή, ανίσχυρη κυβέρνηση, η Γαλλία αδυνατούσε να ασκεί τον απαραίτητο έλεγχο στις υπερπόντιες αποικίες της με αποτέλεσμα η Ιαπωνία να επωφεληθεί της καταστάσεως και να διακόψει τη γαλλική αποικιακή κυριαρχία στην Ινδοκίνα. Η ανίσχυρη κυβέρνηση Βισύ⁹² δεν ήταν ικανή να πράξει οτιδήποτε περισσότερο από το να επιτρέψει στους Ιάπωνες να καταλάβουν σταδιακά την Ινδοκίνα, όπως και τα ιαπωνικά πολεμικά πλοία να ελλιμενίζονται στα ινδοκινεζικά λιμάνια και ακολούθως να επιτρέπουν στα ιαπωνικά στρατεύματα να κάνουν χρήση όλων των γαλλικών στρατιωτικών εγκαταστάσεων⁹³ που υπήρχαν στην περιοχή.

Οι Ιάπωνες, έχοντας την εποχή εκείνη ως εχθρό τους την Κίνα, επιθυμούσαν να διακόψουν τον ανεφοδιασμό σε πρώτες ύλες και κύρια υλικά της Κίνας από το Βιετνάμ. Για να επιτύχουν το στόχο τους εισέβαλαν στη γαλλική Ινδοκίνα έχοντας και την υποστήριξη της κυβέρνησης του Βισύ, η οποία, το 1941 συμφώνησε να επιτρέψει μια δύναμη κατοχής 35.000 ιαπωνικών στρατευμάτων να εγκατασταθούν στην Ινδοκίνα. Οι Γάλλοι παρέμειναν οι επίσημοι κυβερνήτες της Ινδοκίνας επιτρέποντας όμως στους Ιάπωνες να παίρνουν οποιουσδήποτε από τους φυσικούς πόρους της περιοχής έκριναν απαραίτητους για τη συνέχεια της πολεμικής τους προσπάθειας. Η παράδοση σύμπραξη αυτή μεταξύ Γαλλίας και

⁹¹ <https://studylib.net/doc/8184055>.

⁹² Ο όρος Κυβέρνηση του Βισύ ή Γαλλία του Βισύ αναφέρεται στη φιλογερμανική κυβέρνηση που σχηματίστηκε από τον Γάλλο στρατάρχη και ήρωα του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου Φιλίπ Πεταίν στο ελεύθερο τμήμα της Γαλλίας, νοτίως του Λίγηρα, μετά την εισβολή της Γερμανίας και τη συνθηκολόγησή της κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η οποία και διατηρήθηκε από τον Ιούλιο του 1940 μέχρι τον Αύγουστο του 1944. Έλαβε το όνομά της από την πόλη Βισύ, όπου μετέφερε την έδρα της η κυβέρνηση του καθεστώτος.

⁹³ Arthur J. Dommen, *The Indochinese*, xix.

Ιαπωνίας, μιας και η Ιαπωνία είχε ενταχθεί στον Άξονα που υποτίθεται πολεμούσε εναντίον της Γαλλίας, αύξησε την εχθρότητα του ινδοκινεζικού πληθυσμού τόσο για τη Γαλλία όσο και για την Ιαπωνία και ενθάρρυναν περαιτέρω τον βιετναμέζικο εθνικισμό. Καθ' αυτόν τον τρόπο, ενθαρρύνθηκε η υποστήριξη για το αντιστασιακό κίνημα του Χο Τσιν Μινχ, το κίνημα των Βιέτ Μιν(χ) (Viet Minh).

Τον Μάρτιο του 1945 οι Ιάπωνες εκδίωξαν τους Γάλλους αποικιοκράτες από την περιοχή και οργανώνοντας πραξικόπημα εγκατέστησαν μια νέα κυβέρνηση, την αυτοκρατορία του Βιετνάμ, με κυβερνήτη τον Μπάο Ντάι (Bảo Đại)⁹⁴. Η κίνηση αυτή είχε σκοπό να διακόψει τους αποικιακούς δεσμούς με τη Γαλλία, επιτρέποντας στο Βιετνάμ και στις άλλες δύο χώρες, το Λάος και την Καμπότζη, να διεκδικήσουν την ανεξαρτησία τους και επιπλέον να ενσωματωθούν στην ευρύτερη Ανατολική Ασία⁹⁵.

Ο Τραν Τρονγκ Κιμ (Trần Trọng Kim), αν και γαλλοτραφής, υπήρξε ο πρώτος εθνικιστής πρωθυπουργός της βραχύχρονης κυβέρνησης της Αυτοκρατορίας του Βιετνάμ. Προέβη σε ρηξικέλευθες αλλαγές καθιερώνοντας το κίνημα της ανεξαρτησίας και της εθνικής ταυτότητας του λαού του Βιετνάμ μέσω της σημαίας, του εθνικού ύμνου και της επίσημης βιετναμέζικης γλώσσας που τυποποίησε αλλά κυρίως επειδή διαχώρισε το όνομα της χώρας ως «Βιετνάμ» αντί του μέχρι τότε γεωγραφικά αόριστου όρου «Ινδοκίνα»⁹⁶.

Μετά την παράδοση της Ιαπωνίας, οι Βιέτ Μινχ άδραξαν την ευκαιρία να ανατρέψουν την εγκατεστημένη κυβέρνηση και να κερδίσουν την εσωτερική πολιτική νομιμότητα στο Βιετνάμ δημιουργώντας «ένα πλαίσιο μιας αναμφισβήτητης αποτελεσματικής ανεξάρτητης κυβέρνησης για ολόκληρη τη χώρα» και επιπλέον δημιουργώντας την αίσθηση της πολιτικής ελευθερίας και της εθνικής ένταξης⁹⁷.

Μετά το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η Γαλλία, αφού τέθηκε στο πλευρό των νικητών, στην προσπάθειά της να ανακάμψει ως μια ισχυρή διεθνής δύναμη ανάμεσα στις λοιπές, θεώρησε ότι η ποτέ άλλοτε προσοδοφόρα αποικία της ήταν ο μοχλός ανάδειξής της στο παγκόσμιο στερέωμα⁹⁸. Όμως, η πενταετής ιαπωνική μεσολάβηση στην περιοχή και οι εξελίξεις που είχαν επέλθει σε συνδυασμό με την εμφανίσιμη αδυναμία της να επαναγκαταστήσει την παρουσία

⁹⁴ Arthur J. Dommen, *The Indochinese*, xx.

⁹⁵ ο.π., σελ. 84.

⁹⁶ ο.π., σελ. 85.

⁹⁷ Charles Koburger, *The French Navy in Indochina*, xxii.

⁹⁸ Arthur J. Dommen, *The Indochinese*, σελ. 47.

της στην περιοχή, απεικόνιζαν την Γαλλία ως έναν ακόμα εισβολέα στην ανεξάρτητη χώρα του Βιετνάμ.

6.4.2 Η Μεταπολεμική Κατάσταση στην Ινδοκίνα

Το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου σηματοδότησε την απαρχή εκτεταμένων γεγονότων στην Ινδοκίνα. Όταν το φθινόπωρο του 1945, Βρετανοί και Ινδοί επιχείρησαν την εγκατάστασή τους στη Σαϊγκόν με σκοπό να επιβλέψουν τον αφοπλισμό των ιαπωνικών δυνάμεων στην περιοχή, αντιμετώπιστηκαν ως ξενιστές και ενεπλάκησαν σε διαδοχικές συγκρούσεις με τους ντόπιους εθνικιστές⁹⁹. Για να μπορέσουν οι Βρετανοί να αντιμετωπίσουν αυτές τις διαμάχες αναγκάστηκαν να δεχθούν τη βοήθεια των παραδομένων Ιαπώνων καθώς ούτε είχαν το απαραίτητο μάχιμο προσωπικό για να φέρουν σε πέρας την αποστολή τους αλλά ούτε και γνώριζαν την περιοχή και τις ιδιαιτερότητές της¹⁰⁰.

Μετά την επιστροφή των Γάλλων στη Σαϊγκόν, στην προσπάθειά τους να επαναφέρουν την πρότερη αποικιακή κατάσταση και να αναδείξουν τον χαρακτήρα τους ως άλλοτε ισχυρή παγκόσμια αποικιακή δύναμη, ανακατέλαβαν μεγάλες πόλεις και εγκατέστησαν ισχυρές δυνάμεις στην περιοχή. Παρά το περιορισμένο ανθρώπινο δυναμικό, τους συρρικνωμένους φυσικούς πόρους και με τη χρήση κυρίως αυτοσχέδιων κατασκευών, η Γαλλική Ναυτική Ταξιαρχία της Άπω Ανατολής (French Far East Naval Brigade, BMEO) εγκαταστάθηκε στην περιοχή και διεξήγαγε επιχειρήσεις επί ποταμίων οδών, με σκοπό την ανακατάληψη των πιο σημαντικών πόλεων κυρίως κατά μήκος του ποταμού Μεκόγκ (Mekong River).¹⁰¹

Τη στιγμή που σημαντικές επιχειρήσεις λάμβαναν χώρα στην περιοχή της Νότιας Ινδοκίνας, στη Βόρεια Ινδοκίνα, τα στρατεύματα του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος Kuomintang (KMT) διεξήγαγαν επιχειρήσεις εντός ινδοκινεζικού εδάφους με σκοπό τον αφοπλισμό των Ιαπώνων που είχαν εγκατασταθεί στην περιοχή προ πενταετίας.¹⁰² Πλέον, ολόκληρη η χερσόνησος της Ινδοκίνας αποτελούσε ένα θέατρο επιχειρήσεων δημιουργώντας καθ' αυτόν τον τρόπο μια χαοτική κατάσταση στην περιοχή.

Οι σημαντικές πολεμικές συγκρούσεις που διεξαγόntonουσαν στο Νότο από τα γαλλικά στρατεύματα συγκέντρωναν όλο το ενδιαφέρον των συμμετεχουσών

⁹⁹ Geraint Hughes, "A 'Post-war', : σελ. 264.

¹⁰⁰ ο.π, σελ. 269.

¹⁰¹ Charles Koberger, The French Navy in Indochina, σελ. 10.

¹⁰² ο.π, σελ. 13.

δυνάμεων και των κυβερνήσεών τους. Έτσι, η κατάσταση στον Βορρά δεν κρίθηκε ορθά από τη γαλλική κυβέρνηση και διευκόλυνε τους Βιετ Μινχ να εδραιώσουν την πολιτική τους νομιμότητα και να εντατικοποιήσουν τις επιρροές τους. Αποτέλεσμα αυτών των κινητοποιήσεων ήταν, στις 2 Σεπτεμβρίου του 1945 στο Ανόι, ο Χο Τσι Μινχ να διακηρύξει την ανεξαρτησία από τη Γαλλία, ανακοινώνοντας την ίδρυση της Δημοκρατικής Δημοκρατίας του Βιετνάμ. (Democratic Republic of Vietnam, DRV)¹⁰³, ενώ την ίδια στιγμή, τα νότια εδάφη της χερσονήσου βρισκόντουσαν υπό πλήρη γαλλική κυριαρχία.

Πλέον, η γαλλική πολεμική μηχανή βρέθηκε αντιμέτωπη «πρόσωπο με πρόσωπο» με τους Βιετ Μινχ καθώς τα βρετανικά στρατεύματα αποσύρθηκαν από το Νότο και τα μαχόμενα τμήματα του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος (ΚΜΤ) από τον Βορρά. Η διαμάχη μεταξύ τους απέκτησε χαρακτήρα ανταγωνιστικό σε μια προσπάθεια και των δύο να κερδίσουν την πολιτική και νομική νομιμοποίηση των ενεργειών και της ύπαρξής τους στην Ινδοκίνα.¹⁰⁴ Όμως, οι απλοί πολίτες της χερσονήσου, οι οποίοι αντιμετώπισαν εξ αρχής τους Γάλλους ως εισβολείς, θεωρούσαν ότι η διαμάχη αυτή που εξελίχθηκε σε πόλεμο, ήταν μια σύγκρουση μεταξύ της Δημοκρατίας του Βιετνάμ, ενός έθνους - κράτους με καθορισμένη κυριαρχία και της Γαλλίας, μιας δύναμης του Δυτικού κόσμου, εκφραστή του ποτέ άλλοτε αποικιοκρατικού κατεστημένου.

6.4.3 Η Δράση της Βιετ Μινχ

Η Βιετ Μινχ ήταν ένας συνασπισμός εθνικιστικών ομάδων που είχαν επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από την ηγεσία του Ινδοκινεζικού Κομμουνιστικού Κινήματος ICP. Σκοπός της ήταν η η απο-αποικιοποίηση του Βιετνάμ από τη ξένη κυριαρχία και η δημιουργία ενός ανεξάρτητου και αυτοκυρίαρχου κράτους. Τα μέλη της απαρτίζονταν από εθνικιστές και από κομμουνιστές. Ο Χο Τσι Μινχ που ηγήθηκε του αγώνα για την ανεξαρτησία του Βιετνάμ, χαρακτηρίστηκε από πολλούς περισσότερο ως εθνικιστής παρά ως κομμουνιστής. Συμπαραστάτες και συναγωνιστές του με έντονη δράση αλλά και στενή σχέση μαζί του ήταν ο Φαν Βαν Ντονγκ (Pham Van Dong) και ο Βο Νγκουγιέν Ζαπ (Vo Nguyen Giap).

¹⁰³ Charles Koburger, *The French Navy in Indochina*, σελ. 13.

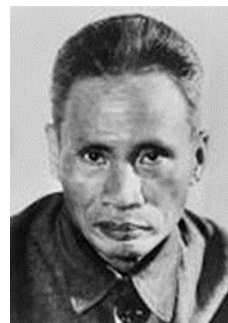
¹⁰⁴ ο.π., σελ. 14.

Ο στρατιωτικός Βο Νγκουγιέν Ζαπ οργάνωσε τη Βιετ Μινχ σε ένα στρατό 10.000 ανταρτών μαχητών. Διεξήγαγε αποτελεσματικά την τέχνη του ανταρτοπολέμου εναντίον

ΒΟ ΝΓΚΟΥΓΙΕΝ ΖΑΠ

Γάλλων και Ιαπώνων την περίοδο από το 1943 έως το 1945. Πολεμώντας στη ζούγκλα, οι μαχητές της Βιετ Μινχ επιχειρούσαν σε μικρές ομάδες,

ΦΑΝ ΒΑΝ ΝΤΟΝΓΚ

επιτιθέμενοι στο εχθρικό σύστημα επιμελητείας. Σε απάντηση των ενεργειών αυτών, τα γαλλικά στρατεύματα στην περιοχή απάντησαν με τη σύλληψη και τη θανάτωση μεγάλου αριθμού μελών της οργάνωσης αλλά και με το βομβαρδισμό γνωστών περιοχών που κατέχονταν από τη Βιετ Μινχ.

Οι ΗΠΑ, αντικρύζοντας την εχθρικότητα και τη βαναυσότητα της γαλλικής κατοχής στην περιοχή, συμπαραστάθηκαν και υποβοήθησαν την όλη προσπάθεια του ινδοκινεζικού λαού παρέχοντας πληροφορίες στη Βιετ Μινχ από προσωπικό της αμερικανικής υπηρεσίας πληροφοριών¹⁰⁵.

Ο αγωνιστικός ρόλος της Βιετ Μινχ ήταν διττός. Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έκανε προσπάθειες να αποτινάξει και να ανατρέψει τους Ιάπωνες που είχαν εγκατασταθεί στην περιοχή και αργότερα, να εμποδίσει την επιστροφή των γαλλικών αποικιοκρατικών στρατευμάτων. Εντάσσοντας τις δύο αυτές προσπάθειες στο ευρύτερο βασικό εθνικιστικό πλαίσιο, κατόρθωσε να συντονίσει με επιτυχία τη στήριξη που δέχθηκε στο εσωτερικό της χώρας αλλά και από εξωγενείς παράγοντες.

6.5 Α ΙΝΔΟΚΙΝΕΖΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

6.5.1 Η Μαζική Κινητοποίηση του Ινδοκινεζικού Λαού

Ήδη από το 1925 είχαν ξεκινήσει οι πρώτες εμφανίσεις των αντιδρώντων στην υπάρχουσα αποικιακή κατάσταση στην Ινδοκίνα. Ο Nguyen Ai Quoc, ένα από πρώτα ονόματα του Χο Τσιν Μινχ, ίδρυσε την οργάνωση Vietnamese Revolutionary Youth Association και ακολούθως δημιουργήθηκε το Vietnamese Nationalist Party (VNQDD). Και οι δύο αυτές οργανώσεις έχαιραν της αμέριστης εκτίμησης και του σεβασμού του βιετναμέζικου λαού.

¹⁰⁵ <https://studylib.net/doc/8184055>.

Οι οργανώσεις αυτές, σταδιακά άλλαξαν το χαρακτήρα των αντιδράσεών τους απέναντι στη γαλλική κυριαρχία, από θεωρητικές συζητήσεις και ευχολόγια σε μικρά μεν αλλά σημαντικά ένοπλα αντάρτικα. Χαρακτηριστικά, το 1930, στο Γ(ι)εν Μπάι (Yen Bai) της Βόρειας Ινδοκίνας σαράντα ντόπιοι στρατιώτες που υπηρετούσαν στον αποικιακό γαλλικό στρατό εξεγέρθηκαν, συνενώθηκαν με άλλους εξήντα πολίτες, μέλη του VNQDD και αιφνιδίασαν επιτιθέμενοι εναντίον είκοσι εννέα Γάλλων Αξιωματικών, σκοτώνοντας πέντε από αυτούς, καταφέροντας να υψώσουν τη σημαία του VNQDD σε ένα από τα κτίρια της διοίκησης¹⁰⁶. Οι επιτυχίες αυτών των ενεργειών κατέδειξαν τον αιφνιδιασμό των αποικιακών αρχών, οι οποίες δεν θεωρούσαν μέχρι τότε ικανές τις προαναφερόμενες οργανώσεις να οργανώσουν και να υποκινήσουν οποιαδήποτε μορφή ένοπλου αγώνα. Όμως, τρεις

ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ ΜΑΧΗΤΗ ΑΝΤΑΡΤΟΠΟΛΕΜΟΥ ΤΗΣ ΒΙΕΤ ΜΙΝΧ, ΔΕΚ 1953

μήνες μετά την ανταρσία στο Γ(ι)εν Μπάι, νέα γεγονότα στον Βορρά και συγκεκριμένα στην περιοχή Nghe-Tinh Soviet, κατέστησαν σαφές το μήνυμα των ανταρτών στη γαλλική κυβέρνηση. Η ανταρσία στο Γ(ι)εν Μπάι αποτέλεσε τη θρυαλλίδα για την οργάνωση πολλών άλλων σημαντικών αντι-γαλλικών εξεγέρσεων. Στις εξεγέρσεις αυτές συμμετείχαν ντόπιοι απ' όλα τα κοινωνικά και

μορφωτικά επίπεδα της χώρας. Χωρικοί του Βορρά, εργάτες, αγρότες, άνθρωποι του πνεύματος συντάχθηκαν εναντίον της γαλλικής αποικιακής κατοχής¹⁰⁷. Ήταν η πρώτη φορά που κομμουνιστές τέθηκαν επικεφαλής της κινητοποίησης ενός μεγάλου αριθμού ανθρώπων κατά την εξέγερση του ινδοκινεζικού λαού.

Οι μέθοδοι κινητοποίησης των μαζών που εφαρμόστηκαν από τη DRV κατά τη διάρκεια του Α΄ Ινδοκινεζικού Πολέμου, δεν βασιζόντουσαν αποκλειστικά στη Μαρξιστική - Λενινιστική ιδεολογία, αλλά ήταν ένας συνδυασμός πατριωτισμού και της ιδεολογίας του κόμματος. Αυτό συνέβαλε στη δημιουργία ενός ηρωικού

¹⁰⁶ Tobias Rettig, "French Military Policies, : σελ. 310.

¹⁰⁷ Arthur J. Dommen, The Indochinese, σελ. 40.

αισθήματος σεβασμού απέναντι σε αυτόν που ήταν ταυτόχρονα και πατριώτης εθνικιστής και κομμουνιστής¹⁰⁸. Αυτή η αντίληψη μετάλλαξε τη νοοτροπία του λαού. Η αρχική πεποίθηση για αποτίναξη του αποικιακού γαλλικού ζυγού και την υπεράσπιση της χώρας τους ενάντια των Γάλλων εισβολέων συμπληρώθηκε με την αποδοχή της ιδέας για την ανοικοδόμηση μιας κομμουνιστικής κοινωνίας.

Η ηγεσία της Βιет Μινχ, για να πετύχει τους σκοπούς της είχε αντιληφθεί ότι απαιτούνταν συναίνεση και συνεργασία όσο το δυνατόν από περισσότερους. Γνωρίζοντας ότι το μορφωτικό επίπεδο των πολύπαθων συμπατριωτών τους ήταν πολύ χαμηλό, δεν δίστασαν να χρησιμοποιήσουν προπαγανδιστικές μεθόδους που βασίστηκαν σε δύο πυλώνες επιρροής, τον φόβο και το φυλετικό μίσος. Σε πολλές περιπτώσεις υπήρξε συσχετισμός των δύο αυτών εννοιών καθώς, όπως παρατήρησε τον Ιανουάριο του 1947 ο Γάλλος στρατηγός Φιλίπ Λεκλέρ ντε Οτκλόκ (Philippe Leclerc), η εθνική ιδέα των Βιет Μινχ δημιουργήθηκε βασιζόμενη στη ξενοφοβία ή αλλιώς, όπως το ονόμαζε, στο «*μίσος του Κίτρινου για τον Λευκό*»¹⁰⁹.

Σταδιακά, ο απο-αποικιακός αγώνας, ο αγώνας για την ανεξαρτησία και αυτοκυριαρχία του έθνους, εξελίχθηκε σε ένα ρατσιστικό πόλεμο. Γνωρίζοντας ότι οι λαοί των ασιατικών χωρών και ειδικότερα της ινδοκινεζικής χερσονήσου είχαν βαθιά μέσα τους ριζωμένη την πολιτιστική τους κληρονομιά, τα ήθη, τις παραδόσεις, τα έθιμα και τη θρησκευτική τους κουλτούρα, οι ηγέτες της Βιет Μινχ στόχευσαν εκεί ώστε διαταράσσοντας την συνέχεια αυτή να δημιουργήσουν ρατσιστικά μίσση έναντι των Γάλλων. Η προπαγάνδα των Βιет Μινχ έφτασε σε ακραία φαινόμενα προκαλώντας το φόβο στον βιετναμέζικο λαό, περιγράφοντας τους Γάλλους αποικιοκράτες ακόμα και ως «*κανίβαλους*»¹¹⁰ ενώ σε άλλες περιπτώσεις παρουσιάζονταν ως βασανιστές που προσπαθούσαν να μεταμορφώσουν τους ανθρώπους σε μαύρους, μαγειρεύοντάς τους ζωντανούς μέχρι το δέρμα τους να γίνει μαύρο.¹¹¹

Προσπαθώντας να δοθεί ερμηνεία στους υπερβολικούς και μυθοπλαστικούς χαρακτηρισμούς που αποδόθηκαν στους Γάλλους, διαπιστώνεται η προσπάθεια ταύτισης αυτών με τους Ναζί στην Ευρώπη. Η γλαφυρή εξιστόρηση δήθεν γεγονότων περί «*μαγειρέματος ζωντανών ανθρώπων*» με κάποιο τρόπο ομοίαζε με

¹⁰⁸ Christopher Goscha, "A 'Total War', : σελ. 146.

¹⁰⁹ Arthur J. Dommen, The Indochinese, σελ. 179.

¹¹⁰ Shawn McHale, "Understanding the Fanatic, σελ. 100.

¹¹¹ ο.π., σελ. 100.

το Ολοκαύτωμα, μια ωμότητα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, αποδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο ότι οι ιθύνοντες πίσω από την προπαγάνδα περί φυλετικού μίσους σκόπευαν σε αυτή την προσομοίωση.¹¹² Παραδόξως, ο ινδοκινεζικός λαός, απέχοντας από οποιαδήποτε πηγή ενημέρωσης, δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει τις φρικαλεότητες που διέπραξαν οι Ναζί στην Ευρώπη, πίστευε όμως ότι αυτό που του υπαινισσόταν περί των πράξεων γενοκτονίας στη χερσόνησό τους, ήταν αληθές.

Πλέον αυτών, η επιτυχία της Βιετ Μινχ να πείσει τον λαό της Ινδοκίνας να πολεμήσει για τους σκοπούς τους βασίστηκε, τεχνηέντως, στη χρησιμοποίηση της κουλτούρας του λαού ώστε να παραχθεί και να διοχετευθεί το φυλετικό μίσος. Στη πολιτιστική παράδοση της βιετναμέζικης κουλτούρας υφίσταται η διάκριση μεταξύ του «καλού» και του «κακού» θανάτου. Ως «καλός» θεωρούνταν ο θάνατος που επέρχεται με φυσικό τρόπο ενώ ως «κακός» αυτός σε νεαρή ηλικία, ενός άκληρου άνδρα, μακριά από το σπίτι του ή ακόμα όταν το πτώμα ήταν ακρωτηριασμένο ή ελλιπές¹¹³. Όταν κάποιος είχε έναν «κακό» θάνατο, το πνεύμα του δεν θα μπορούσε να πάει στον Άλλον Κόσμο, θα τριγυρνούσε στη γη και θα παρενοχλούσε τους ζωντανούς. Καθ' αυτόν τον τρόπο, η προπαγανδιστική μηχανή της Βιετ Μινχ συγκέραζε τις φρικαλεότητες των Ναζί στην Ευρώπη και το Ολοκαύτωμα, με την παρουσία των Γάλλων στην περιοχή τους και τις φοβίες του απλού, αγράμματος πολίτη να "ψηθεί" ή να κανιβαλιστεί.

Είτε συμπτωματικά είτε λόγω της επιτυχημένης προπαγανδιστικής πολιτικής που εφαρμόστηκε, αυτές οι πεπιοθήσεις αντανάκλασαν την αντίληψη του πληθυσμού της Ινδοκίνας ότι οι Γάλλοι έφταιγαν για όλες τις κτηνωδίες που δημιουργούσαν τα «πεινασμένα φαντάσματα να περπατούν στη Γη». Αποτέλεσμα αυτής της αντίληψης ήταν η ανάφλεξη του φυλετικού μίσους για τη Γαλλία, η μαζική κινητοποίηση του λαού της Ινδοκίνας και η διαπίστωση ότι του γεγονότος η κουλτούρα χρησιμοποιήθηκε στη συμβολή των στόχων της απελευθερωτικής οργάνωσης των Ινδοκινέζων.

¹¹² Shawn McHale, "Understanding the Fanatic, σελ. 100.

¹¹³ ο.π," σελ. 118.

6.5.2 Ο «Πόλεμος του Λαού»

Όταν το 1938 ο Χο Τσι Μινχ ίδρυσε το Ινδοκινεζικό Κομμουνιστικό Κόμμα (ICP) για να αντισταθεί στη γαλλική κυριαρχία δέχθηκε σκληρές διώξεις τόσο ο ίδιος όσο και το Μαρξιστικό - Λενινιστικό πολιτικό κόμμα που ηγείτο. Σφοδρές ήταν οι

ΑΛΓΕΡΙΝΟΙ ΜΑΧΗΤΕΣ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΣΕ ΠΕΡΙΠΟΛΙΑ ΣΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Α΄ ΙΝΔΟΚΙΝΕΖΙΚΟ ΠΟΛΕΜΟ

πιέσεις που δέχονταν ακόμα και στα πιο απομακρυσμένα χωριά της υπαίθρου με αποτέλεσμα να αναγκαστεί η ηγεσία του κινήματος να κρυφτεί και να αρχίσει την εξέγερση κατά της γαλλικής αποικιοκρατίας¹¹⁴.

Η περίοδος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου που μεσολάβησε, διαφοροποίησε την

υπάρχουσα κατάσταση. Η αποχώρηση των γαλλικών αποικιακών δυνάμεων από την περιοχή και η αντικατάστασή τους από τις ιαπωνικές δυνάμεις διατάραξε τη συνέχεια της παρουσίας των Γάλλων στη χερσόνησο με αποτέλεσμα όταν επιχείρησαν την επάνοδό τους εκεί με σκοπό την επανεγκατάσταση της αποικιακής τους κυριαρχίας, να αντιμετωπιστούν περισσότερο ως εισβολείς και να δρουν ως επιτιθέμενοι παρά ως ελευθερωτές¹¹⁵. Αυτή ακριβώς η στάση έδωσε την απαραίτητη νομιμοποίηση στους Βιετ Μινχ να αντισταθούν χρησιμοποιώντας ένοπλα τμήματα κατά των Γάλλων, επικαλούμενοι την ανάγκη υπεράσπισης των εδαφών της πατρίδας τους.

Διαπραγματευτικές προσπάθειες εκτόνωσης της κρίσης πραγματοποιήθηκαν χωρίς επιτυχία με τελευταία αυτή εντός γαλλικού εδάφους όταν ενώ διεξαγόntonταν συνομιλίες κατευνασμού, τον Οκτώβριο του 1946, ταυτόχρονα οι γαλλικές ναυτικές δυνάμεις εξαπέλυαν σφοδρούς βομβαρδισμούς προσπαθώντας να καταλάβουν το Ανόι και την πόλη της Χάι Φονγκ (Haiphong). Η πράξη αυτή του ναυτικού βομβαρδισμού των πόλεων προκάλεσε βαριές απώλειες πολιτών στο Χάι Φονγκ. Ο λαός της Ινδοκίνας βρήκε σύμμαχο σχεδόν όλη την επιστημονική κοινότητα η οποία κατηγόρησε τους Γάλλους ότι είχαν «διέβη τον Ρουβίκωνα» και πλέον θεωρήθηκε

¹¹⁴ Arthur J. Dommen, *The Indochinese*, σελ. 44.

¹¹⁵ ο.π., σελ. 172.

ότι καμία ειρηνική συμφωνία δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί χωρίς αιματοχυσία¹¹⁶¹¹⁷. Η επιθετική στάση των Γάλλων, με την άφιξή τους μεταπολεμικά στη χερσόνησο, ενίσχυσε τη φιλολαϊκή και φιλοπατριωτική απήχηση που είχε η Βιετ Μινχ στον απλό λαό, εξισορροπώντας την ασθενή και υποδεέστερη θέση της σε θέματα ανθρωπίνου δυναμικού και τεχνολογίας. Η αντίστασή της στη γαλλική αποικιοκρατική πολιτική θεωρήθηκε ως αυτοάμυνα για την προστασία του λαού, κερδίζοντας έτσι σημαντική υποστήριξη από την Βιετναμέζικη κοινωνία¹¹⁸.

Σταδιακά, η δύναμη των Βιετ Μινχ αυξανόταν καθώς γινόντουσαν αποδέκτες ολοένα και περισσότερο της αποδοχής, αναγνώρισης και υποστήριξης από τον τοπικό πληθυσμό. Αυτό μετέτρεψε τη φύση του αγώνα τους από τον ανταρτοπόλεμο πριν τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο σε αυτή του ολοκληρωτικού πολέμου, μετά το πέρας αυτού. Στις βόρειες επαρχίες, η ηγεσία των Βιετ Μινχ λειτουργούσε περισσότερο ως κυβέρνηση των «απελευθερωμένων ζωνών» ενώ στην υπόλοιπη χώρα ως ένα επαναστατικό κίνημα¹¹⁹.

Οι απλοί πολίτες του Βιετνάμ αναγνώρισαν τις υπέρτατες προσπάθειες των Βιετ Μινχ για την καταπολέμηση της γαλλικής αποικιοκρατικής μηχανής, τίθοντας τον εαυτό τους αρωγό στην αυτή επιχείρηση. Χωρικοί, εργάτες και άλλοι πολίτες του μόχθου στην περιφέρεια ήταν καθημερινά μάρτυρες αυτών των ενεργειών καθώς οι περισσότερες επιχειρήσεις γινόντουσαν σε αγροτικές περιοχές. Οι Βιετ Μινχ στρατολογούσαν σαν πολιτικούς εργάτες τους απλούς πολίτες, ώστε να τους βοηθούν στη μεταφορά εφοδίων στα πεδία των μαχών. Σε πολλές περιπτώσεις, ολόκληρα χωριά χρησιμοποιήθηκαν σαν καταφύγια και χώροι περίθαλψης για τους τραυματισμένους μαχητές της Βιετ Μινχ.

Επίσης, η καθημερινή τριβή των απλών πολιτών με τους μαχητές της Βιετ Μινχ, στην πρώτη γραμμή και στο εσωτερικό μέτωπο, μετέδωσε σε αυτούς την νοοτροπία ότι ο πόλεμος αυτός γίνεται «από αυτούς, γι' αυτούς». Ήταν ένα «πόλεμος του λαού» εναντίον των ξένων εισβολέων. Η σκέψη και μόνο ότι η συμμετοχή σε αυτή τη διαδικασία γίνεται για έναν ιερό σκοπό, ενέπνευσε και οδήγησε, μέχρι το τέλος του πολέμου το 1954, το ένα πέμπτο του πληθυσμού της Δημοκρατίας του Βιετνάμ να έχει εμπλακεί αυτοβούλως με τον πόλεμο¹²⁰.

¹¹⁶ Arthur J. Dommen, *The Indochinese*, σελ. 176

¹¹⁷ Charles Koburger, *The French Navy in Indochina*, σελ. 19.

¹¹⁸ Arthur J. Dommen, *The Indochinese*, σελ. 176.

¹¹⁹ ο.π., σελ. 178.

¹²⁰ Christopher Goscha, "A 'Total War'", σελ. 157.

Μεγάλη ήταν η απήχηση της βιετναμέζικης νεολαίας στο κάλεσμα για συμμετοχή στον απελευθερωτικό αγώνα της Βιετ Μινχ. Όσο βαναυσότερη ήταν η αντίδραση των γαλλικών στρατευμάτων τόσο αναζωπυρωνόταν το μίσος εναντίον αυτών¹²¹. Ιδιαίτερα, όταν οι Γάλλοι έκαναν χρήση εμπρηστικών βομβών τύπου ναπάλμ, εξαφανίζοντας ολόκληρα χωριά και καταστρέφοντας οποιονδήποτε και οτιδήποτε βρισκόταν εντός της ακτίνας δράσης τους καθώς δεν είχαν τη δυνατότητα να διακρίνουν τον οργανωμένο βιετναμέζικο στρατό από τους αμάχους, δημιουργώντας έτσι τεράστιες απώλειες αμάχων, η αντίδραση των αμάχων χωρικών, όλων των ηλικιών, ήταν αμεσότερη.

6.5.3 Ο Ρόλος της Κίνας

Καθώς η διεθνής κοινότητα παρακολουθούσε τις δυσμενείς εξελίξεις στην χερσόνησο της Ινδοκίνας, έγιναν, σε διεθνές επίπεδο, πολλές προσπάθειες περιορισμού των συγκρούσεων. Ταυτόχρονα, η επικράτηση των κομμουνιστών στην Κίνα το 1949 και η άνοδος στην εξουσία του Μάο Τσετούνγκ οδήγησε στην κατάληψη και τον έλεγχο από αυτούς, όλων περιφερειών που συνόρευαν με την Ινδοκίνα. Αυτό αποτέλεσε ευκαιρία για την κυβέρνηση του Χο Τσι Μινχ μιας και του δόθηκε η δυνατότητα να έχει καλύτερη πρόσβαση σε εφόδια και υλικά που του διοχέτευαν τόσο η Κομμουνιστική Κίνα όσο και η Σοβιετική Ένωση.¹²² Μετά το 1950 που η Γάλλοι απώλεσαν εντελώς τον έλεγχο στην περιοχή των συνόρων με την Κίνα, η διασυννοριακή συνεργασία αυξήθηκε ακόμα περισσότερο βρίσκοντας ένθερμο υποστηρικτή τον ηγέτη της Κίνας, Μάο Τσετούνγκ (Mao Zedong)¹²³ που διακήρυττε ότι η όλη προσπάθεια υποστήριξης και ενίσχυσης του απελευθερωτικού αγώνα του Βιετνάμ εναντίον των Γάλλων στηριζόταν στην ανάγκη ασφαλείας για την ευρύτερη περιοχή της Ασίας¹²⁴. Η βοήθεια αυτή ισοδυναμούσε με παροχή οπλισμού, πυρομαχικών, λοιπών εφοδίων, ακόμα και με τη συμφωνία αποστολής στρατευμάτων των Βιετ Μινχ στην Κίνα για παροχή εξειδικευμένης στρατιωτικής εκπαίδευσης.

¹²¹ Christopher Goscha, "A 'Total War'", σελ. 157.

¹²² Arthur J. Dommen, *The Indochinese*, σελ. 199.

¹²³ Κινέζος κομμουνιστής επαναστάτης και ιδρυτής της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, στην οποία κυβέρνησε ως ο Γενικός Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας, ως Πρόεδρος της χώρας και ως Κορυφαίος Ηγέτης, συνολικά από την ίδρυση της το 1949, έως και τον θάνατό του, το 1976

¹²⁴ Charles Kraus, "A Border Region", σελ. 502.

Η εκπαίδευση που έλαβαν Βιετναμέζοι στρατιωτικοί στην Κίνα σε συνδυασμό με την αποστολή Κινέζων στρατιωτικών συμβούλων του Κινεζικού Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού (PLA) απευθείας στα πεδία των μαχών εντός βιετναμέζικου εδάφους βοήθησε στο έπακρον τα μαχόμενα βιετναμέζικα τμήματα. Η μεταλαμπάδευση γνώσεων περί της τακτικής του πολέμου και οι απευθείας συμβουλές τακτικής φύσεως στους Βιετ Μινχ, κατά τη διάρκεια των μαχών¹²⁵, δημιούργησαν ένα στρατό που μπορούσε να οργανώσει αποτελεσματικά μια μετωπική επίθεση έναντι των Γάλλων¹²⁶. Αυτή η συνεισφορά της Κίνας σηματοδότησε τις αλλαγές που υπέστη ο στρατός των Βιετ Μινχ από το 1950, μεταπίπτοντας από τη διεξαγωγή ανταρτοπολέμου σε μια οργανωμένη μονάδα με δυνατότητες διεξαγωγής μεγαλύτερης κλίμακας πολεμικών επιχειρήσεων εναντίον των γαλλικών στρατευμάτων, τα οποία είχαν ήδη την εκπαίδευση και την εμπειρία διεξαγωγής τέτοιων επιχειρήσεων λόγω της εμπλοκής τους στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.¹²⁷¹²⁸

Ο ρόλος της Κίνας στην πολεμική διαμάχη μεταξύ Βιετνάμ και Γαλλίας δεν άφησε αμέτοχες τις ΗΠΑ. Ταυτόχρονα με τη διεξαγωγή του πολέμου των ΗΠΑ στην Κορέα και υπό το φόβο εξάπλωσης του Κομμουνισμού, οι ΗΠΑ αποφάσισαν να έχουν πιο ενεργό ρόλο στη διαμάχη μεταξύ Βιετνάμ και Γαλλίας. Έτσι, όσο οι Κινέζοι αύξαναν τη βοήθειά τους στη Βιετ Μινχ, τόσο οι Αμερικάνοι ενίσχυαν τις γαλλικές αεροπορικές και ναυτικές δυνάμεις ¹²⁹ με πολεμοφόδια και τεχνογνωσία, σε μια προσπάθειά τους παρεμπόδισης. Μετά το 1950, η ενίσχυση σε πολεμικό υλικό των γαλλικών στρατευμάτων από τις ΗΠΑ και η παροχή τεχνογνωσίας και εφοδίων προηγμένων για την εποχή τεχνολογιών, σε συνδυασμό με τη μαζική χορήγηση καταστροφικών οπλικών συστημάτων στους Βιετναμέζους από την Κίνα και τη Σοβιετική Ένωση, κλιμάκωσε τον πόλεμο στην Ινδοκίνα σε ένα υψηλότερο επίπεδο ολοκληρωτικής διαμάχης, επιπλέον της ιδεολογίας, της ταυτότητας και της κινητοποίησης των μαζών.

¹²⁵ Arthur J. Dommen, *The Indochinese*, σελ. 200.

¹²⁶ Christopher Goscha, "A 'Total War'", σελ. 140.

¹²⁷ Laura Calkins, *China and the First*, σελ. 49.

¹²⁸ Christopher Goscha, "A 'Total War'", σελ. 140.

¹²⁹ Charles Koburger, *The French Navy in Indochina*, σελ. 77.

6.6 Η ΗΤΤΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

6.6.1 Η Μάχη στο Dien Bien Phu

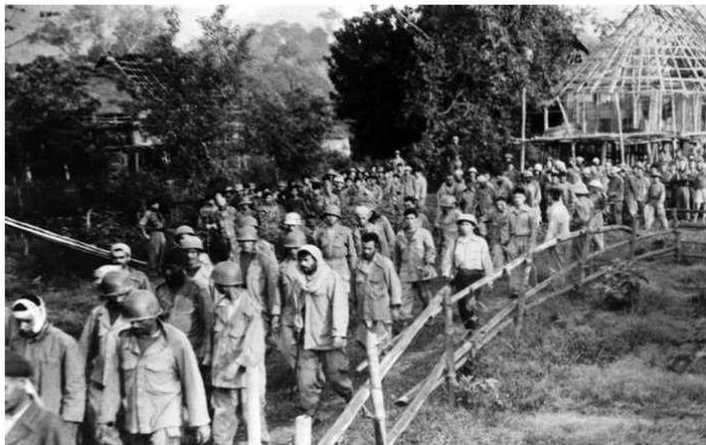
Για να αντιμετωπίσει τη σθεναρή αντίσταση των βιετναμέζικων στρατευμάτων στην Ινδοκίνα και να τερματιστεί όσο το δυνατό συντομότερα ο πόλεμος, η γαλλική κυβέρνηση αποφάσισε το 1953 να αποστείλει τον Στρατηγό Χενρί Ναβάρ (Henri Navarre) στην περιοχή, τοποθετώντας τον διοικητή των γαλλικών στρατιωτικών δυνάμεων στην Ινδοκίνα. Ο Στρατηγός Ναβάρ είχε αντίπαλό του τον Στρατηγό Βο Νγκουγιέν Ζαπ ο οποίος ηγείτο των στρατευμάτων των Βιετ Μινχ. Αναζητώντας τρόπους εξουδετέρωσης των βιετναμέζικων στρατευμάτων, ο Ναβάρ συνέλαβε το σχέδιο όπως ενθαρρύνει τον αντίπαλό του να εμπλακεί σε μια ανοικτού τύπου μάχη με τα γαλλικά στρατεύματα, ευελπιστώντας πως η υπεροχή αυτών σε εξοπλισμό και οργάνωση θα λειτουργούσε καταλυτικά υπέρ αυτού. Κατά την κατάρτιση του σχεδίου δράσης, επιλέχθηκε ως καταλληλότερη τοποθεσία εμπλοκής η περιοχή στο Ντιέν Μπιέν Φου (Dien Bien Phu), μια πόλη που βρίσκεται στον κύριο άξονα εφοδιασμού μεταξύ του Βιετνάμ και του Λάος. Έχοντας την πεποίθηση ότι ο Στρατηγός Ζαπ θα επιχειρούσε οπωσδήποτε να προστατεύσει την πρόσβαση των Βιετ Μινχ στα αποθέματα εφοδίων που διατηρούσε στην περιοχή, ενίσχυσε τα ήδη υπάρχοντα εκεί γαλλικά στρατεύματα ώστε να εξασφαλίσει μια σίγουρη νίκη αποδυναμώνοντας σοβαρά τους Βιετ Μινχ.

Ο Στρατηγός Ζαπ, έχοντας διαφορετική αντίληψη της κατάστασης, ήταν πεπεισμένος πως μια επιτυχημένη επικράτηση των στρατευμάτων του στο Ντιέν Μπιέν Φου θα τον οδηγούσε σε μια μεγάλη και ένδοξη νίκη εναντίον των γαλλικών στρατευμάτων στην Ινδοκίνα. Πιστεύοντας ότι καταλύτης στην επιτυχία ήταν η οργανωμένη και πλήρης διαδικασία της επιμελητεία, συγκρότησε και οργάνωσε υποδειγματικά 20.000 χωρικούς ώστε να υποστηρίζουν συνεχώς τα μαχόμενα τμήματα στη βάση τους που απείχε ακόμα και 120 χιλιόμετρα μακριά από τα σημεία συγκέντρωσης των εφοδίων. Οι απλοί χωρικοί, κατάφεραν να υποστηρίζουν αδιάλειπτα του μαχητές της Βιετ Μινχ κινούμενοι άλλοτε πεζή, άλλοτε με ποδήλατα, ακόμα και με τη χρήση βοΐδαμαξών, μεταφέροντας προμήθειες μέσα από τη ζούγκλα.

Ακολούθως, ο Στρατηγός Ζαπ μετακίνησε στρατεύματα στην περιοχή εμπλοκής και μέχρι τον Ιανουάριο του 1954, περίπου 40.000 στρατιώτες Βιετ Μινχ με 200 πυροβόλα μεγάλου διαμετρήματος να έχουν μεταφερθεί και τοποθετηθεί στα

βουνά περιμετρικά της κοιλάδας του Ντιέν Μπιέν Φου, εντός της οποίας στρατοπέδευαν 15.000 Γάλλοι στρατιώτες.

Στα μέσα Μαρτίου 1954 οι Βιετ Μινχ ξεκίνησαν να βάλουν με πυρά πυροβολικού τα μετόπισθεν των γαλλικών δυνάμεων, προκαλώντας σοβαρές ζημιές στο διάδρομο του αεροδρομίου που ήταν ο μοναδικός τρόπος σύνδεσης των μαχόμενων γαλλικών τμημάτων με τη βάση ανεφοδιασμού τους στο Ανόι. Ταυτόχρονα, βιετναμέζικα στρατεύματα άρχισαν να σκάβουν υπόγειες σήραγγες

ΓΑΛΛΟΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΙ ΜΕΤΑ ΤΗ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΝΤΙΕΝ ΜΠΙΕΝ ΦΟΥ

ώστε να πλησιάσουν απαρατήρητα τις γαλλικές οχυρωματικές θέσεις. Οι συνεχείς βομβαρδισμοί επί δύο εβδομάδες εξασθένησαν τα γαλλικά στρατεύματα στην περιοχή. Η δυσχερής θέση στην οποία βρέθηκαν τα γαλλικά μαχόμενα τμήματα επιδεινώθηκε λόγω του καιρού,

όπου η συνεχής ομίχλη και το λασπώδες έδαφος αφενός δεν επέτρεπαν τον ανεφοδιασμό τους από αέρος, αφετέρου δεν τους επέτρεπαν τη διακομιδή των τραυματιών τους σε υγειονομικούς σταθμούς. Την 1^η Μαΐου 1954, οι δυνάμεις των Βιετ Μινχ εξαπέλυσαν μια μαζική επίθεση σε όλες τις μέχρι τότε υπό γαλλική κατοχή περιοχές. Έτσι, μέχρι τις 7 Μαΐου 1954, οι Βιετ Μινχ είχαν επιτύχει να αποκτήσουν τον έλεγχο του Ντιέν Μπιέν Φου με επακόλουθη την εξάλειψη της παρουσίας των Γάλλων στην Ινδοκινεζική χερσόνησο.

Η αποφασιστική μάχη του Ντιέν Μπιέν Φου το Μάιο του 1954 αποδείχτηκε ως η καταστροφικότερη μάχη μεταξύ των δύο πλευρών, όπου οι μεν Γάλλοι προέβησαν σε ανηλεούς βομβαρδισμούς καθώς και σε ανάπτυξη αερομεταφερόμενων στρατευμάτων, οι δε Βιετ Μινχ κάνοντας ευρεία χρήση βαρέος κινεζικού πυροβολικού και αντιαεροπορικών όπλων ανάγκασαν στο τέλος σε παράδοση τους Γάλλους¹³⁰, οι οποίοι, δια του τυπικά εκπροσώπου τους, Στρατηγού Ναβάρ, φάνηκε να μην λαμβάνουν σοβαρά υπόψη την αποφασιστικότητα και επινοητικότητα των στρατευμάτων των Βιετ Μινχ.

¹³⁰ <https://studylib.net/doc/8184055>.

6.6.2 Η Διάσκεψη της Γενεύης (1954)

Στις 26 Απριλίου 1954, αντιπρόσωποι των ΗΠΑ, της Σοβιετικής Ένωσης και της Γαλλίας συναντήθηκαν στη Γενεύη της Ελβετίας με πρωταρχικό σκοπό την εξεύρεση λύσεων στα προκύπτοντα προβλήματα του πολέμου που διεξαγόταν στην Κορέα από το 1950 μέχρι το 1953. Δύο εβδομάδες αργότερα, κατά την εξέλιξη των συζητήσεων, τέθηκε επί τάπητος το θέμα της Ινδοκίνας. Από τις 8 Μαΐου όπου ξεκίνησαν οι διαβουλεύσεις, μετά από σειρά διαπραγματεύσεων κατέληξαν σε ένα κείμενο γνωστό ως «Οι Συμφωνίες της Γενεύης».

Υπό τους όρους της Συμφωνίας της Γενεύης, η Γαλλία υποχρεώθηκε να

Η ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ

χορηγήσει πλήρη ανεξαρτησία στο Βιετνάμ, την Καμπότζη και το Λάος, να υπάρξει μια προσωρινή διαίρεση του Βιετνάμ σε δύο τομείς κατά μήκος του 17^{ου} παράλληλου, ο οποίος καθιερώθηκε ως μια αποστρατικοποιημένη ζώνη μεταξύ του κομμουνιστικού Βορείου Βιετνάμ και του

φιλοδυτικού Νοτίου Βιετνάμ, ενώ αποφασίστηκε ταυτόχρονα η απαγόρευση εγκατάστασης οποιασδήποτε ξένης βάση οπουδήποτε στην Ινδοκίνα. Σύμφωνα με τη Συμφωνία, οι πολίτες του Βιετνάμ έπρεπε να αποφασίσουν σε διάστημα 300 ημερών αν θα παρέμειναν στο Βόρειο τμήμα του Βιετνάμ ή στο Νότιο τομέα αυτού, ενώ προγραμματίστηκε για τον Ιούλιο του 1956 η διεξαγωγή ελεύθερων δημοκρατικών εκλογών ώστε να εκλεγεί από τη βάση μια δημοκρατική κυβέρνηση που θα εκπροσωπούσε ένα ενωμένο Βιετνάμ. Καθορίστηκε επίσης ότι μια Διεθνής Ελεγκτική Επιτροπή θα επέβλεπε την όλη εκλογική διαδικασία ώστε να εξασφαλιστεί το αδιάβλητο της εκλογικής διαδικασίας.

Στο βόρειο τμήμα, γνωστό ως Λαϊκή Δημοκρατία του Βιετνάμ, επικεφαλής τέθηκε ο Χο Τσι Μινχ, ενώ στο Νότιο τομέα, η κυβέρνηση της Δημοκρατίας του Βιετνάμ εξακολουθούσε να καθοδηγείται από τον τοποθετημένο από τη γαλλική κυβέρνηση αυτοκράτορα Μπάο Ντάι. Το 1955, ο Πρωθυπουργός Νγκο Ντιν Ντιέμ

(Ngo Dinh Diem) ένας ένθερμος εθνικιστής που υποστηριζόταν από την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών, ανέλαβε την Προεδρία.

6.7 ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η άφιξη των γαλλικών ναυτικών δυνάμεων τον Νοέμβριο του 1946 στην πόλη Χάι Φόνγκ (Haiphong), ουσιαστικά σηματοδότησε την έναρξη του Γάλλο-Βιετναμέζικου πολέμου. Οι γαλλικές στρατιωτικές δυνάμεις έπρεπε να αντιμετωπίσουν τους βιετναμέζους αντάρτες που πολεμούσαν για την ανεξαρτησία και αυτοδιάθεση του Βορείου Βιετνάμ. Ο εννεαετής πόλεμος στον οποίο ενεπλάκησαν κόστισε στη Γαλλική Δημοκρατία τη ζωή 70.000 υπηκόων αυτής, βάζοντας την Τέταρτη Γαλλική Δημοκρατία σε ένα καθεστώς συνεχιζόμενης κρίσης. Η μακροχρόνια αυτή συμπλοκή αλλά κυρίως το αποτέλεσμα αυτής φανέρωσε την τρωτότητα και την ανεπάρκεια της ποτέ άλλοτε Γαλλικής Αυτοκρατορίας¹³¹.

Ο γαλλικός στρατός παρά τη μεγάλη ισχύ πυρός που είχε, σαφώς υπερέχουσα από αυτή των Βιέτ Μινχ, ενεπλάκη γρήγορα και παρά τη θέλησή του, σε έναν πόλεμο φθοράς με τις αντάρτικες μονάδες των βιετναμέζων. Αυτό που αποκαλύφθηκε ήταν ότι ενώ μπορούσε να διεξάγει μάχες σύμφωνα με τις μέχρι τότε γνωστές τακτικές του πολέμου, δεν είχε καμία εμπειρία και δεν γνώριζε πώς να διεξάγει ανταρτοπόλεμο σε συνδυασμό με την εμφάνιση μιας νέας τακτικής πολέμου που περιλάμβανε τη συμμετοχή στις συγκρούσεις και του άμαχου πληθυσμού. Ο τοπικός άμαχος πληθυσμός συμμετείχε ενεργά στον πόλεμο, τόσο στα αστικά κέντρα, όσο και στην ύπαιθρο. Πολύ γρήγορα, τα υψηλόβαθμα στελέχη του γαλλικού στρατού έβλεπαν τις απώλειες των μονάδων τους να πολλαπλασιάζονται με γεωμετρική πρόοδο, λόγω και του διάσπαρτου καταμερισμού των λιγοστών στρατευμάτων τους σε όλο το Βιετνάμ, μια κατάσταση που δημιουργούσε πολλούς προβληματισμούς στην κυβέρνηση του Παρισίου.

Οι απώλειες των Γάλλων στο Ντιέν Μπιέν Φου, στην ουσία έφεραν στο προσκήνιο την παρακμή των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων την περίοδο εκείνη. Ουσιαστικά, φανέρωσαν την αδυναμία του γαλλικού στρατού να εξακολουθεί να στηρίζει με την παρουσία του την πρωτοκαθεδρία και τη στρατιωτική υπεροχή της Γαλλίας στο διεθνές περιβάλλον. Η ήττα αυτή σηματοδότησε τη συνειδητοποίηση από τη γαλλική πολιτική ηγεσία της αναγκαιότητας όπως, μελλοντικά, δοθεί

¹³¹ Peters James Schmitt 2011: σελ. 248-249.

μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική έμφαση στην υποσαχάρια περιοχή της Αφρικής και των χωρών που βρίσκονται στην τροχιά επιρροής της, όπως η Αλγερία¹³². Η ήττα στο Ντιέν Μπιέν Φου ήταν εξίσου καταλυτική τόσο για το γαλλικό γόητρο, όσο και για τη θέληση του εκλογικού σώματος στη μητρόπολη, εσωτερικά να νομιμοποιεί τη συνέχιση του πολέμου¹³³.

Παρά το γεγονός ότι οι Συμφωνίες της Γενεύης επισήμως αναγνώρισαν την ήττα της Γαλλίας στην Ινδοκίνα, καμία πλευρά δεν ικανοποιήθηκε με το αποτέλεσμα. Ο Χο Τσι Μινχ και η κυβέρνησή του δεν αποδέχθηκαν το ενωμένο Βιετνάμ, όπως τους καθοριζόταν, παρά την αρχική φύση του αγώνα τους. Από την άλλη, οι «κομμουνιστικοφοβικές» Ηνωμένες Πολιτείες και η φιλοαμερικανική κυβέρνηση του Νοτίου Βιετνάμ αρνήθηκαν να υπογράψουν τις παραπάνω Συμφωνίες διότι δεν ήταν πρόθυμοι να επιτρέψουν μια εκλογή που μπορούσε να οδηγήσει σε ένα κομμουνιστικό Βιετνάμ. Έτσι, στην ουσία οι Συμφωνίες της Γενεύης, δεν έδωσαν μόνιμη λύση στην περιοχή αλλά δημιούργησαν μια προσωρινή παύση σε αυτό που τελικά προέκυψε να είναι ένας μακροχρόνιος αγώνας για τον έλεγχο του Βιετνάμ.

Η αμερικανική κυβέρνηση του Προέδρου Χάρι Τρούμαν (Harry S. Truman) πρόσφερε μέχρι το 1952, στη γαλλική κυβέρνηση, οικονομική και στρατιωτική βοήθεια σε τέτοιο βαθμό που καλύφθηκε το ένα τρίτο των γαλλικών στρατιωτικών δαπανών στην Ινδοκίνα.¹³⁴ Σκοπός του Προέδρου Τρούμαν ήταν αφενός η ανακοπή της «κομμουνιστικής απειλής» και αφετέρου, διότι αναζητούσε έναν ισχυρό σύμμαχο, τη Γαλλία, στα σχέδιά του για σύσταση της Ατλαντικής Συμμαχίας. Ο διάδοχος του Χάρι Τρούμαν στην Προεδρία των Ηνωμένων Πολιτειών, Ντουάιτ Αϊζενχάουερ (Dwight David "Ike" Eisenhower) είχε διαφορετική αντιμετώπιση του θέματος στη χερσόνησο της Ινδοκίνας. Εξ αρχής, δεν ήθελε να απομπλέξει τις ΗΠΑ από την περιοχή φοβούμενος την ανεξέλεγκτη επικράτηση του κομμουνισμού στο Βιετνάμ θεωρώντας τον ως απειλή της δημοκρατίας και του καπιταλισμού. Έκανε μάλιστα λόγο για τη δημιουργία του φαινομένου «ντόμινο», με το οποίο περιέγραφε την αλληπάλληλη δημιουργία κομμουνιστικών κρατών προσπαθώντας έτσι να προκαλέσει διεθνή ανησυχία, με σκοπό να στρέψει το πολιτικό ενδιαφέρον στη νοτιοανατολική Ασία και τον Χο Τσι Μινχ, ειδικότερα. Σύμφωνα με τη θεωρία του «ντόμινο», υπήρχε ανησυχία στο γεγονός ότι η «πτώση» μιας χώρας στον

¹³² Peters James Schmitt 2011, σελ. 299.

¹³³ John Morris Roberts 2002: σελ. 635.

¹³⁴ Henry Alfred Kissinger 1995: σελ. 697-699.

κομμουνισμό θα συμπαρέσυρε και την «πτώση» στον κομμουνισμό των γειτνιαζουσών αυτής χωρών. Από την άλλη, δεν ήθελε να προσφύγει σε στρατιωτικά αντίποινα εναντίον της Κίνας παίρνοντας το ρίσκο να εμπλακεί σε έναν παρατεταμένο πόλεμο στην Νοτιοανατολική Ασία. Προς τούτο, βασιζόμενος στην αντιαποικιακή παράδοση της χώρας του, πίεσε το 1954 την Γαλλία¹³⁵ να αποσύρει τελικά τις δυνάμεις της και από τα τρία κράτη της Ινδοκίνας¹³⁶.

Κατά τη διάρκεια του Α΄ Ινδοκινεζικού Πολέμου, τα κομμουνιστικά καθεστώτα της Κίνας και της Σοβιετικής Ένωσης υποστήριξαν τον αγώνα της Βιέτ Μινχ. Έτσι, ο αγώνας του Βιετνάμ για την απο-αποικιοποίησή του και την αυτοκυριαρχία του έγινε στην πράξη μέρος της κύριας εθνοτικής διαμάχης της εποχής, γνωστής ως Ψυχρός Πόλεμος. Στις δεκαετίες που ακολούθησαν, οι χώρες της Ινδοκίνας ήρθαν αντιμέτωπες με μια νέα συμπλοκή που διεξήχθη στα εδάφη τους από τις δύο υπερδυνάμεις της εποχής, τις ΗΠΑ και τη Σοβιετική Ένωση. Αυτή η διαμάχη που ενεπλάκησαν οι λαοί τους έμεινε γνωστή στην ιστορία ως ο Πόλεμος του Βιετνάμ ή πιο σωστά, ο Β΄ Ινδοκινεζικός Πόλεμος. Αποτέλεσμα του πολέμου ήταν οι τεράστιες απώλειες σε ανθρώπινο δυναμικό, οι ωμές αγριότητες, η εκτεταμένη καταστροφή περιουσιών, η μόλυνση των αγροτικών γαιών και η δημιουργία ενός τεράστιου προσφυγικού κύματος.

Η ταπεινωτική ήττα της Γαλλίας Α΄ Ινδοκινεζικό Πόλεμο είχε ως αποτέλεσμα την τεράστια φθορά στην ισχύ της ως έθνος, μιας και η Γαλλία δεν κατάφερε να αποκαταστήσει το κύρος της ως υπερδύναμη. Παρά το γεγονός ότι οι Βιέτ Μινχ είχαν 8.000 νεκρούς και 12.000 τραυματίες, κέρδισαν σημαντική διαπραγματευτική ισχύ στη διάσκεψη της Γενεύης, στην οποία επρόκειτο να συζητηθεί το θέμα της Ινδοκίνας, αν και η νίκη των κομμουνιστικών δυνάμεων της χώρας δύσκολα μπορούσε να αναγνωριστεί σε έναν Ψυχροπολεμικό κόσμο.¹³⁷ Η αποχώρηση των ηττημένων Γάλλων από τη χερσόνησο της Ινδοκίνας συνοδεύτηκε από την οικονομική καταστροφή της χώρας και τον πολιτικό διχασμό εντός των κυβερνητικών κύκλων αυτής. Ο ηττημένος και ταπεινωμένος γαλλικός στρατός αποχώρησε από την περιοχή κυοφορώντας ήδη στους κόλπους του τους πρώτους ακραίους πολέμιους της απο-αποικιακής πολιτικής.¹³⁸

¹³⁵ Συμφωνίες της Γενεύης - Ιούλιος 1954.

¹³⁶ Henry Alfred Kissinger 1995: σελ. 704-709.

¹³⁷ <https://studylib.net/doc/8184055>

¹³⁸ Φλιτούρης Λάμπρος, Αποικιακές Αυτοκρατορίες, σελ. 306.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι, κατά τον 20^ο αιώνα, έδρασαν καταλυτικά στην εξελικτική πορεία των τέως κυρίαρχων αποικιακών δυνάμεων, της Αγγλίας και της Γαλλίας. Οι δύο αυτές χώρες εξήλθαν καταρρακωμένες οικονομικά, στρατιωτικά, ιδεολογικά από αυτούς, με κυριότερη όμως απώλεια αυτή της ισχύος και της επιρροής τους στις πρώην αποικίες τους. Έπρεπε να αντιμετωπίσουν τη δυναμική παρουσία των αντι-αποικιακών κινημάτων που, ανά την υφήλιο, άδραξαν την ευκαιρία να κάνουν πιο αισθητή την παρουσία τους, προτάσσοντας τις απαιτήσεις τους για ανεξαρτησία και αυτοκυριαρχία των χωρών τους. Η δημιουργία νέων κρατών που προέκυπταν ως απότοκος της απο-αποικιακής διαδικασίας, προσέκλυσε το δίπολο ΗΠΑ και Σοβιετική Ένωση. Στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου, οι χώρες αυτές επεδίωξαν να τοποθετήσουν εντός της σφαίρας επιρροής τους όσο το δυνατόν περισσότερα νεοεμφανιζόμενα κράτη. Αυτά, με τη σειρά τους καλούνταν, άμεσα ή έμμεσα, να επιλέξουν στρατόπεδο.

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος σήμανε το τέλος της ιμπεριαλιστικής πολιτικής επέκτασης των αποικιακών ζωνών και του αποικιακού ανταγωνισμού. Οι θηριωδίες των Ναζί και η πολιτική των φυλετικών διακρίσεων δεν μπορούσαν παρά να κατακρημνίσουν τις όποιες φαντασιώσεις του παρελθόντος περί της ανωτερότητας του ευρωπαϊκού πολιτισμού έναντι των υπολοίπων. Επίσης, η μειωμένη πλέον επιρροή των κλασικών ευρωπαϊκών αποικιοκρατικών αυτοκρατοριών με την ταυτόχρονη ανάδειξη των ΗΠΑ και της Σοβιετικής Ένωσης σε παγκόσμιες δυνάμεις διευκόλυνε την ανεξαρτητοποίηση των αποικιών.

Η στάση των δύο μεταπολεμικών υπερδυνάμεων, ΗΠΑ και Σοβιετικής Ένωσης απέναντι στο φαινόμενο της αποικιοκρατίας ήταν κοινή. Παρά τη διαφορετική πολιτική ιδεολογία των δύο αυτών κρατών, αντιμετώπισαν με τον ίδιο τρόπο, για διαφορετικούς λόγους η κάθε μια, την όλη αποικιακή αντίληψη. Κοινός παρονομαστής και των δύο χωρών ήταν τα γεωστρατηγικά τους συμφέροντα. Ενίοτε, λάμβαναν υπόψη τα συμφέροντα των ευρωπαϊών συμμάχων τους κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, κυρίως οι Αμερικάνοι, ενώ οι Σοβιετικοί παρουσιαζόντουσαν πολλές φορές πιο ένθερμοι υποστηρικτές της από-αποικιοποίησης καταφέροντας να ενισχύσουν τις θέσεις τους σε διάφορες περιοχές του κόσμου.

Παρά την αντιαποικιακή ρητορική των ΗΠΑ, η Αμερική, στην ουσία, δεν είχε απορρίψει τη συμμετοχή της, για οικονομικούς κυρίως λόγους, στον αποικιακό

ανταγωνισμό. Εξερχόμενες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και βρισκόμενες στη θέση της κύριας υπερδύναμης, θώρησαν την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ασίας ως ζώνη αμερικανικών συμφερόντων που μπορούσε να παρέχει στο αμερικανικό κεφάλαιο μοναδική ικανότητα να δραστηριοποιηθεί. Όμως, η επιστροφή εκεί των παλαιών Ευρωπαϊών αποικιοκρατών θα λειτουργούσε ως τροχοπέδη στις επιδιώξεις της κυβέρνησης της Ουάσιγκτον. Ο τρόπος προσέγγισης των διαδοχικών κυβερνήσεων των ΗΠΑ στο όλο θέμα της αποικιοκρατίας διέφερε. Κατά τη διάρκεια του πολέμου, ο Πρόεδρος Ρούσβελτ τάχθηκε υπέρ της απο-αποικιοποίησης με σκοπό αποτρέψει τη σύμπραξη των αντιαποικιακών κινημάτων με τον Άξονα. Αργότερα, ο Πρόεδρος Τρούμαν, επιζητώντας της υποστήριξη της Γαλλίας στη σύσταση της Ατλαντικής Συμμαχίας και επιδιώκοντας την ανάσχεση της κομμουνιστικής απειλής, υποστήριξε τις προσπάθειες της Γαλλίας, σε αντίθεση με τον Πρόεδρο Αϊζενχάουερ που χρησιμοποίησε τη ρητορική της απο-αποικιοποίησης με γνώμονα πρωτίστως τα γεωστρατηγικά συμφέροντα της χώρας του μιας και αναζητούσε συμμάχους για να αντιμετωπίσει την κομμουνιστική απειλή. Η αντικομμουνιστική υστερία που επικρατούσε στην αμερικανική κοινωνία και η αποχώρηση των Γάλλων από τη χερσόνησο της Ινδοκίνας οδήγησε, εν τέλει, την Αμερική στο να εμπλακεί σε έναν αιματηρό και δαπανηρό αγώνα για τον έλεγχο της περιοχής.

Η Σοβιετική Ένωση κράτησε μια περισσότερη ξεκάθαρη στάση απέναντι στο φαινόμενο της αποικιοποίησης και αυτό της από-αποικιοποίησης. Καθοδηγούμενη από το ιδεολογικό υπόβαθρο του κομμουνισμού που απείχε παρασάγγας από τον ιμπεριαλισμό, η κυβερνήσεις της Μόσχας επεδίωξαν να βελτιώσουν τη θέση της χώρας τους στην περιοχή της Ασίας, όπου μέσω της άποψής τους για την από-αποικιοποίηση, ήθελαν να αποκτήσουν καλύτερη πρόσβαση στα ηπειρωτικά εδάφη της ηπείρου μια και οι θαλάσσιοι δίαυλοι του Ειρηνικού ωκεανού ελέγχονταν από τις ΗΠΑ. Στην Ινδοκίνα στήριξε σε διπλωματικό επίπεδο τις προσπάθειες του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος αλλά η πολιτικοστρατιωτική υποστήριξή της ήταν πολύ προσεκτική διότι δεν επιθυμούσε να εγείρει αντιπαραθέσεις με τη Δύση. Εξαίρεση αποτέλεσε η Κορέα όπου η εμπλοκή της Σοβιετικής Ένωσης ήταν πιο άμεση. Στη Μέση Ανατολή η Σοβιετική Ένωση παρείχε διπλωματική υποστήριξη στα αραβικά εθνικιστικά κινήματα αλλά δεν ενεπλάκη περισσότερο καθώς τα δυτικά συμφέροντα στην περιοχή ήταν πολύ ισχυρά. Στη Βόρεια και Βορειοδυτική περιοχή της Αφρικής και συγκεκριμένα στην περιοχή Μαγκρέμπ (Τυνησία, Αλγερία, Μαρόκο)

όπου τελούσαν υπό γαλλική κατοχή, το Κρεμλίνο στήριξε τα κινήματα αυτοδιάθεσης αλλά με τέτοιο τρόπο ώστε να μην έρθει σε ρήξη με το Παρίσι. Η μοναδική, ίσως, περίπτωση που τα σοβιετικά συμφέροντα ταυτίστηκαν με αυτά των Αμερικάνων εμφανίζεται το 1956 και συγκεκριμένα κατά τη διάρκεια της κρίσης στην Αίγυπτο όπου ΗΠΑ και ΕΣΣΔ προέβησαν σε μια άτυπη συνεργασία μεταξύ τους.

Η απο-αποικιοκρατική τάση που χαρακτήρισε την περίοδο μετά το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου επηρέασε σημαντικά τις άλλοτε κραταιές αποικιακές δυνάμεις, Βρετανία και Γαλλία. Η βρετανική Αυτοκρατορία, παραχωρώντας την ανεξαρτησία της σημαντικότερης των αποικιών της, Ινδίας, του «Διαμαντιού του Στέμματος», σηματοδότησε την απαρχή του τέλους της αποικιοκρατίας. Σοβαρός παράγοντας που επηρέασε σε σημαντικό βαθμό αυτή την απόφαση ήταν η αδυναμία του Λονδίνου να εξακολουθεί να διοικεί μεταπολεμικά την Ινδία, μια τεράστια περιοχή με εξίσου μεγάλο αριθμό πολιτών, που αν και ήταν θρησκευτικά διχασμένοι, φάνηκαν έτοιμοι να διεκδικήσουν την ελευθερία και την ανεξαρτησία τους. Συνάμα, η νέα κυβέρνηση των Εργατικών στο Λονδίνο έστρεψε το κέντρο βάρους της πολιτικής της στο εσωτερικό της χώρας, εστιάζοντας στο κοινωνικό πρόγραμμα για την ανοικοδόμηση της χώρας και ανασυγκρότησης του ταλαιπωρημένου από τον πόλεμο βρετανικού λαού. Όμως, η πρότερη αποικιακή πολιτική που εφάρμοσε η Μεγάλη Βρετανία στην Ινδία, αυτή του δόγματος «*διαίρει τις εθνότητες και βασιλεύε*» δημιούργησε σοβαρά προβλήματα κατά τη διαδικασία της απο-αποικιοποίησης. Αποτέλεσμα αυτής της διοικητικής απόφασης του παρελθόντος ήταν να μην υπάρξει ειρηνική μετάπτωση από την αποικιακή κατάσταση σε αυτή της αυτοκυριαρχίας, παρά την επιθυμία και των εντολών που είχε λάβει ο τελευταίος Αντιβασιλέας των Ινδιών λόρδος Λούις Μαουντμπάπτεν (Louis Francis Albert Victor Nicholas Mountbatten) και των προσπαθειών του Γκάντι για ειρηνική αποχώρηση.

Η όλη διαδικασία για την απο-αποικιοποίηση της περιοχής στιγματίστηκε από τον ανταγωνισμό μεταξύ μουσουλμάνων και ινδουιστών. Αυτός ο θρησκευτικός ανταγωνισμός οδήγησε στη σφαγή χιλιάδων ανθρώπων και στη μετακίνηση εκατομμυρίων, χαρτογραφώντας εκ νέου την περιοχή. Ακόλουθο αυτής της κατάστασης ήταν η δημιουργία τεσσάρων κρατών, της Ινδικής Ομοσπονδίας, του Δυτικού Πακιστάν, του Ανατολικού Πακιστάν (αρχικά σε μια κοινή κρατική οντότητα και από το 1970 το ανατολικό τμήμα ως ανεξάρτητο κράτος με το όνομα Μπαγκλαντές) και της Σρι Λάνκα. Ακολούθησαν η Βιρμανία το 1948 και η Μαλαισία

το 1957 καθώς η Βρετανία παραχώρησε την ανεξαρτησία στα δύο αυτά κράτη φοβούμενη τη διάδοση της κομμουνιστικής επανάστασης από τη γειτονική Κίνα στις χώρες αυτές.

Μετά το 1945 τροποποιήθηκε η πολιτική που ακολουθούσαν οι βρετανικές κυβερνήσεις στο εσωτερικό της χώρας. Δόθηκε προτεραιότητα στα εσωτερικά προβλήματα της χώρας και έτσι επιταχύνθηκε η διαδικασία της από-αποικιοποίησης των κτήσεων της. Στην Αφρική ανεξαρτητοποιήθηκε το Σουδάν το 1956 και ακολούθως η Γκάνα το 1957. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας είχαν αποκτήσει την ανεξαρτησία τους σχεδόν όλες οι βρετανικές κτήσεις με κύριο χαρακτηριστικό την ειρηνική μετάπτωση από το ένα καθεστώς στο άλλο, πλην της περίπτωσης της Κένυας λόγω των πολλών λευκών γαιοκτημόνων. Ενώ σε όλες τις χώρες απ' όπου αποχωρούσαν οι Βρετανοί φρόντιζαν να διασφαλίζουν τα οικονομικά τους συμφέροντα διατηρώντας δεσμούς με την τοπική άρχουσα τάξη, δεν αντιμετώπισαν με τον ίδιο καλά σχεδιασμένο τρόπο τη χάραξη των συνόρων η οποία έγινε χωρίς να ληφθεί υπόψη η εθνολογική σύνθεση των κρατών. Αναπόφευκτες ήταν οι πολεμικές συγκρούσεις που ξέσπασαν ως απότοκος της συμβίωσης πληθυσμών με μεγάλες εθνοτικές και θρησκευτικές αντιθέσεις.

Στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και συγκεκριμένα στην Κύπρο, η Βρετανία, αντιδρώντας στις απαιτήσεις της ελληνοκυπριακής κοινότητας για ένωση με την Ελλάδα, προώθησε τεχνηέντως τον τουρκοκυπριακό παράγοντα. Ο ένοπλος αγώνας της ΕΟΚΑ προκάλεσε τη βίαιη αντίδραση των βρετανών οι οποίοι έσπευσαν να καταστείλουν το απελευθερωτικό ελληνοκυπριακό κίνημα. Η απόφαση για παραχώρηση ανεξαρτησίας στο νησί από τους Βρετανούς πάρθηκε μετά την απώλεια του Σουέζ. Οι Βρετανοί αποχωρώντας από την Κύπρο διασφάλισαν τα συμφέροντά τους στην ανατολική Μεσόγειο διατηρώντας τις βάσεις σε Δεκέλεια και Ακρωτήρι.

Στην Αραβική Χερσόνησο, η ήττα των Βρετανών κατά την κρίση στο Σουέζ και η εθνικοποίηση της διώρυγας από τον Νάσερ οδήγησε στην παραχώρηση της ανεξαρτησίας περιοχών κομβικής σημασίας για το «Στέμμα», όπως της Μάλτας το 1964 και της Υεμένης το 1967. Οι Βρετανοί διατήρησαν την παρουσία τους στη Μέση Ανατολή μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970 όπου αποχώρησαν από το Μπαχρέιν το 1971.

Η Γαλλία, παρά το γεγονός ότι εξήλθε, τουλάχιστον θεωρητικά, νικήτρια από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, λόγω της οικονομικής και στρατιωτικής αποδυνάμωσής

της σε συνδυασμό με την εξασθένηση του ειδικού βάρους που είχε στη νέα διπολική σκηνή, δεν της επιτράπη να είναι ιδιαίτερα αισιόδοξη για το μέλλον της ως παλαιά κραταιά αυτοκρατορία. Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οι βορειοαφρικανικές αποικίες της, οι κτήσεις στη Μέση Ανατολή και η Γαλλική Ινδοκίνα αποτέλεσαν αντικείμενο έντονης διαμάχης μεταξύ των εμπολέμων. Με εξαίρεση τη γαλλική διοίκηση της Ινδοκίνας, οι υπόλοιπες γαλλικές κτήσεις συντάχθηκαν με τους Συμμάχους. Αυτή η αδυναμία της Γαλλίας να επιβάλει στις αποικίες της μια κοινή αντιμετώπιση, όμοια με την μητρόπολη είχε ως αποτέλεσμα το κύρος της να δεχθεί πολλαπλά πλήγματα και οι Σύμμαχοι να μην θεωρούν ότι είναι σε θέση να διατηρήσει τον έλεγχο των αποικιών της και να επιβάλει την πολιτική της βούληση σε αυτές. Αντιλαμβανόμενοι οι ντόπιοι πληθυσμοί την αδυναμία της Γαλλίας, εντατικοποίησαν τις κινητοποιήσεις τους με σκοπό την παρεμπόδιση της επιστροφής της γαλλικής διοίκησης στις περιοχές τους.

Μεγαλύτερα προβλήματα παρουσιάστηκαν κατά την αποχώρηση των Γάλλων από την Αφρική. Η εγγύτητα των αποικιών εκεί με τη μητρόπολη είχε οδηγήσει στο παρελθόν χιλιάδες Γάλλους και εκατομμύρια ευρωπαίους να εγκατασταθούν στη μεσογειακή ακτή. Αφενός η απροθυμία των μετοικούντων να αποχωρήσουν καθώς είχαν οργανώσει τη ζωή και τις επιχειρήσεις τους εκεί και αφετέρου η συμβίωση με το μουσουλμανικό στοιχείο που πλειοψηφούσε έναντι των λοιπών θρησκειών, πυροδότησε πολλές φορές την κατάσταση. Μετά το 1945, τα αιτήματα για παραχώρηση ανεξαρτησίας έγιναν πιο πυκνά και πιο οργανωμένα. Οι οπαδοί της ανεξαρτησίας, με την εμπειρία που είχαν αρκετοί από τη συμμετοχή τους στον πόλεμο, μέσα από πολλές διαδικασίες, συγκρότησαν τελικά το Ενιαίο Απελευθερωτικό Μέτωπο (FLN). Μετά την πρώτη εξέγερση το 1945 για ανεξαρτησία της Αλγερίας, η οποία καταπνίγηκε στο αίμα από τον γαλλικό στρατό, το γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα που τήρησε σταθερή πολιτική υπέρ της ανεξαρτησίας των αποικουμένων χωρών, οργάνωσε μεθοδικά και με μεγαλύτερη δυναμική τον αντιαποικιακό αγώνα στη μητρόπολη. Η ένοπλη φάση του απελευθερωτικού αγώνα ξεκίνησε το 1954 και μεταφέρθηκε εντός και εκτός της Αλγερίας, ενώ έλαβε και διεθνείς διαστάσεις με την εμπλοκή αραβικών χωρών, της Γιουγκοσλαβίας και της Τσεχοσλοβακίας που τροφοδοτούσαν με όπλα το FLN. Η συνέχιση του πολέμου δημιούργησε ανυπέρβλητα οικονομικά και διεθνή διπλωματικά προβλήματα και ο διχασμός της γαλλικής κοινωνίας έφθασε σε τέτοιο σημείο που ο κίνδυνος εμφυλίου πολέμου ήταν πλέον ορατός. Το 1958 η κατάσταση

είχε καταστεί εξαιρετικά σοβαρή. Οι Γάλλοι πολιτικοί προσέφυγαν εκ νέου στον Ντε Γκωλ παραχωρώντας του έκτακτες εξουσίες. Ο Ντε Γκωλ προώθησε εν μέσω πολλών δυσκολιών, κατηγοριών για προδοσία και δολοφονικών απειλών ένα σχέδιο ανεξαρτησίας που κατέληξε το 1962 στις Συμφωνίες του Εβιάν και στην αποχώρηση των Γάλλων από τη χώρα. Η ανεξαρτησία της Αλγερίας συνοδεύθηκε από την έξοδο χιλιάδων Ευρωπαίων αλλά και Αράβων από τη χώρα, οι οποίοι επέλεξαν τη Γαλλία ως νέα πατρίδα τους.

Ακολουθώντας το παράδειγμα της Αλγερίας, τα γειτονικά κράτη της Τυνησίας και του Μαρόκου απέκτησαν την ανεξαρτησία τους το 1956. Της όλης διαδικασίας προηγήθηκαν ένοπλες εξεγέρσεις και αιματηρά επεισόδια. Το 1960 ανεξαρτητοποιήθηκε η Μαδαγασκάρη μετά από ένοπλες συγκρούσεις δεκατριών ετών και αρκετές χιλιάδες νεκρούς. Ακολούθησαν οι περιοχές της υποσαχάριας Αφρικής όπου μετά από μια περιοδεία του Ντε Γκωλ στην περιοχή, διαπιστώθηκε από τον ίδιο η κοινή αντίληψη περί του αιτήματος διάθεσης ανεξαρτησίας. Μέσα σε λίγους μήνες ανεξαρτητοποιήθηκαν χωρίς εντάσεις όλες οι αποικίες στη Δυτική και Κεντρική Αφρική.

Διαφορετικός ήταν ο τρόπος με τον οποίο εξελίχθηκε η όλη απο-αποικιακή διαδικασία στις λοιπές αποικίες. Φυσικά, υπήρχαν κοινά χαρακτηριστικά όπως για παράδειγμα η δημιουργία εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων με την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης, η επίδραση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στις αποικιακές δομές και τέλος η υποχρέωση των ευρωπαϊκών χωρών να συγχорδιστούν με τη νέα απο-αποικιακή τάση της εποχής.¹³⁹ Πλέον, οι δημιουργηθείσες «*νέες ευρωπαϊκές κοινωνίες έπαψαν να είναι οι χώρες του λευκού*». Από την αρχή της δεκαετίας του 1960 και έπειτα, οι ποτέ άλλοτε αποικιακές αυτοκρατορίες βρέθηκαν στη θέση να υποδεχθούν και να ενσωματώσουν στις δομές της μητροπολιτικής χώρας εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους που μετοίκησαν από τις παλαιές αποικιακές τους κτήσεις.¹⁴⁰

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η κατάτμηση της οικουμένης κυρίως από τους Ευρωπαίους, τους Αμερικάνους και τους Σοβιετικούς και η επί χάρτου δημιουργία σφαιρών επιρροής των «μεγάλων» δυνάμεων, προκάλεσε όχι μόνο γεωγραφικές αλλαγές αλλά

¹³⁹ Φλιτούρης Λ., Αποικιακές Αυτοκρατορίες, 2015, σελ.312.

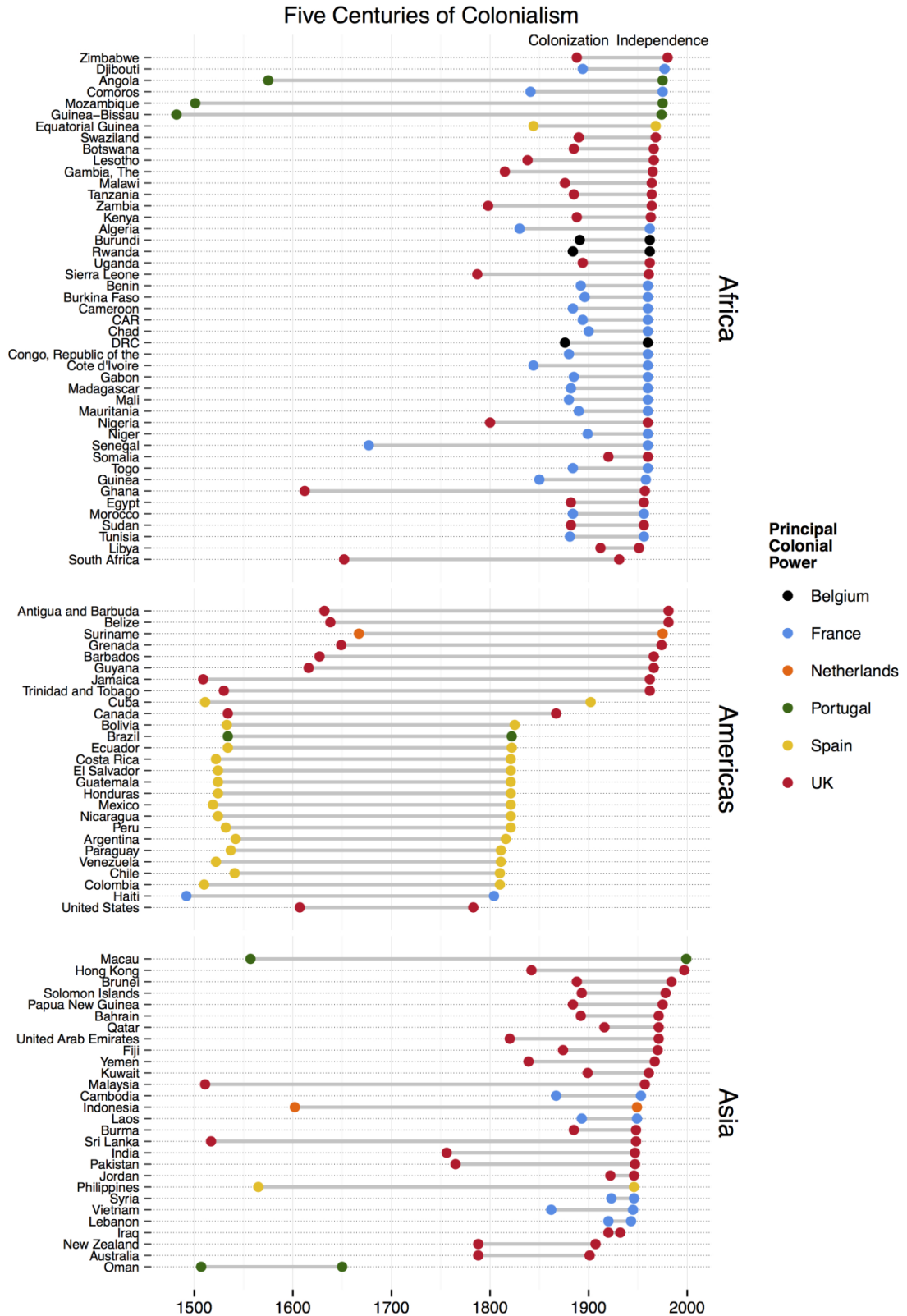
¹⁴⁰ ο.π., σελ. 331.

δημιούργησε και ένα πολυεθνικό και πολυπολιτισμικό παγκόσμιο μοτίβο με στο οποίο δημιουργήθηκαν νέα κράτη με τεχνητά σύνορα, υποχρεωτικές εθνοτικές συμβιώσεις, μειονοτικά ζητήματα και μια αδιάλειπτη πολιτική αστάθεια.¹⁴¹ Τα πολλαπλά κράτη που έχουν ήδη δημιουργηθεί ή και αυτά που ζητούν την ανεξαρτησία τους, σχηματίζουν τη νέα παγκόσμια κοινωνία.

¹⁴¹ Φλιτούρης Λ., Αποικιακές Αυτοκρατορίες, 2015, σελ. 326.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» : Η ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟ-ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΧΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

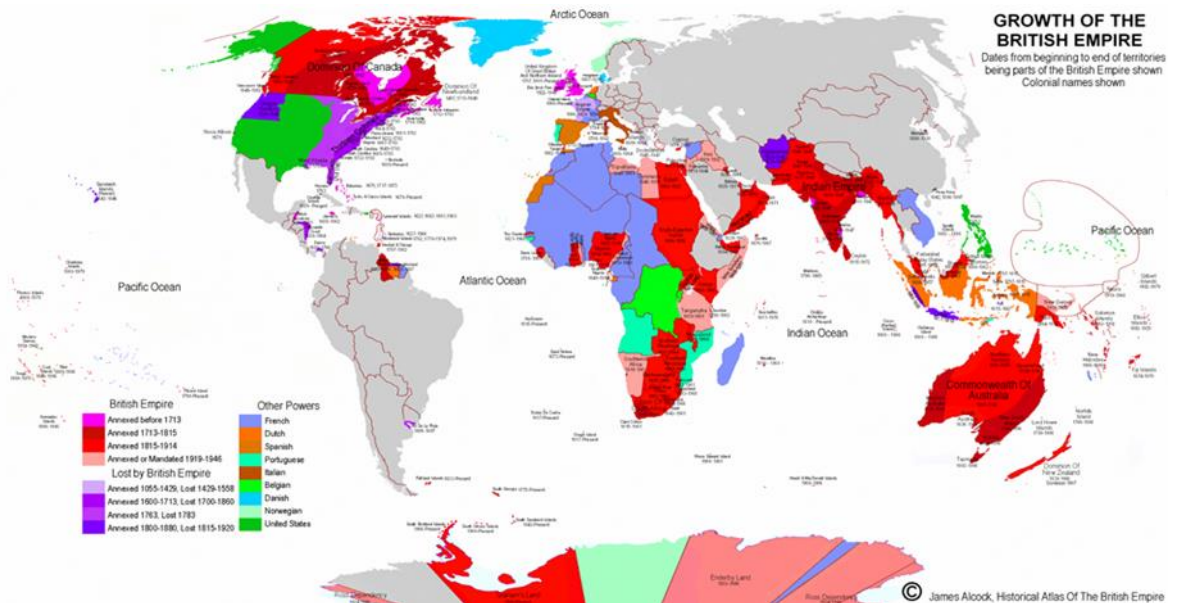
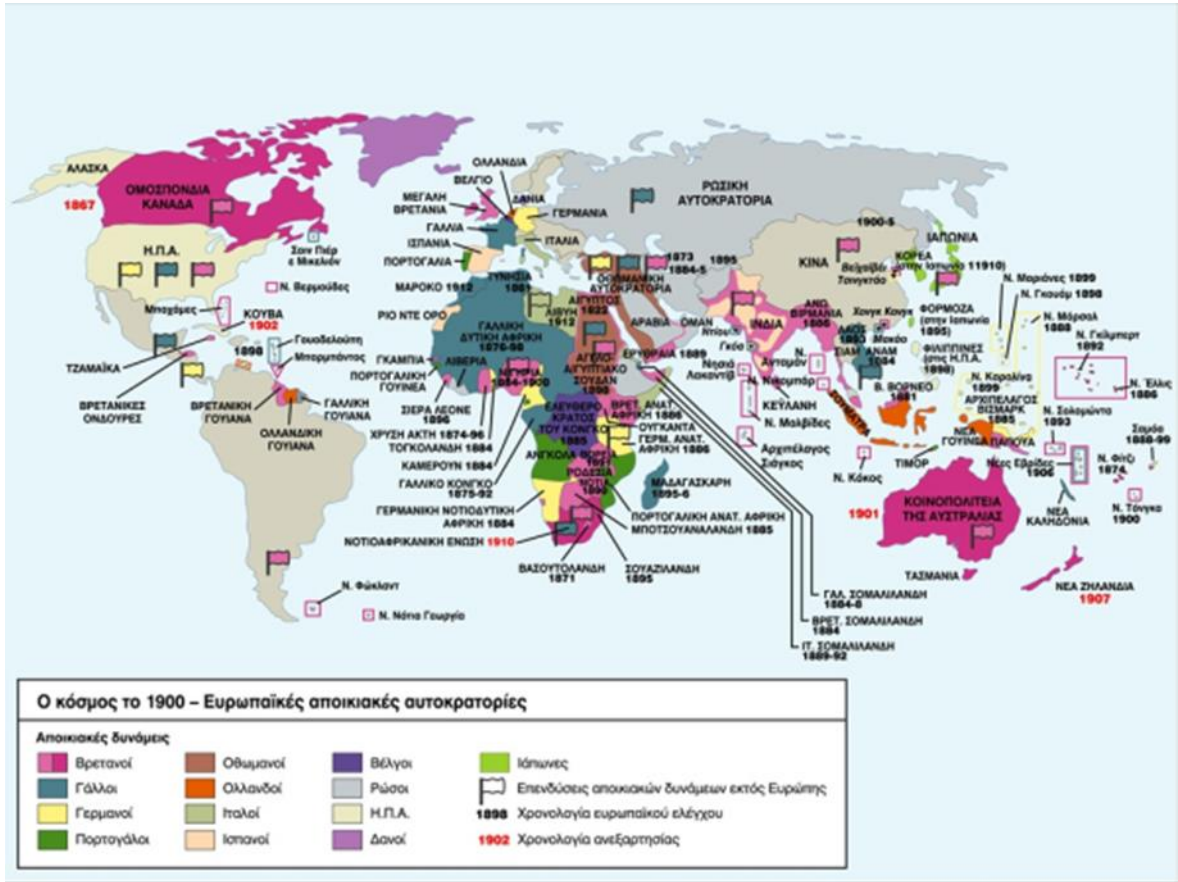

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΙΚΙΑΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΙ ΚΤΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΗΠΕΙΡΟ ΤΕΛΗ 19ου

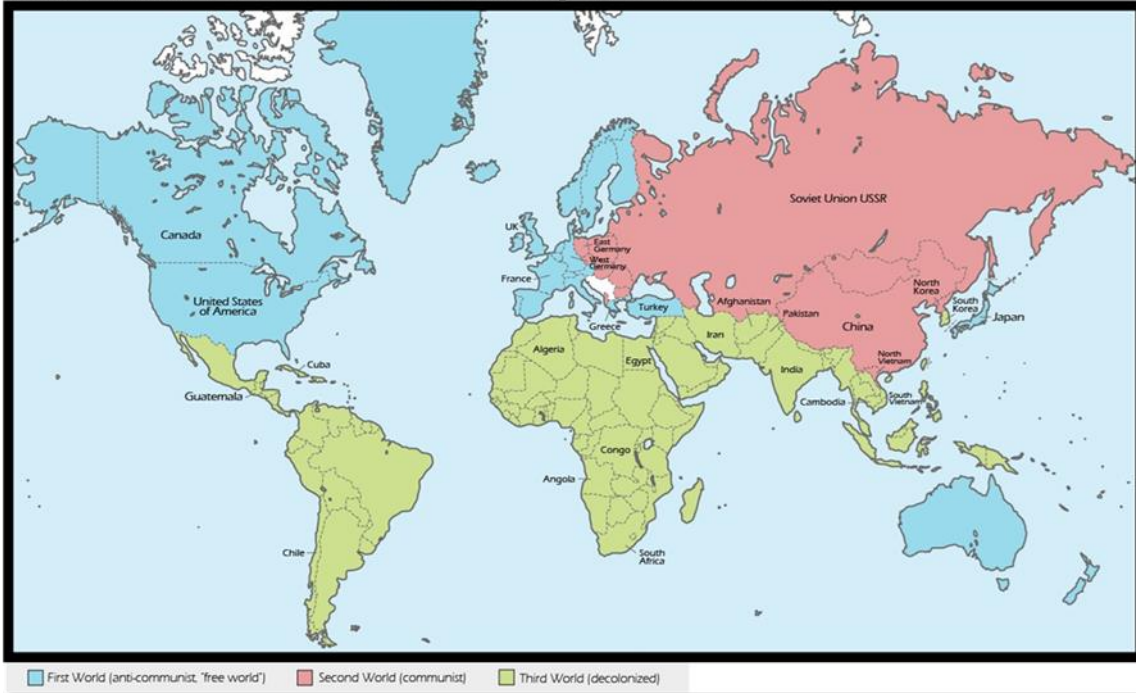
- ΑΡΧΕΣ 20ου ΑΙΩΝΑ

	ΑΦΡΙΚΗ	ΑΣΙΑ - ΩΚΕΑΝΙΑ	ΑΜΕΡΙΚΗ
Βρετανία	Νήσοι Σεϋχέλλες (1815), Αίγυπτος (1882), Σουδάν (1898), Ουγκάντα (1894), Κένυα, Ν. Αφρική, Δ. Σαχάρα : Σιέρα Λεόνε, Γκάμπια (1843), Χρυσή Ακτή/Γκάνα (1874), Νιγηρία (1885) Μεσόγειος : Γιβραλτάρ, Μάλτα, Κύπρος (1878)	Ινδία, Κεϋλάνη, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία, Μαλαισία, Σιγκαπούρη, Βόρνεο, Χονγκ Κονγκ, νήσοι Ειρηνικού	Καναδάς, Βρετανικές Αντίλλες, Τζαμάικα, Βερμούδες, Μπελίζ, Τρινιδάντ & Τομπάγκο, βρετανική Γουινέα
Γαλλία	Αλγερία (1830), Τζιμπουτί (1862), Τυνησία (1881), Δυτική Αφρική (1895) : Σενεγάλη, Μαυριτανία, Άνω Βόλτα, Σουδάν (μαζί με Βρετανία), Ακτή Ελεφαντοστού, Δαχομέη, Γουινέα, Νίγηρ, Μαδαγασκάρη (1896), Ν. Ρεουνιόν, Ισημερινή Αφρική (1908) : Γκαμπόν, μέσο Κογκό, Τσαντ, Μαρόκο (1912)	Ταϊτή (1842), Νέα Καληδονία (1854). Ινδοκινεζική Ομοσπονδία = Κοτσιντσίν (1862), Καμπότζη (1863), Αννάμ και Τοκίν (1885), Λάος (1893), Εμπορικοί Σταθμοί Ινδιών	Σαν Πιερ & Μικελόν (1536), Μαρτινίκ & Γουαδελούπη (1635), Γουιάνα
Γερμανία	Τόγκο - Καμερούν (1884), Ναμίμπια - Αν. Αφρική (1887)	Αρχιπέλαγος Βίσμαρκ	
Ιταλία	Ερυθραία - Σομαλία (1896), Λιβύη (1912)		
Ρωσία		Σιβηρία, Καύκασος	
Ολλανδία		Ινδονησία	Σουρινάμ, Ολλανδικές Αντίλλες
Βέλγιο	Κογκό (1890)		
Πορτογαλία	Αγκόλα - Μοζαμβίκη - Γουινέα Μπισάου - Πράσινο Ακρωτήριο - Σάο Τόμε & Πρίνσιπε	Γκόα, Μακάο	
Ισπανία	Νότιο Μαρόκο - Ρίο Ντ' Όρο		
ΗΠΑ		Χαβάη - Γουάμ - Φιλιππίνες (1898)	
Ιαπωνία		Φορμόζα/Ταιβάν (1895), Νότια Σαχαλίνη (1905), Κορέα (1910)	

ΧΑΡΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟ 1900

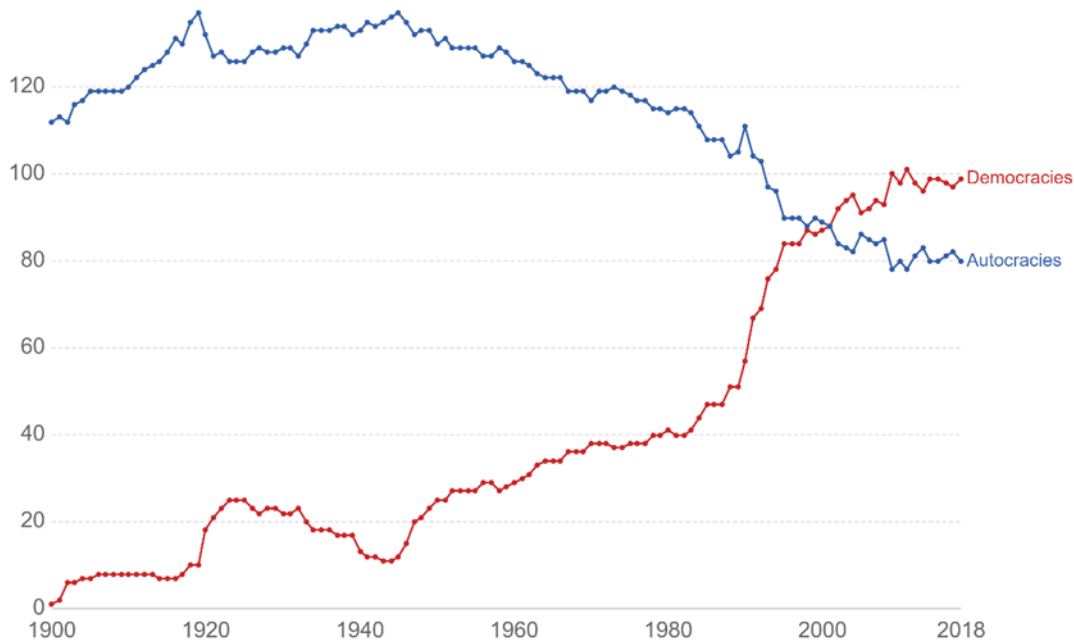

The Three World Order, 1947-1991

Numbers of autocracies and democracies

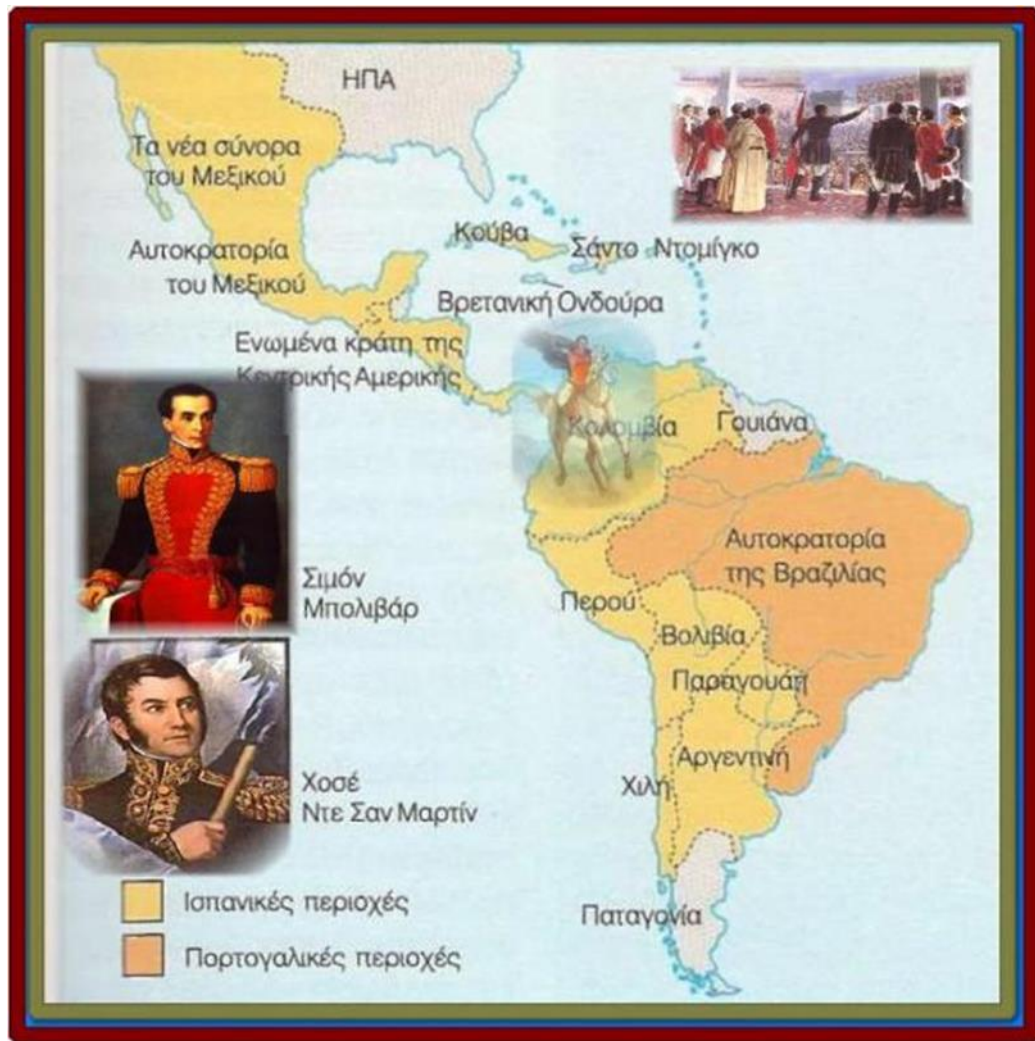
Shown is the number of a given political regime in the world over time. Democracies are defined as the combination of both liberal and elected democracies; autocracies are the sum of closed and elected autocracies.

Source: Varieties of Democracy Project (2019, version 9)

CC BY

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟ ΑΜΕΡΙΚΗ

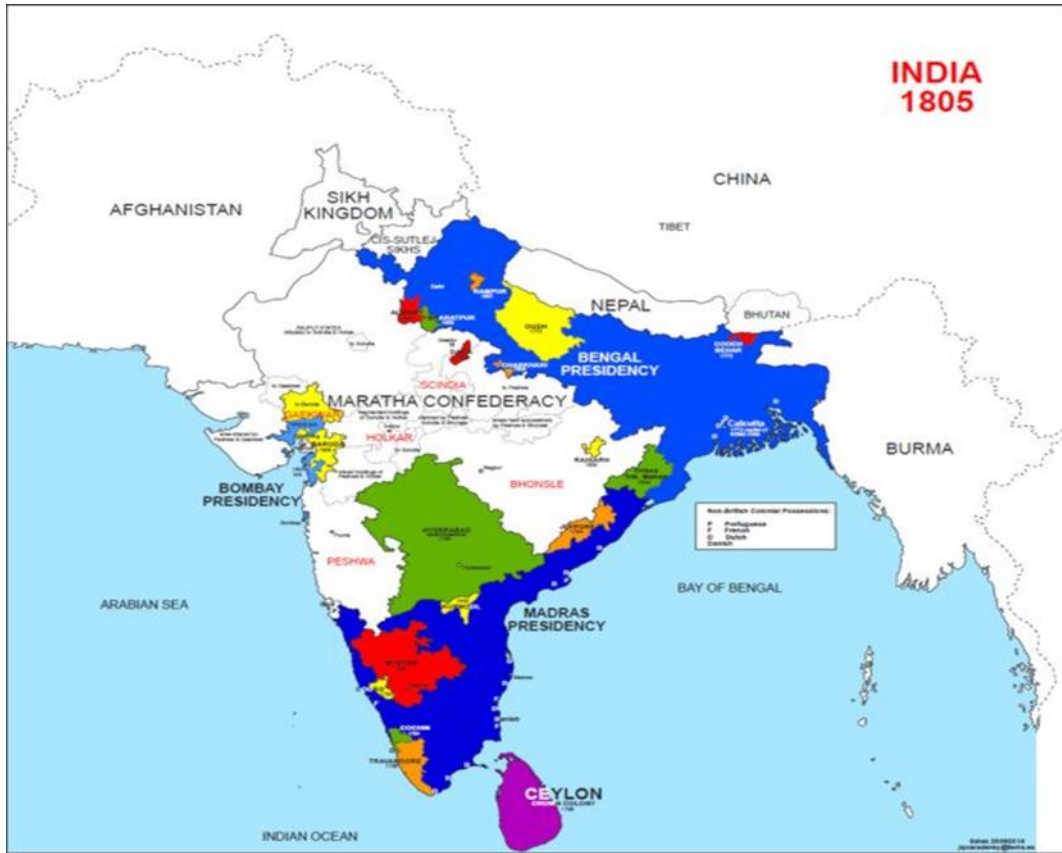

ΟΙ ΒΡΕΤΑΝΙΚΕΣ ΑΠΟΙΚΙΕΣ

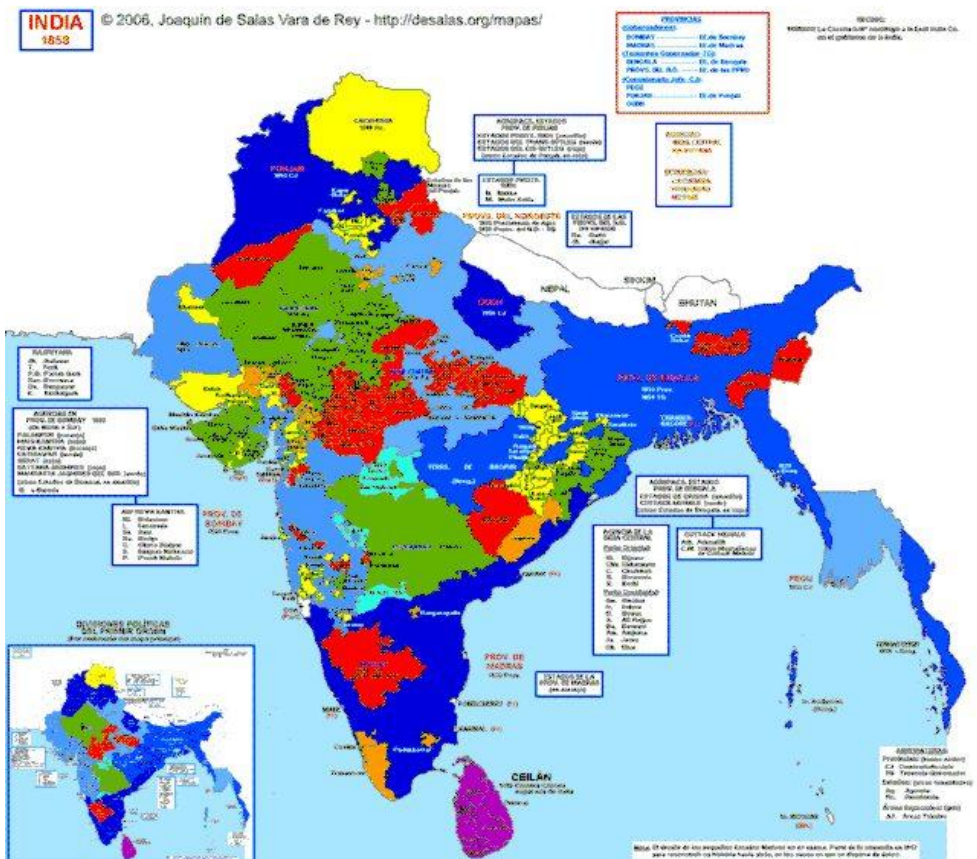

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» : ΧΑΡΤΕΣ ΑΠΟΙΚΙΑΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΙΝΔΙΑΣ

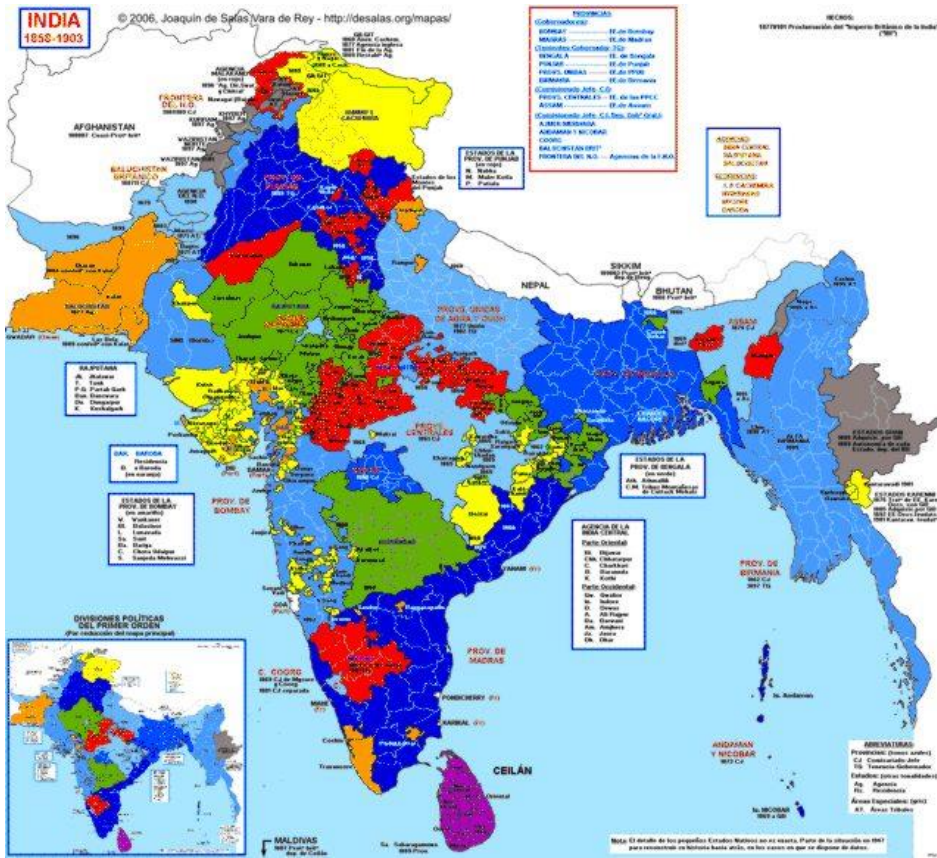
ΧΑΡΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ 1805

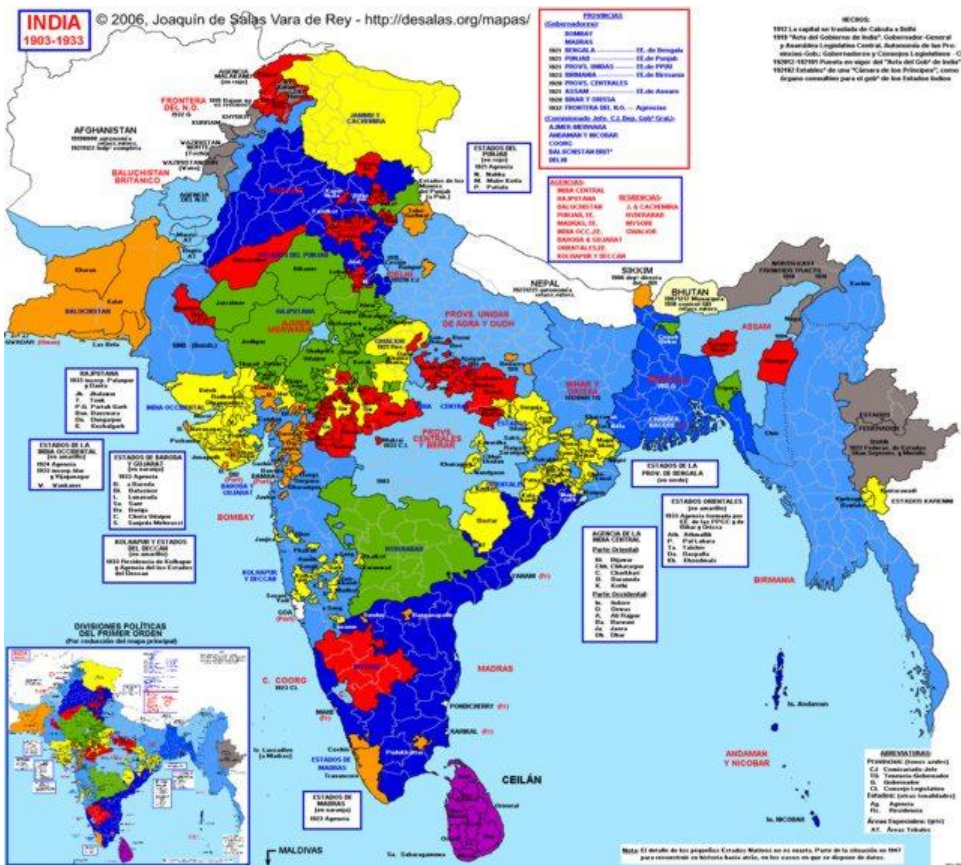
ΧΑΡΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ 1858

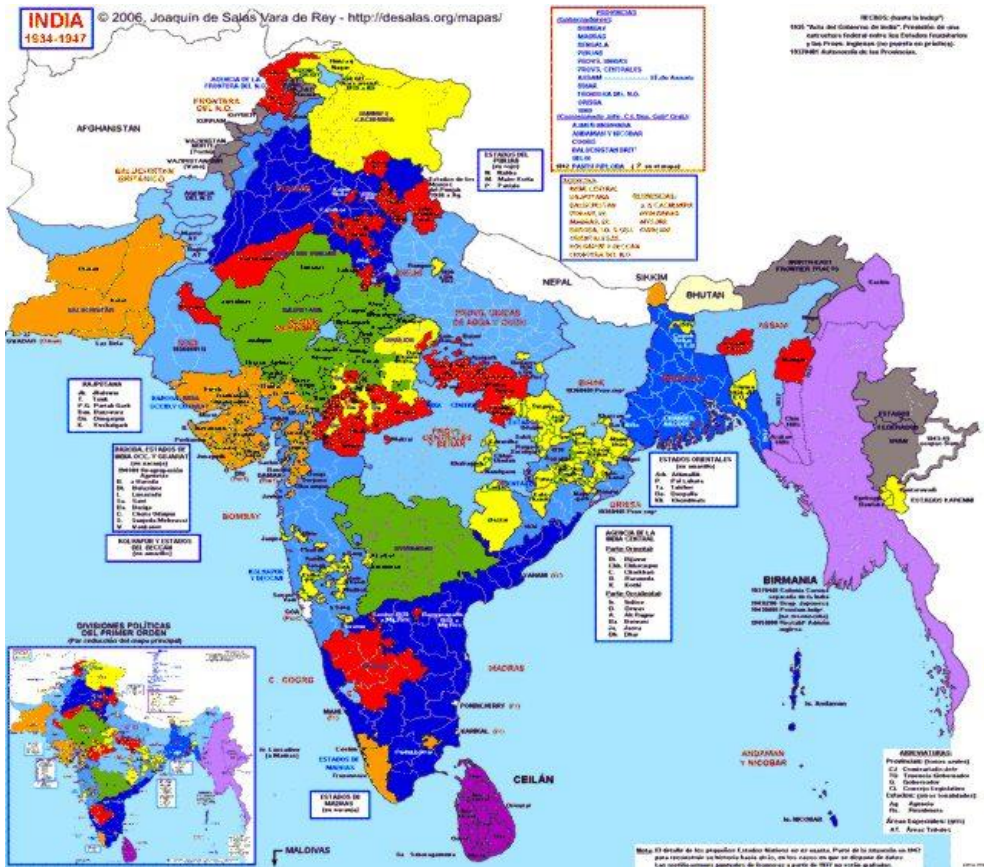
ΧΑΡΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ 1903

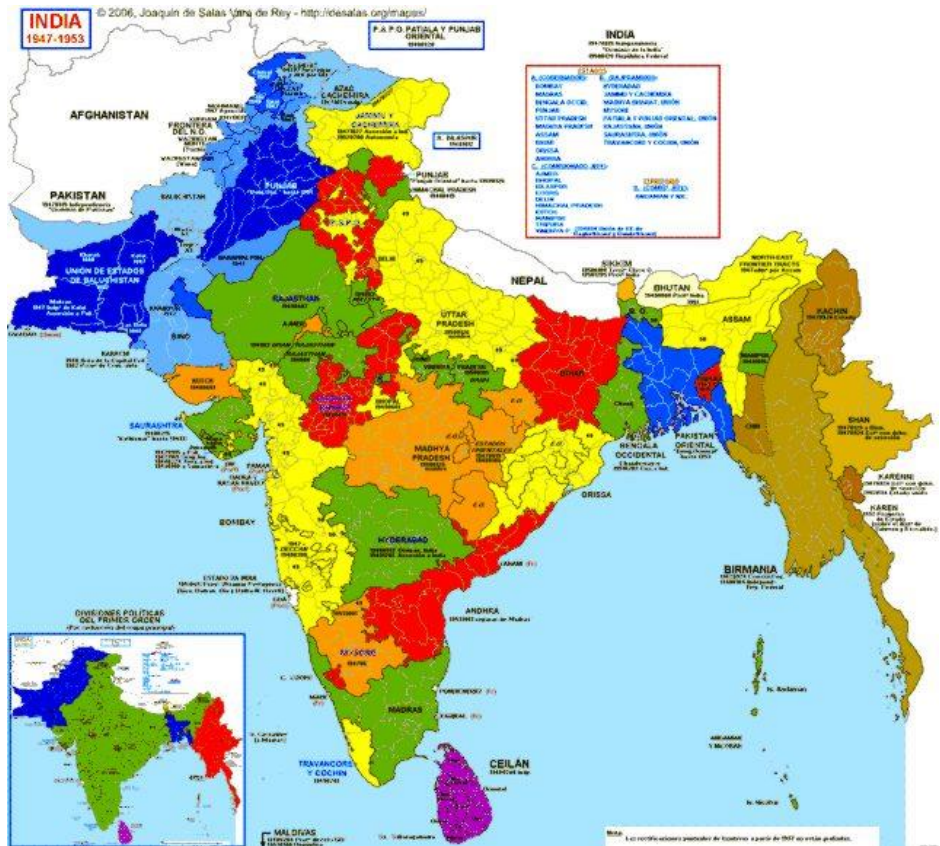
ΧΑΡΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ 1933

ΧΑΡΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ 1947

ΧΑΡΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ 1947 – 1953

ΧΑΡΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΚΑΣΜΙΡ

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ» : ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ, ΤΗΣ 2ας ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1945¹⁴²**

Ο ΧΟ ΤΣΙΝ ΜΙΝΧ ΔΙΑΚΗΡΥΣΣΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ

The compatriots of the entire country,

All men are created equal; they are endowed by their Creator with certain inalienable Rights; among these are Life, Liberty, and the pursuit of Happiness. This immortal statement was made in the Declaration of Independence of the United States of America in 1776. In a broader sense, this means: All the peoples on the earth are equal from birth, all the peoples have a right to live, to be happy and free. The Declaration of the Rights of Man and Citizen of the French Revolution made in 1791 also states: All men are born free and with equal rights, and must always remain free and have equal rights. Those are undeniable truths.

Nevertheless, for more than eighty years, the French imperialists, abusing the standard of Liberty, Equality, and Fraternity, have violated our Fatherland and oppressed our fellow citizens. They have acted contrary to the ideals of humanity and justice. In the field of politics, they have deprived our people of every democratic liberty.

They have enforced inhuman laws; they have set up three distinct political regimes in the North, the Center, and the South of Viet-Nam in order to wreck our national unity and

¹⁴² Published in Ho Chi Minh, Selected Works, Vol. 3, Hanoi, 1960-62, pp. 17-21.

prevent our people from being united. They have built more prisons than schools. They have mercilessly slain our patriots; they have drowned our uprisings in rivers of blood.

They have fettered public opinion; they have practiced obscurantism against our people. To weaken our race they have forced us to use opium and alcohol. In the field of economics, they have fleeced us to the backbone, impoverished our people and devastated our land.

They have robbed us of our rice fields, our mines, our forests, and our raw materials. They have monopolized the issuing of bank notes and the export trade. They have invented numerous unjustifiable taxes and reduced our people, especially our peasantry, to a state of extreme poverty.

They have hampered the prospering of our national bourgeoisie; they have mercilessly exploited our workers.

In the autumn of 1940, when the Japanese fascists violated Indochina's territory to establish new bases in their fight against the Allies, the French imperialists went down on their bended knees and handed over our country to them.

Thus, from that date, our people were subjected to the double yoke of the French and the Japanese. Their sufferings and miseries increased. The result was that, from the end of last year to the beginning of this year, from Quang Tri Province to the North of Viet-Nam, more than two million of our fellow citizens died from starvation. On March 9 [1945], the French troops were disarmed by the Japanese. The French colonialists either fled or surrendered, showing that not only were they incapable of "protecting" us, but that, in the span of five years, they had twice sold our country to the Japanese. On several occasions before March 9, the Viet Minh League urged the French to ally themselves with it against the Japanese. Instead of agreeing to this proposal, the French colonialists so intensified their terrorist activities against the Viet Minh members that before fleeing they massacred a great number of our political prisoners detained at Yen Bai and Cao Bang. Notwithstanding all this, our fellow citizens have always manifested toward the French a tolerant and humane attitude. Even after the Japanese Putsch of March, 1945, the Viet Minh League helped many Frenchmen to cross the frontier, rescued some of them from Japanese jails, and protected French lives and property. From the autumn of 1940, our country had in fact ceased to be a French colony and had become a Japanese possession.

After the Japanese had surrendered to the Allies, our whole people rose to regain our national sovereignty and to found the Democratic Republic of Vietnam. The truth is that we have wrested our independence from the Japanese and not from the French. The French have fled, the Japanese have capitulated, Emperor Bao Dai has abdicated. Our people have broken the chains which for nearly a century have fettered them and have won independence for the Fatherland. Our people at the same time have overthrown the monarchic regime that has reigned supreme for dozens of centuries. In its place has been established the present Democratic Republic. For these reasons, we, members of the Provisional Government, representing the whole Vietnamese people, declare that from now on we break off all relations of a colonial character with France; we repeal all the international obligation that France has so far subscribed to on behalf of Viet-Nam, and we abolish all the special rights the French have unlawfully acquired in our Fatherland. The whole Vietnamese people, animated by a common purpose, are determined to fight to the bitter end against any attempt by the French colonialists to reconquer the country.

We are convinced that the Allied nations, which at Tehran and San Francisco have acknowledged the principles of self-determination and equality of nations, will not refuse to acknowledge the independence of Viet-Nam. A people who have courageously opposed French domination for more than eighty years, a people who have fought side by side with the Allies against the fascists during these last years, such a people must be free and independent!

For these reasons, we, members of the Provisional Government of the Democratic Republic of Viet-Nam, solemnly declare to the world that: Viet-Nam has the right to be a free and independent country—and in fact it is so already. The entire Vietnamese people are determined to mobilize all their physical and mental strength, to sacrifice their lives and property in order to safeguard their independence and liberty.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ

ο.π	: Όπως προηγούμενο
ΗΠΑ	: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΕΣΣΔ	: Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών
ΟΗΕ	: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΝΑΤΟ	: North Atlantic Treaty Organization
ΕΟΚΑ	: Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών
ICRC	: International Committee of the Red Cross
ICS	: Indian Civil Service (Imperial Civil Service)
HRA	: Hindustan Republican Association
VNQDO	: Vietnamese Nationalist Party
ICP	: Indochinese Communist Party
KMT	: Kuomintang [Chinese Nationalist Party (CNP)]
BMEO	: Brigade Marine l'Extrême Orient (French Far East Naval Brigade)
DRV	: Democratic Republic of Vietnam
PLA	: People's Liberation Army (Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός Κίνας)
FLN	: Front de Libération Nationale (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Γκανέρι Αννίτα, Εξερευνώντας την Ινδία, Εκδόσεις Ερευνητές, 1996, απόδοση στα ελληνικά: Σοφία Αρσενίδη.

Ευθυμίου Μαρία, Παγκόσμια Ιστορία 3 : Ο άνθρωπος απέναντι στον εαυτό του.

Ήφαιστος Π., Κολιόπουλος Κ., Χατζηβασιλείου Ε., Η Έναρξη του Ψυχρού Πολέμου, 1941-1950: Στρατηγικά ή Ιδεολογικά Αίτια;, Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, 2012.

Κίσιντζερ, Χ. (1995), Διπλωματία, (μτφρ. Γ. Κοβαλένκο), Αθήνα: Νέα Σύνορα.

Κουσκουβέλης Η., Θεωρία Διεθνών Σχέσεων : Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική στον Ψυχρό Πόλεμο, Ποιότητα, 2000.

Νταλαχάνης Α., 1956, Σουέζ : Αποικιοποίηση και Ψυχρός πόλεμος, Αρχαιοτάξιο, 18, (2016).

Παπαγεωργίου Ι., Σύγχρονα θέματα Διεθνούς Πολιτικής, 2014-2015.

Πάπυρος Larousse Britannica, τόμος 15, τόμος 29. 1997.

Φλιτούρης, Λ. (2015), Αποικιακές Αυτοκρατορίες: Η εξάπλωση της Ευρώπης στον κόσμο 16ος-20ος αιώνας, Εκδόσεις Ασίνη, Αθήνα, 2015.

Χριστοδουλίδης Ν., Η ανεξαρτησία της Ινδίας, Καθημερινή, 31/12/2011.

Chomsky Noam, «παλιές και νέες τάξεις πραγμάτων-η πολιτικο-οικονομική τάξη πραγμάτων, μερικά μαθήματα ιστορίας» μτφ. Μαρία Αγγελίδου, «νέα σύνορα» α.α. Λιβάνη, Αθήνα 1996.

Roberts, J.M. (2002), Παγκόσμια Ιστορία, Τόμος Β΄, Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας.

Ξενόγλωσση

Calkins, Laura M. *China and the First Vietnam War: 1947-54*. New York: Routledge, 2013.

Cohn Bernard S., "Colonialism and its forms of knowledge – the British in India", , (Foreword, by Nicholas B. Dirks, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1996.

Davis Mike "Late Victorian holocausts – el Niño famines and the making of the third world", 2002, published by Verso.

Dommen, Arthur J. *The Indochinese Experience of the French and the Americans: Nationalism and Communism in Cambodia, Laos, and Vietnam*. Bloomington: Indiana University Press, 2001.

Goscha, Christopher. "A 'Total War' of Decolonization? Social Mobilization and State-Building in Communist Vietnam (1949–54)." *War & Society* 31, no. 2 (November 12, 2013): 136-62. Routledge.

Hughes, Geraint. "A 'Post-war' War: The British Occupation of French Indochina, September 1945–March 1946." *Small Wars and Insurgencies* 17, no. 3 (August 16, 2006): 263-86. Routledge.

Katsakioris Constantin, «The Soviet-South Encounter: Tensions in the Friendship with Afro-Asian partners, 1945- 1965» στο Patryk Babiracki & Kenyon Zimmer (επιμ.), *Cold War Crossings. International Travel and Exchange across the Soviet Bloc, 1940s-1960s*, Άρλινγκτον, Texas A&M University Press, 2014.

Koburger, Charles. *The French Navy in Indochina: Riverine and Coastal Forces, 1945-54*. New York: Praeger, 1991.

Kraus, Charles. "A Border Region 'Exuded with Militant Friendship': Provincial Narratives of China's Participation in the First Indochina War, 1949–1954." *Cold War History* 12, no. 3 (November 25, 2011): 495-514. Routledge.

McHale, Shawn. "Understanding the Fanatic Mind? The Viet Minh and Race Hatred in the First Indochina War (1945–1954)." *Journal of Vietnamese Studies* 4, no. 3 (Fall 2009): 98- 138. JSTOR.

Novak, James Jeremiah (1 January 1993). *Bangladesh: Reflections on the Water*. Indiana University Press.

Panikkar K.N., "Culture, ideology, hegemony - intellectuals and social consciousness in colonial India", cultural trends in pre-colonial India, Anthem South Asian Studies, Wimbledon publishing company, 2002.

Rettig, Tobias. "French Military Policies in the Aftermath of the Yen Bay Mutiny, 1930: Old Security Dilemmas Return to the Surface." *South East Asia Research* 10, no. 3 (November 2002): 309-31. SAGE.

Schmitt, P.J. (2011), *From Colonies to Client-States The origins of France's postcolonial relationship with sub-Saharan Africa, 1940-1969*, University of Maryland, History Department, Dissertation.

Watson Adam, *Η Εξέλιξη της Διεθνούς Κοινωνία : μια συγκριτική ανάλυση (Ποιότητα – Taylor and Francis Group 2006)*, 515.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Κιτρομηλίδης Πασχάλης, <https://www.tovima.gr/2018/04/05/books-ideas/i-aneksartisia-tis-indias/>

<https://www.culturalindia.net/indian-history/modern-history/indian-independence.html>

[http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+0022\).](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+0022))

[https://studylib.net/doc/8184055/Decolonisation in Indochina, 1945 – 1954.](https://studylib.net/doc/8184055/Decolonisation-in-Indochina,1945-1954)

<https://www.victorianweb.org> the Victorian web, British India, David Cody, associate professor of English, Hartwick College.